

- ⊕ **Lletres:** Mercat de Nadal del Llibre
- ⊕ **Cultura popular:** Fira de Santa Llúcia
- ⊕ **Gastronomia:** Comença la temporada de la tòfona

ENTREVISTA JULE GOIKOETXEA FLÒSOFÀ

‘La privatització de la democràcia ha provocat l’auge de la ultradreta’

ENTREVISTA NÚRIA SALES HISTORIADORA *‘Un estat és inimaginable sense exèrcit’*

PARDALS QUE FUGEN DE LA CIUTAT, CIGONYES QUE NO MIGREN

MERCÈ IBARZ

Els nius de cigonyes als campanars de les terres de Lleida s'estan desballestant perquè els posen en perill. Un niu pot pesar mitja tona. SANTI IGLESIAS

Potser l'espècie humana també necessita un canvi perquè, com els pardals, ja no estem ben adaptats a la ciutat i, com les cigonyes, el canvi climàtic ens sotmet

Dilluns tornava de Saidí, a migdia, era un d'aquests dies lluminosos de novembre després de la pluja. A la cantonada de casa, mentre anàvem traient del cotxe els embalums del viatge, una remor sorprenent em va fer alçar la vista: centenars d'ocells es posaven, entremaliats, per les branques dels plàtans, en feien caure les fulles i ballaven una dansa preciosa. Va durar un no res, el temps que la colònia, d'uns quants centenars d'ocells, se'n va anar volant en direcció a Horta. Quina cosa tan bonica. No tots els veïns i vianants ho vèiem igual, alguns es van espantar pel soroll de la colònia voladora. Eren **estornells**, em va venir a la punta de la llengua. No se'ls veu gaire per la ciutat, segons que diuen els entesos.

Per sort, aquest dijous 'Els matins' que dirigeix Lúdia Heredia –m'agrada esmentar-la, és una periodista excel·lent, bona entrevistadora que sap collar els convidats a primera hora del matí, que condueix bé les tertúlies i que ha anat ampliant el programa amb seccions interessants, com ara la de ciència que motiva aquestes ratlles– van parlar dels ocells que fugen de les ciutats. **Aquí ho teniu**, hi parlen la doctora en biologia animal Cristina Sánchez i el periodista científic Dani Arbós.

Els pardals estan desapareixent de les ciutats, en les últimes dues dècades en tenim un 60% menys! Arreu, són xifres globals.

El pardal ha conviscut amb la industrialització del XIX i el XX, per exemple, amb tota la porqueria química ambiental. Ja no ho suporta més

Les cigonyes, a més de poder liquidar uns campanars que ja són ben poc cuidats, són animals que deixen unes defecacions proporcionals a la seva mida...

Hi ha en canvi més i més cotorres, invasores i indiscriminades, ocells ben pesats que s'adapten al que sigui. I els inefables coloms, que van arribar a Barcelona amb l'exposició del 1929 (abans no n'hi havia) i que no paren d'embrutar això i allò. Per què desapareixen els pardals, per què han deixat d'adaptar-se a la ciutat? Els pardals i altres ocells van arribar a la ciutat, recorda la biòloga animal, quan al carrer hi havia carros, animals, gra, quan el menjar els saltava a la cara. Ara, en diverses carreteres d'aquí i del món, han après a llençar-hi anous mentre esperen que un cotxe les xafi, les obri i així ells puguin menjar-se-les. Espavilats i valents, tiren pel dret i aprenen tot el que els cal per continuar endavant. Passen pel davant de les cèl·lules fotoelèctriques dels forns perquè se n'obrin les portes i puguin accedir a les molles de terra. Bravo! Sembla que ja hi ha descrites unes dues mil adaptacions d'ocells a les ciutats que els fa veritables tècnics... La doctora Sánchez parla d'una capacitat plàstica impressionant, que els permet innovar per adaptar-se al que convingui i, a més, s'ho transmeten a una velocitat formidable que potser supera la de qualsevol altra espècie, inclosa la humana. No parlem de genètica sinó d'aprenentatge, insisteix la biòloga.

Per què fugen els pardals de la ciutat? No se sap encara. És preocupant perquè és l'ocell que ha acompanyat la ciutat en tota la seva evolució, des de l'edat mitjana, fins ara... Què els passa? Què diu això de nosaltres? El pardal ha conviscut amb la industrialització del XIX i el XX, per exemple, amb tota la porqueria química ambiental. Ja no ho suporta més. Potser, diu la biòloga, això parla també de com nosaltres, l'espècie humana, potser també necessitem un canvi perquè, com els pardals, ja no estem ben adaptats a la ciutat. Sense pardals potser no som humans. Sense pardals, és clar que estem deixant de ser ciutadans, urbanites.

Les cigonyes també en saben molt, de tot això. Ja fa uns quants anys que no migren més enllà de la península Ibèrica. Vinguin d'on vinguin, no passen d'aquí. A Saidí, com en totes les conques de les terres de Lleida i d'Aragó, n'hem tingut moltes al campanar de l'església durant anys. Set, vuit, nou, deu nius perennes. I cada niu pot pesar una mitja tona, poca broma. En algun cas de pobles lleidatans, el campanar ha sucumbit. A poc a poc, els ajuntaments entomen les coses i busquen altres indrets per a l'exili de les cigonyes. Els vells pals de l'electricitat a la vora dels rius, per exemple. Mentre que elles també es col·loquen en els fanals de les benzineres, tot i que no poden fer-hi el niu.

Són animals simpàtics, les cigonyes. Despertem tendresa. Però, caram, a més de poder liquidar uns campanars que ja són ben poc cuidats, són animals que deixen unes defecacions proporcionals a la seva mida... Les hem patit al celobert de la casa de Saidí i, amb franquesa, estem ben contents que ja no visquin al campanar que tenim tan a prop.

Què cal que passi més? Per reaccionar, ha de passar més que el que els pardals i les cigonyes ens indiquen?

QÜESTIÓ DE NOMS I EL CONSELL PER LA REPÚBLICA

ANTONI **ABAT NINET**

Acte de presentació del Consell per la República al Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat. ALBERT SALAMÉ

«No aventurem el futur de la República i el llegat del Primer d'Octubre per una qüestió de noms»

Sembla que els catalans tenim un problema amb els mots i els processos d'emancipació nacional. No cal pas anar gaire lluny per veure que el 9-N, el referèndum no vinculant, passà a ser una consulta i acabà definint-se legalment com a procés participatiu sobre el futur polític de Catalunya: massa escarafalls per a acabar amb una sentència del Tribunal de Comptes que condemna solidàriament els organitzadors a pagar cinc milions d'euros i en què la judicatura espanyola ja reconeixia plenament 'aires i aparença de referèndum'. El ball de mots i les renúncies també afecten el procés constituent, o allò que hauria de ser la redacció d'una proposta de constitució per al Principat, la independència que per als catalans és interdependència, la forma d'estat que estàvem disposats a bescanviar per estat lliure associat, els presos polítics que als nostres mitjans de comunicació són polítics presos, i el dret humà i universal d'autodeterminació que rebategem en dret de decidir.

Aquesta indeterminació amb els noms ja ens ve d'antic. No cal sinó rellegir l'opuscle tan actual de Joan Fuster *Qüestió de*

El ball de mots i les renúncies també afecten el procés constituent, o allò que hauria de ser la redacció d'una proposta de constitució per al Principat

Ni tan sols les entitats culturals més arrelades i fermes en la defensa de la unitat de la llengua fan servir 'català' per referir-se a la llengua pròpia

noms, on es relatava la naturalitat amb què en l'etapa fundacional postcolonitzadora de les Illes i del País Valencià, els pobladors desplaçats del Principat trobaven natural el fet de dir-se catalans. Continua esmentant Muntaner i l'existència del bloc socialment i lingüísticament compacte que formaven els països catalans. L'autor de Sueca conclou preguntant-se com distingirem els catalans del Principat des de la resta de territoris, i nota una certa incongruència d'anomenar Catalunya els territoris del Principat si alhora considerem catalans la resta dels territoris. La mateixa incongruència que poden trobar les comarques de Castelló i Alacant quan els diuen valencians.

Després de dubitar amb les definicions i els símbols identitaris, avui referir-se a la nostra llengua com a 'català' i no com a 'valencià' a les terres de la Sénia cap al sud és més que marginal. Ni tan sols les entitats culturals més arrelades i fermes en la defensa de la unitat de la llengua fan servir 'català' per referir-se a la llengua pròpia. Tampoc no ho sentirem als mitjans de comunicació del País Valencià i fins i tot els del Principat van amb peus de plom amb segones quines expressions o denominacions. També és com més va més reduït l'ús de la denominació País Valencià, arraconada amb una minsa menció a l'estatut d'autonomia, on, si bé es reconeix que el terme és una concepció moderna de l'històric Regne de València, que va donar origen a l'autogovern valencià (creació del Consell del País Valencià), després desaparegué del text estatutari, al contrari de la denominació Regne de València (articles 1, 7, 57 i la disposició transitòria tercera).

Un altre escriptor valencià, Josep Guia, ho deia clarament en una obra magnífica de 1985, *És molt senzill, digueu-li Catalunya*. Doncs bé, ni Catalunya, ni català, ni País Valencià. Hi ha qui afirma (potser amb raó, tot i que jo deixaria la darrera paraula als filòlegs) que no ha d'haver-hi cap problema a dir-ne 'valencià', de la llengua; entesos, sempre que tampoc no sigui cap problema dir-ne 'català', com catalans són els cognoms de molts dels nostres conciutadans del País valencià, els noms de les seves ciutats i viles, i cap blau no hi ha al 90% de les senyeres dels seus pobles.

Sempre he pensat que la qüestió dels noms sobre trets identitaris catalans és inconclusa per una manca de determinació des d'un bon començament, des del moment constituent de la nació catalana en terres de més enllà de la Catalunya vella. L'altre motiu, amb independència de la necessitat de contextualitzar, històricament i política, ha estat conseqüència de l'absència d'un poder sobirà català i de sotmetre's als designis i a la racionalització d'un altre senyor obligant-nos a jugar amb els noms i no les coses, amb l'estètica i no pas l'ètica.

La meva por s'ha tornat a desfermar quan he vist el nom triat per al consell que s'ha d'encarregar de desenvolupar i consolidar la República Catalana, aquell òrgan que s'ha emancipat del Regne

La República la van proclamar,
l'hem constituïda i deriva de l'acte
d'emancipació i autodeterminació que va
significar el referèndum

La nostra història ens demostra que
el preu polític de les interpretacions el
paguen sempre els mateixos

d'Espanya i que per tant hauria de tenir les mans lliures per a obrir la via. Però heus aquí que, quan novament els catalans ens trobem en un moment fundacional, una oportunitat de definir la cosa, bategem el consell republicà amb el nom de Consell *per* la República, i no *de* la República; una simple preposició, que a parer meu exemplifica una renúncia injustificable, en el pitjor dels moments. La República la van proclamar, l'hem constituïda i deriva de l'acte d'emancipació i autodeterminació que va significar el referèndum del Primer d'Octubre.

Com hem de defensar davant la comunitat internacional el relat dels fets, l'existència de la República, si els organitzadors del referèndum, els exiliats i represaliats renuncien d'entrada a la seva existència? I si teniu dubtes del caràcter referendari dels fets del Primer d'Octubre, us convido a llegir, entre més, les interlocutòries judicials i els informes policíacs pels quals jutgen els nostres representants i les penes que els demanen. Tot i que al Consell *per* la República no li ha d'importar què diuen els òrgans de l'estat del qual s'ha independitzat *de facto*.

No és pas igual consolidar la República que proclamar-la, no és pas igual canviar el nom dels partits –Convergència, PDECat, Crida, Demòcrates, ERC, Esquerra, etc.– que anar renunciant amb el nom de l'òrgan que dona visibilitat a l'autodeterminació dels catalans i que l'ha de fer efectiva. Alerta que aquesta tendència a la renúncia en els noms té efectes perniciosos, perquè la renúncia no tan sols abasta el significat sinó també el significat, i quan ens diuen que llançar pintura és un acte de violència o enfilar-se a un cotxe, un acte de rebel·lió dubtem.

Esperem molt del Consell *per* la República, per la potencialitat i la visibilitat que dona a la República Catalana el fet de disposar d'un òrgan fora de l'abast de la fiscalització de l'estat espanyol i els seus òrgans polítics. No és hora d'eufemismes, no és hora d'acceptar ambigüitats nominals, perquè la nostra història ens demostra que el preu polític de les interpretacions el paguen sempre els mateixos. No aventurem el futur de la República i el llegat del Primer d'Octubre per una qüestió de noms. ■

LA TRAMPA DELS 2.200 MILIONS QUE L'ESTAT ESPANYOL HA DE PAGAR A CATALUNYA

PERE MARTÍ

Dels 2.200 milions, només en perillen 350 milions si no hi ha pressupost espanyol. ACN

La quantitat més important, 1.850 milions, vindran igualment a Catalunya tant si hi ha pressupost com si no perquè surten del model de finançament vigent * Open Arms valora de traslladar els migrants del pesquer valencià al seu vaixell per motius humanitaris *** L'aeroport d'Andorra necessitarà suport públic durant quatre anys**

TEMA DEL DIA

Vaga. La setmana de vagues ha permès al govern espanyol de fer un nou intent desesperat per aconseguir el suport dels partits independentistes al pressupost de l'estat. L'argument és que, si s'aproven, Catalunya tindrà 2.200 euros més per a 'revertir les retallades', una afirmació que no és certa, però que feta en plena mobilització del sector públic pot sonar bé i dificultar al govern Torra la gestió de les vagues. Per això ho fan. Però la gran part dels 2.200 milions vindran igualment a Catalunya, tant si hi ha pressupost com si no.

Dels 2.200 milions, només en perillen 350 milions si no hi ha pressupost espanyol. Són dues partides. La primera,

de 200 milions, prové de la disposició addicional tercera de l'estatut del 2006. És, per tant, un deute que Espanya té amb la Generalitat i que encara no ha saldat. Els altres 150 milions són per al finançament dels Mossos d'Esquadra. Aquests són els que perillen de debò. Però la resta, els 1.850 milions, vindran igualment a Catalunya perquè la transferència no depèn del pressupost sinó del model de finançament autonòmic i està regulat per llei. Així ho preveu l'actual model de finançament, de la mateixa manera que hi ha partides per a altres autonomies.

La xifra surt d'una part dels impostos que l'estat espanyol recapta a Catalunya, i és un percentatge ridícul dels ingressos. La diferència entre la quantitat que l'estat

Els 1.850 milions, vindran igualment a Catalunya perquè la transferència no depèn del pressupost sinó del model de finançament autonòmic i està regulat per llei

Pel govern català, barrejar la negociació dels dos pressuposts és acceptar la sucursalització de la política catalana

recapta i la que retorna a la Generalitat és de 16.000 milions d'euros anuals. Aquests sí que serviran per a 'revertir les retallades' i fer polítiques socials avançades, però d'aquests, només se'n recorden els partits independentistes.

Aquest nou intent del govern espanyol de salvar els comptes també ha afectat les negociacions del pressupost de la Generalitat, perquè Catalunya en Comú fa seu el relat del PSOE en aquesta qüestió. En la primera reunió entre govern i els comuns, feta dijous, Jèssica Albiach va posar com a condició per a aprovar el pressupost de la Generalitat que els partits que donen suport al govern votessin els comptes de Pedro Sánchez. El vice-president econòmic, Pere Aragonès, va descartar la petició de manera taxativa i li va recordar que aquesta era

una qüestió tancada mentre els dirigents independentistes continuessin en presó provisional.

Pel govern català, barrejar la negociació dels dos pressuposts és acceptar la sucursalització de la política catalana. Aquest no va ser aquest l'únic moment de tensió d'una reunió que, formalment, va anar bé, perquè hi ha coincidència en nou dels deu punts exposats, però es discrepa sobre les dotacions econòmiques que ha de tenir cadascun. I si cal modificar la fiscalitat per aconseguir-ho. Per Catalunya en Comú, modificar l'IRPF a partir dels 90.000 euros anuals és una manera de castigar 'els rics', mentre que el govern recorda que aquests ingressos no els tindria pas abans del 2021. En tot cas, la negociació serà llarga i el govern l'afronta amb tranquil·litat, perquè si no hi ha acord, sempre pot prorrogar els darrers, pactats amb la CUP.

MÉS QÜESTIONS

Open Arms valora de traslladar els immigrants del pesquer valencià al seu vaixell per motius humanitaris. El vaixell de rescat Open Arms ja ha contactat amb el pesquer Nuestra Madre Loreto de Santa Pola, que fa una setmana va rescatar dotze migrants a prop de Líbia. Òscar Camps, director de l'ONG Open Arms, ha explicat que sol·licitaran a l'estat espanyol de transferir els naufragats al seu vaixell per motius humanitaris. La decisió dependrà de les conclusions de l'informe mèdic. Els equips que hi ha a bord del pesquer per a valorar la situació física i anímica tant dels migrants com de la tripulació l'han qualificada de 'complicada'. 'Estan cansats perquè vénen de l'infern de Líbia i han patit un temporal molt dur', ha explicat Camps, qui ha recordat que són les autoritats espanyoles que han de coordinar i assignar un port al Nuestra Madre Loreto. A més, ha confirmat que l'Open Arms no ha rebut cap indicació del govern de Pedro Sánchez per a assistir el pesquer. De moment, l'executiu espanyol continua negant-se a deixar atracar el pesquer de Santa Pola, tot i les ofertes rebudes

dels governs valencià i català, i insisteix que ha de tornar a Líbia. Una opció que tant els migrants com la tripulació del vaixell refusen.

Foment confirma la gratuïtat de la AP-7 a partir de l'1 de gener del 2020. El secretari general d'Infraestructures del Ministeri de Foment espanyol, Javier Izquierdo, ha confirmat a la consellera d'Obres Públiques, María José Salvador, que la AP-7 serà lliure i gratuïta a partir de l'1 de gener de 2020. La consellera ha dit que no es prorrogarà la concessió ni es tornarà a licitar després de la reunió de treball mantinguda entre els equips de la conselleria i del ministeri. Foment assumirà el manteniment dels 350 quilòmetres d'autopista alliberats, el contracte de la qual ja prepara. L'any que ve, també es licitaran els accessos a la AP-7 des de Vinaròs i Oliva, molt demandats per les dues poblacions.

L'aeroport d'Andorra necessitarà suport públic durant quatre anys. L'aeroport d'Andorra-la Seu necessitarà ajuts públics dels governs andorrà, català i espanyol i, si pot ser, de la Unió Europea, com a mínim, durant els primers tres o quatre anys de funcionament. Aquesta és la conclusió del fòrum de l'Empresa Familiar Andorrana (EFA), que ha acollit diversos experts en aeronàutica aquesta setmana. La tipologia dels avions que poden volar des de la Seu, que tenen entre 40 i 60 places, defineix quines companyies podrien establir-hi activitat regular. Probablement, seran empreses com Air Nostrum i Swiftair, que ja hi ha fet vols de prova per a la certificació de l'aeroport, i companyies regionals que operen en diferents països. Es creu que les línies que podrien aconseguir més rendibilitat són les que enllacin amb capitals com Madrid, París i Londres, on poder fer escala cap a altres destinacions. De moment, sembla que quaranta operadors s'han interessat per establir-s'hi. Quan, al maig, entri en funcionament el sistema de GPS, es resoldran els obstacles tècnics principals perquè l'aeroport pugui guanyar ope-

Winston Churchill. WIKIMEDIA COMMONS

La xifra. 30 dies més s'ha donat el Tribunal Suprem espanyol per a estudiar els recursos presentats per Mas, Ortega i Rigau

rativitat. Superat aquest escull, caldrà aconseguir els requisits comercials.

Armengol referma la intenció del govern de continuar obrint fosses franquistes. La presidenta del govern, Francina Armengol, ha visitat la fossa comuna de Santa Maria del Camí on cerquen el cos de Joan Alemany, ex-batlle de Búger torturat i assassinat pels feixistes a 47 anys i que, segons testimonis orals, podria estar soterrat en aquesta fossa. 'Avui torna a ser un d'aquests dies emocionants en què val la pena fer política perquè, com hem explicat moltes vegades, la llei de fosses vol recuperar els cossos de la gent que va ser assassinada durant la guerra civil i el franquisme perquè puguin arribar als seus familiars', ha dit Armengol. La presidenta, acompanyada de la consellera de Cultura, Fanny Tur, ha insistit que el govern no vol oblidar què va passar i ha recordat que 'cada vegada que es pot obrir una fossa, es tanca una ferida'. També ha donat les gràcies a tots aquells que 'han fet possible aquesta

realitat', com és el cas de l'Associació de Memòria de Mallorca, que 'ha lluitat molts anys gairebé en solitari per fer possible aquesta realitat'.

LA XIFRA

30 dies més s'ha donat el Tribunal Suprem espanyol per a estudiar els recursos presentats per l'ex-president Artur Mas, l'ex-vice-presidenta Joana Ortega i l'ex-consellera d'Educació Irene Rigau contra la decisió del TSJC d'inhabilitar-los per haver organitzat el 9-N l'any 2014. Ara el Suprem ha de decidir si confirma la condemna (tal com va sol·licitar la fiscalia durant la vista) o si la modifica. Aquesta sentència ja serà ferma.

TAL DIA COM AVUI

El 30 de novembre de 1874 neix Winston Leonard Spencer-Churchill, polític, militar i escriptor britànic, primer ministre del Regne Unit durant la Segona Guerra Mundial (1940-1945) i un segon mandat (1951-1955).

JULE GOIKOETXEA

‘La privatització de la democràcia ha provocat l’auge de la ultradreta’

Entrevista a la doctora en filosofia política, que publica ‘Privatitzar la democràcia’ (Icaria, 2018)

ALBERT SALAMÉ

JOSEP REXACH FUMANYA

Jule Goikoetxea (Sant Sebastià, 1981) és una doctora en filosofia política més acostumada a moure's en àmbits acadèmics i d'investigació que no pas a una visibilització pública. Tanmateix, aconsegueix d'aproximar la teoria i l'anàlisi política al gran públic d'una manera divulgativa, sense que es faci feixuc. Ho demostra a *Privatitzar la democràcia* (Icaria, 2018), on alerta sobre la reconfiguració de l'estat en l'època global, en què el ciutadà té com més va menys capacitat de decisió. Ara ha reeditat el llibre incorporant-hi un capítol dedicat especialment a Catalunya i a l'estat espanyol.

— Per què dieu que la globalització és la privatització de la democràcia?

— Més que el perquè, al llibre explico el com. Privatitza la democràcia perquè aquesta part keynesiana de l'estat, és a dir, l'estructura pública àmplia que es va desenvolupar durant el capitalisme industrial, comença a fer-se petita i a privatitzar-se a partir dels anys setanta i vuitanta, que és quan comença el capitalisme global. Hi ha una diferència entre el capitalisme industrial i el capitalisme financer, digital i de serveis, que jo anomeno global. Abans d'aquest canvi de capitalisme, els tractats de comerç internacionals es feien entre estats. Les corporacions establien acords, però mitjançant els estats nacionals. A partir dels setanta i vuitanta, el capitalisme muta, es redueixen les indústries i s'amplia el sector de serveis. I el comerç comença a fer-se entre parts de l'estat, com ara un executiu. Podem veure un Ministeri d'Economia establint acords amb un agent japonès i una corporació estatunidenca. Ja no són els estats, que fiscalitzen els tractats. En acords com el TTIP i el CETA, els protagonistes ja no són els estats-nació, sinó les corporacions, els executius i àrbitres, com ara auditories i agències de qualificació que no passen pel sistema nacional.

No decideixes res per molt que votis un partit o un altre

Europa és un dispositiu perfecte del capitalisme global

—L'estat desapareix?

—Jo crec que no. L'estat es transforma, com ha passat sempre. No és igual l'estat d'ara que el romà. Passa que els executius es reforcen, els sistemes judicials també es reforcen per donar suport a aquests executius, i els parlaments es debiliten. Van perdent processos de decisió.

—És a dir, que el capitalisme va llimant el poder legislatiu dels governs. Com una ceba a la qual li van traient capes.

—Això mateix. Tot es va privatitzant. La sanitat, l'educació, els béns bàsics... I com es fa això? Doncs debilitant els parlaments, debilitant la representació formal del poble. Totes les constitucions modernes del món es basen en l'existència d'una nació i en el fet que hi ha una sobirania popular que s'atorga a l'estat per mitjà del parlament. La sobirania popular ara es va eliminant.

—Poseu-me un exemple.

—Moltes lleis i molts projectes ja no passen pel parlament. Per exemple, governar per decret és una manera de privatitzar. És a dir, els parlaments cada vegada tenen menys força a l'hora d'influir. O la Unió Europea. La Unió Europea és un producte d'aquest nou capitalisme global, un sistema polític que no té parlament. Bé, sí, un parlament de broma, que no decideix res. Els òrgans forts són el Consell d'Europa i la Comissió. Europa és un dispositiu perfecte del capitalisme global, en el sentit que és un artefacte que representa molt bé l'època global en què vivim. Qui legisla a la Unió Europea no és el parlament, sinó que ho fan per mitjà dels grups de pressió, que són els que proposen polítiques i hi posen diners, i això després passa per la Comissió i el Consell. El 80% de les polítiques que fem aquí es veuen afectades per la Unió Europea. I en tot aquest procés, tu, com a ciutadà, no decideixes res, per molt que votis un partit o un altre. Hi ha tantes interferències, tanta mediatització. Hi ha una pèrdua de poder en tots els sentits.

—És possible assolir una democràcia plena, en aquesta democràcia que re-
trateu?

—A mi no m'agrada parlar de democràcia, sinó de processos de democratització. Durant la història hi ha hagut processos de democratització. Quan passa això? Quan la població es capacita per a l'autogovern. Hi ha barris en què abans hi havia esferes d'autogestió o comunals, però van desapareixent perquè els recursos es privatitzen. I al revés. Els processos de democratització a vegades també es veuen. Vull dir, que no és tot un sol procés i que de sobte la democràcia desapareix. És una lluita entre forces i, per això, hi ha espais, esferes o barris on de sobte s'esdevé un procés de democratització. Per exemple, el procés d'independència.

—És un procés de democratització?

—Ho poso com a exemple de procés de democratització perquè ha apoderat part de la població. Però també es fa paral·lelament a processos de privatització salvatges, com els de la sanitat pública i la universitat. Són processos que s'esdevenen alhora. Tenim el costum de ser monocausals, però no. Passen al mateix temps i estan en lluita contínua.

—Com més processos hi ha, més malestar hi ha entre la població?

—Bé, com més processos de privatització, més malestar i més misèria. No sabem encara com reaccionarà la gent, com articularà noves formes de lluita contra aquest malestar. No ho sabem, i això acostuma a articular-se més lentament des de l'esquerra que no pas des de la dreta. Perquè la pujada de la ultradreta ja la veiem. I la pujada de la ultradreta va relacionada amb la privatització de la democràcia. La mala llet que té molta gent que vota la ultradreta és per la pèrdua de salari, de feina, de pensions, de l'habitatge... És a dir, la privatització de la democràcia afecta tothom, però la dreta i la ultradreta tenen més calés i l'esquerra no arriba mai al poder.

La privatització de la democràcia afecta tothom, però la ultradreta té més calés que l'esquerra

ALBERT SALAMÉ

—El 15-M també era un procés de democratització. Què en queda?

—Del 15-M en va sortir Podem i altres cercles, però crec que en l'àmbit espanyol en queda poca cosa, avui.

—Quina opinió teniu de Podem?

—Dins el sistema actual, és a dir, parlamentari, patriarcal i liberal, és clar que hi ha partits i gent que defensa processos de democratització. I crec que sí que tenen ganes de democratitzar i apoderar la gent, si més no, més ganes que el PSOE, per exemple. Però hi ha moltes limitacions i frens. Si tenim en compte la societat i la cultura política espanyola, Podem no triomfarà mai perquè hi ha una determinada sociologia a Espanya. Podem ha hagut d'introduir moltíssims discursos que han decebut la gent mateixa del 15-M. Al País Basc sempre ha estat vist com un partit socialdemòcrata, no pas com un partit radical, com sí que creien certs sectors de Madrid i Espanya. Creien que era una esquerra radical, però tots sabem que no ho és pas. Però una

persona de Madrid, on els últims trenta anys no ha passat res en relació a la lluita organitzada potent, doncs al·lucina.

—Al llibre *fiqueu molt la banya en el liberalisme*. Per què?

—Cal fer diferències, perquè hi ha pràctiques liberals amb què puc estar d'acord, però passa que el liberalisme és hegemònic. És hegemònic, fins i tot, en el socialisme. S'ho ha menjat tot. Jo, més que no criticar les pràctiques neoliberals —que ho faig, per descomptat—, critico la ideologia liberal. La manera com el liberalisme entén el lliure mercat, la moral universal i com això és hegemònic en la població mateixa. Fins i tot, en els moviments socials, els valors, els costums... La moral universal, per exemple, s'ha menjat tota l'esquerra. Tota la tradició que ve d'aquest liberalisme dins d'un sistema capitalista i que, per tant, és hegemònic als mitjans, les cases, ha fet molt de mal a l'esquerra. Per una altra banda, hi ha una cosa que no s'analitza prou. Molts

diuen que no són neoliberals, com alguns socialdemòcrates o referents com Habermas. Diuen que no estan d'acord amb el capitalisme salvatge, però reproduïxen la mateixa fòbia de l'estat, les mateixes propostes demanant una democràcia global que sobrepassi les sobiraniaes... Però què diuen?

—És una mica el que diu Podem.

—Exacte. Diuen que no són nacionalistes, que no volen estat, que són cosmopolites... Això és ideologia liberal de tota la vida! Que no volem una nació perquè exclou i perquè no hem escollit on hem nascut, un cosmopolitisme que deixa de banda conceptes com sobirania i estat perquè això reprimeix... Aquesta fòbia de l'estat que ve del liberalisme, però que és a totes les ideologies modernes, com l'anarquisme i el comunisme, s'ha menjat l'esquerra. Quan et trec l'estat, el vols, però te n'has estat queixant els últims cinquanta anys perquè deies que era la classe dominant. L'esquerra entén l'estat com un subjecte, i això és alie-

nació. L'estat no és bo ni dolent, perquè no té cor. És un conjunt de pràctiques i estratègies.

—Sou una gran defensora de l'estat, veig. Però què fem amb el vell significat de l'estat, el de la maquinària pesant i burocràtica?

—És que cal reconceptualitzar l'estat i acabar aquesta fòbia que li tenim, que és liberal i patriarcal. Perquè no pot haver-hi democratització sense estructures públiques. Hem de construir un estat que, per exemple, posi recursos per a espais autogestionats, un estat que el fem tots. D'altra banda, el conflicte perpetu és el motor de tota democratització. Voler reduir l'estat a un subjecte dolent, dolentíssim, mentre l'individu és bo, la comunitat també i la família també, no té sentit. I això ho comparteixen tant Ciutadans com Podem. Em fan molta gràcia els qui diuen que no volen estat perquè no volen fronteres. I jo penso: però si un sou és una frontera, ser una negra soltera avui en dia és una frontera... De debò que en ple segle XXI parlarem de frontera únicament en un sentit físic com si fos una muralla? Quan les transaccions financeres, que també posen fronteres, són moltíssim més salvatges! Per això dic que l'esquerra no tan sols té una crisi de poder, sinó també una crisi conceptual i discursiva de fa molts anys. I ho veiem ja amb l'auge de l'extrema dreta. Perquè l'esquerra no s'ha empassat el discurs liberal i prou, sinó també el monoteista, el que té fòbia de l'estat, individualista i cristià.

—Dediqueu un capítol a Catalunya. Per què?

—En aquesta edició he afegit dos capítols, el de Catalunya i el de l'estat espanyol. En el de Catalunya, em centro en el sistema sanitari i com es va privatitzar. Explico, per exemple, com es va fer aquest procés impulsat per l'elit espanyola, però també la catalana, i les conseqüències d'això, que després influiran en el començament del procés d'independència. No oblidem que al principi del procés es barregen moltes

ALBERT SALAMÉ

coses, i una és el descontentament per les retallades i que privatitzin la democràcia. Per què passa això? Perquè en un procés de democratització tu has de tenir en compte què opina la gent. I encara que qui privatitzi sigui part de l'elit catalana, la gent continua confiant més en el sistema sanitari català que no pas en l'espanyol, i en les institucions catalanes més que no pas les espanyoles. És aquí on es veu l'eix nacional. Hi ha aquest procés de privatització, però també hi ha hagut, aquests últims quaranta anys des de la mort de Franco, un procés de reproducció del *demos* català. És a dir, Catalunya existeix. En part, perquè la gent creu que existeix. No solament perquè hi ha institucions, sinó que la gent creu que existeix el *demos* català, i creu que és diferent que el *demos* castellà. I això ho has de tenir en compte per analitzar el procés d'independència. ■

Podem no triomfarà mai perquè hi ha una determinada sociologia a Espanya

NICOLAS GARCIA

‘A l’estat francès, és una batalla explicar què passa a Catalunya’

Parlem amb el vice-president del Consell Departamental dels Pirineus Orientals sobre la possibilitat que el Partit Comunista francès inclogui un pres polític o un exiliat en la llista per a les eleccions europees

CLARA ARDÉVOL MALLOL

El Partit Comunista francès va aprovar dissabte una esmena de suport als presos polítics i als exiliats. L'encarregat de presentar-la, l'ex-batlle d'Elna i vice-president del Consell Departamental dels Pirineus Orientals, Nicolas Garcia, en subratlla la importància. Considera que és un moment vital de la història d'un partit de tradició jacobina que ha acabat reconeixent la importància de denunciar la repressió de l'estat espanyol. Tant és així que, fins i tot, han proposat als partits independentistes d'incloure un pres polític o un exiliat a la llista per a les eleccions europees. Ahir, Garcia i l'eurodiputada Marie-Pierre Vieu van visitar Oriol Junqueras als Lledoners per abordar aquesta qüestió i traslladar-li el suport oficial del Partit Comunista. Parlem amb Nicolas Garcia d'aquesta proposta i com es viu a Catalunya Nord i l'estat francès la situació política del Principat.

—Quina és la possibilitat d'integrar un pres polític o un exiliat a la vostra llista per a les europees?

—És una proposta que el partit encara no ha redactat oficialment perquè encara no hem pactat qui serà el cap de llista. Però som molts els qui pensem que la solidaritat amb els presos polítics s'ha de traduir en el fet de dur a la nostra llista una persona que hagi estat represaliada, sigui un pres o un exiliat. N'hem de parlar amb totes les persones involucrades i tots els partits que tenen represaliats; també amb la CUP, quan sigui el moment oportú. Amb això no volem dir que tots els represaliats pensin com nosaltres, perquè econòmicament i filosòficament segur que tenim diferències. Seria un acte de solidaritat acceptat per totes dues parts. Si consideren que no és una bona idea, ho respectarem i, si hi posen condicions, ho traslladarem a la direcció del partit.

—Hi ha hagut discrepàncies per aquesta proposta dins del partit?

—La presència dels presos polítics a les llistes genera debat. És una qüestió que

s'ha d'explicar, com a tots els partits. Al Pirineu Oriental, la meua província, no hi ha cap problema. La presència d'un pres polític o d'un exiliat a la llista és aprovada per majoria, però a mesura que et desplaces cap a París, les coses que passen a Catalunya se saben menys. Al principi, no tothom coneixia el problema, però l'hem explicat als nostres camarades. Considerem que no hi ha dret que pateixin represàlies per haver organitzat un referèndum i vulguin que el poble decideixi sobre la independència.

—Dieu que, com més a prop de París, més desconeixement de les coses que passen al Principat. Com heu lluitat contra això?

—França és històricament jacobina i, a més, els arriba el missatge de la premsa espanyola. No obstant això, a mesura que expliquem què passa a Catalunya, molta gent, per més jacobina que sigui, entén que si la meitat d'un poble demana la independència, no es pot posar en qüestió el referèndum. A més, els presos i exiliats polítics compleixen el mandat que el poble ha expressat a les eleccions. Això s'ha d'explicar i argumentar, perquè la premsa francesa és feta a la imatge de la premsa espanyolista. Les primeres explicacions que es donaven al poble francès deien que els catalans eren uns rics egoistes que no volien donar diners als andalusos. No hi havia cap mena d'objectivitat. Després, alguns hem fet manifestacions i els catalans de París també han sortit més sovint a la premsa. Com a Espanya, és una batalla política i ideològica, explicar què passa a Catalunya. Alguns diputats (d'esquerrers, però no comunistes) fins i tot em deien: 'Són terroristes.' A França encara hi ha més desinformació que a Espanya. Més enllà de la nostra província no se'n parla. Al congrés del partit de dissabte, molts camarades, quan em van veure amb la bandera de 'llibertat presos polítics', em van demanar què passava a Catalunya. Hi ha francesos que s'interessen per la política i no saben que hi ha gent a la presó que fins fa quatre dies eren consellers.

—A vegades els comunistes tenen certes contradiccions pel que fa a la defensa del dret d'autodeterminació o la independència. Ha estat el vostre cas o el del vostre partit?

—Jo defenso l'autodeterminació del poble palestí i kurd, i també del català. Quan coneixes Catalunya Sud com jo la conec, saps que, si tens la meitat de la població que s'interroga sobre aquesta qüestió, no hi ha cap més remei que fer un referèndum. A Catalunya Nord, el problema és diferent perquè un referèndum mataria definitivament totes les possibilitats d'independència. Només hi dona suport un 2% de la població. Pel que fa al partit, les coses sempre són contradictòries, però el Partit Comunista francès segurament és el partit francès que més ha progressat en aquesta qüestió. Fa trenta anys, ni tan sols podies parlar d'això i ara ha avançat molt la idea que el poble català ha de decidir. Per defensar la independència o no, has de viure a Catalunya, però nosaltres defensem l'autodeterminació dels pobles. La nostra feina és fer saber que la Bretanya, Catalunya Nord i Còrsega no són Catalunya Sud, perquè els sentiments són diferents. A Catalunya Sud, els partits independentistes han tingut majoria d'escons. Arribats en aquest punt, només hi ha una solució, que és fer votar la gent. En aquest sentit, Puigdemont ha tingut la intel·ligència de dir 'si guanyem, guanyem; si perdem, perdem'. És el poble qui ha de decidir, i això pot convèncer molts comunistes.

—Si tot això hagués passat a l'estat francès, com creieu que hauria reaccionat el Partit Comunista?

—Això no pot passar a França perquè no hi ha cap govern de regió prou autònom per arribar fins aquí. Potser m'equivoico, però confio una mica en la república francesa i crec que, si a Còrsega demà decidissin de posar urnes, no hi hauria repressió policíaca ni judicial. Probablement, l'estat diria 'feu com vulgueu, això no tindrà cap pes'. Ara bé, la policia francesa i l'estat francès també piquen fort contra gent que es manifesta. En

Per defensar la independència o no, has de viure a Catalunya, però nosaltres defensem l'autodeterminació dels pobles

Això no pot passar a França perquè no hi ha cap govern de regió prou autònom per arribar fins aquí

cas que empresonessin per les seves idees persones pacífiques o en cas que algú anés a la presó per haver escrit un poema, per haver cantat una cançó o per haver defensat les seves idees, el Partit Comunista sempre sortiria a defensar-los. Si ho fessin amb violència, seria una altra cosa.

—Què implica, per al partit, l'aprovació de l'esmena de suport als presos polítics i exiliats?

—Al text que vam aprovar dissabte al congrés nacional, hi diu clarament que és un acte de solidaritat amb els presos i els exiliats polítics i manifesta la voluntat que s'aturin tots els processos contra els qui han organitzat el referèndum. Jo vaig dir que era un acte històric, i és veritat. És molt important que un partit com el nostre, de tradició jacobina des dels anys quaranta, hagi aprovat un text així. Tot això és fruit d'una lluita que no ha estat fàcil, però estic orgullós de dir que el meu és el primer partit francès que recull oficialment al text d'orientació política, que és la Bíblia del partit durant tres anys, que hi ha presos polítics a Catalunya i que s'han d'alliberar. ■

NÚRIA SALES

‘Un estat és inimaginable sense exèrcit’

Entrevista a la historiadora, que acaba de cedir el fons del seu pare, Joan Sales, a l'Institut d'Estudis Catalans

ELISABETH MAGRE

ANDREU BARNILS

Núria Sales (1933) és doctora en història per la prestigiosa universitat francesa de la Sorbona, alumna de Pierre Villar i experta en Mossos d'Esquadra, segles XVI i XII i institucions catalanes. Però també és filla única de Joan Sales, autor d'*Incerta Glòria*, editor de Mercè Rodoreda i soldat de la República. La setmana passada,

senyora Sales va cedir el fons del seu pare a l'Institut d'Estudis Catalans. VilaWeb ha pujat a veure-la a la casa familiar, al barri del Coll de Barcelona, on hi ha, en una planta, l'editorial Club Editor, que va fundar el seu pare i ara porta la seva filla. I a la planta baixa, hi és ella, a 85 anys, caminant amb dos bastons. Sales ens explica per sobre el fons cedit del seu

pare, però sobretot ens parla de la seva vida, la seva obra i el seu exili. La vida de Núria Sales és mirall com pocs del segle XX català i, encara més, del segle XX de les dones.

—Del fons que acabeu de cedir del vostre pare, quina part en destacaríeu, com a historiadora?

El pare tenia molt d'amor propi. De justificar-se perquè tenia un avantpassat botifler

I després, cap a París, que no era París, perquè París era car

—No recordo com va anar, la cessió. Ni què vaig dir. Són cartes i documentació del meu pare. Em sembla que allà estarà molt bé. Més adequat que estigui allà que no pas en aquesta casa. Allà hi ha facilitats. Serà obert a tothom.

—**I sobre la novel·la *Incerta Glòria*, també hi ha documentació?**

—No us ho sabia dir.

—**Canviem de tema. Núria Sales. Per què tant d'interès per la història militar d'aquest país? Per exemple, Mossos d'Esquadra?**

—Com sempre, per una qüestió personal. El meu pare no era gens d'adoctrinar els fills. Bé, els fills, era una filla. Vull dir que el catalanisme, jo el respirava a casa, no me'n feia. Però, en canvi, ell tenia molt d'amor propi. De justificar-se perquè tenia un avantpassat botifler. De petita, jo no sabia res de la guerra de secessió, però sabia que ser botifler era mala cosa. I que teníem un avantpassat acusat de ser-ho. I que no podia ser mala persona, perquè era avantpassat nostre.

—**Ha!**

—L'avantpassat era Pere Anton Veciana. Fundadors dels Mossos d'Esquadra. Veciana devia ser l'únic partidari manifest i públic de Felip V a Catalunya. A mi, els afers històrics, per exemple els Mossos, sempre m'han interessat per un motiu personal.

—**Descobrint els Mossos, què us impacta?**

—Hi ha un cant de Mossèn Cinto: '*Si voleu valents de mena, Anau ab los catalans, Sobre tot los de l'Esquadra, Sobre tot los xichs de Valls.*' Si Mossèn Cinto ho deia, alguna cosa bona devien tenir. Ara, tenien fama de durs. A principi del segle XX, o final del XIX, un delinqüent habitual preferia la Guàrdia Civil que no els Mossos d'Esquadra.

—**Per què?**

—Perquè la Guàrdia Civil estava molt reglamentada, i els Mossos tenien fama que primer apallissaven i des-

prés interrogaven. Els d'ara són molt diferents.

—**I més enllà dels Mossos, què més heu estudiat en el camp militar?**

—El servei militar obligatori. Els subtituts. La compravenda. Tot això em va interessar perquè, a casa, havia sentit a dir que el meu avi havia estat redimit pels seus pares del servei militar. I el besavi Vallès, de Terrassa, des del moment que es va casar, va anar estalviant per pagar el dot de les filles i la redempció del servei militar dels fills. Vaig anar mirant com ho feien diferents països europeus i els Estats Units. I als EUA, en temps de pau, és voluntari. Però en temps de guerra tenen un sistema que em va fascinar.

—**Per què?**

—Perquè el sistema que tenien els Estats Units a la Segona Guerra Mundial era igual que el de l'Antic Règim Europeu del segle XVIII. Exempció de la gent rica i influent, de la gent destacada. Que fan que l'obligatorietat, finalment, només recaigui en els pobres. Aquí ja anàvem amb el sistema de quintes. Que volia dir que un de cada cinc feia el servei militar. A la pràctica, era una proporció més forta.

—**Aquí, l'exempció dels rics, també devia ser-hi.**

—Mireu, també hi ha gent honrada. Per la família vam conèixer un Puig, fundador de la dinastia Puig. Doncs el fill feia el servei militar. No l'havien redimit. Ni buscaven tripijocs. I quan venia de permís, com que suposava que duia puces, sa mare no el deixava passar del rebedor abans no es tragués l'uniforme. Nosal·tres vam tornar de Mèxic l'any 1948. I ens ho explicava la germana. Devia ser als anys cinquanta.

—**Vau ser a l'exili, per primera vegada, del 1939 al 1945. Dels sis anys als quinze. Primer França, finalment Mèxic.**

—La meua mare i jo vam passar l'exili, em penso que vam marxar de Barcelona el 25 de gener. El 26 entraven els franquistes. I vam anar a Seta, perquè

ELISABETH MAGRE

La idea era anar a París dos anys o tres. Doncs ens n'hi vam quedar cinquanta

hi teníem parents. I el meu pare, justament, va arribar a Seta pel seu cantó. Ell era a l'exèrcit, de retirada. Van arribar a la frontera. La van passar. I va anar a cal notari, perquè ja havia sentit a dir que acollia bé els refugiats catalans. El notari havia anat donant els seus vestits als refugiats catalans que passaven. Perquè anessin de civil i es poguessin desfer de l'uniforme. I només li'n quedava un. I el va donar al meu pare. Li anava petit. Es devia veure d'una hora lluny que era un refugiat. Va estar un dia amb nosaltres i després se'n va anar a fer la verema. I encantada de tenir l'ocasió de fer verema i cobrar. I després, cap a París, que no era París, perquè París era car. Nosaltres vam anar a Orly, que hi havia tota una colònia de refugiats espanyols. Fins i tot tenien escola. Jo hi vaig anar una mica. I allà ens va trobar el meu pare. En tenim una fotografia. Hi ha el meu pare, fumant amb pipa, la meva mare i jo.

—**I vau acabar a Mèxic.**

—El retorn va ser dramàtic, per a mi. Vaig passar anys enyorada. Anys. A Mèxic m'havien posat al col·legi dels

refugiats espanyols, que es deia Colegio Madrid. Aleshores, els meus pares van trobar, amb raó, que eren massa castellans. Arribaven a uns extrems increïbles. A classe de música totes les cançons eren castellanes, fins i tot una de la guerra dels Segadors. Era d'un soldat castellà: 'Al pasar por el puente de santa Clara, se me cayó un anillo dentro del agua. Pim, pam, pum, dentro del agua. Dentro del agua. Pim, pam, pum.' Cançó del 1639. I quan van veure això, els meus pares, van creure que era massa. I me'n van treure.

—**I de Mèxic, cap a la Barcelona franquista dels anys cinquanta.**

—Quan vaig tornar de l'exili, aquí vaig estar-me uns quants anys. I gràcies a l'Institut Britànic no tot era vegetar. Vaig aprendre-hi l'anglès. Ho feien molt bé. T'ensenyaven la llengua i una quantitat de literatura anglesa i d'història. Aprenies moltes coses. Ara no. Ara sembla que hagin fet la competència a la Berlitz.

—**I al cap d'uns anys, el vostre segon exili. Vau anar a París a estudiar. Amb el marit.**

—Amb un marit cinc anys més jove que jo. La meva sogra deia que era una heretgia! Era el germà petit d'una amiga meva, el meu marit. Ell tenia una beca de l'Institut Francès. I jo, per la meva part, havia traduït una biografia de J.F. Kennedy abans que fos president. Per a Edicions Ariel, de l'anglès al castellà. I literalment, duia els cèntims de la traducció a les butxaques. La idea era anar-hi dos anys o tres. Doncs ens n'hi vam quedar cinquanta. L'Oriol va passar de ser becari a ser membre del Centre National de la Recherche Scientifique.

—**Oriol Bohigas Martí (1937-2013). Físic. Molt reconegut a França. I poc reconegut a Catalunya. Un clàssic.**

—És veritat. El convidaven a tot arreu, i aquí no. Molt al final de la seva vida el van convidar una vegada. Una.

—**A París, com us guanyàveu la vida?**

—Els diners de la biografia de Kennedy van durar força. Amb un fill, vaig continuar treballant. Amb dos fills, vaig continuar treballant. Al tercer fill... la tercera és la vençuda. Aleshores ja em

vaig quedar a casa. A caseta, que s'hi està molt bé.

—Ha! No crec que estiguéssiu gaires anys a caseta. Després vau tornar a treballar.

—Sí. A fer coses.

—I a França, per què us va interessar d'estudiar història?

—En cert moment em vaig adonar que, de qualsevol qüestió, la cosa que més m'interessava era la seva història. Vet aquí.

—Us heu especialitzat en història militar, bandolers i gent del marge del camí. Institucions. I el segle XVI i XVII.

—Acabeu de fer un resum excel·lent.

—Ara és moda, la paraula exili. Si algú en sap res, sou vós. Com veieu l'exili dels presos polítics.

—Home, pobres. És absolutament escandalós. Com es pot anomenar democràtic un estat que té presos

polítics? En un país democràtic no n'hi hauria d'haver, de presos polítics. Que et tinguin pres per les idees polítiques? Què vol dir, això? És absolutament surrealista. No únicament escandalós.

—En el moviment independentista sempre hi ha hagut el debat si s'havia de tenir exèrcit.

—Un estat és inimaginable sense exèrcit. Què és un estat? Un estat és, en primer lloc, el control de la violència. I una de les formes de control de la violència és exercir, si s'escau, una certa forma de violència. Una forma regulada, controlada. Per això hi ha poders, com el dels diputats, per vigilar-ho.

—On vau anar a votar el primer d'octubre?

—Al carrer Llobregós. Amb la meua filla. Vam anar-hi amb auto. Van obrir portes i la primera que va votar vaig ser jo. Amb la meua filla. Hi havia una rampa. I a baix ja hi havia gent. I van aplaudir.

Potser perquè era una dona de cabells blancs. Devia fer gràcia. I jo, doncs, molt afalagada. Molt afalagada.

—I què vau votar?

—Què us sembla?

—I ho viurem, això de la independència?

—Impossible del tot, no ho és. Però no sé què pensar. No ho sé. Ara seria fúrida, la independència, també. Perquè ens separaria encara més de valencians i mallorquins.

—Ho creieu?

—M'ho temo. Que estiguem ficats dintre del mateix sac no deixa de facilitar els contactes.

—I si la independència els anima a fer el pas?

—Però si han de passar de dependre de Madrid a dependre de Barcelona, ni els valencians ni els mallorquins no hi veuran la gràcia.

Una de les formes de control de la violència és exercir, si s'escau, una certa forma de violència

—Quanta raó. Confederació?

—Estaria molt bé. La confederació potser no seria exactament la catalano-aragonesa sinó catalano-catalana. O la dels Països...

—...Valencians!

—Oui. Pourquoi pais.

—Una cosa que impressiona és que sou nascuda el 1933... I la vostra mare ja era universitària!

—I tant. No ens dúiem gaires anys. Quan jo vaig néixer, ella en tenia 16 o 17.

—I la vostra àvia, també tenia carrera?

—No. Però gairebé. Era mestra. Jo tenia una iaia i una àvia. La iaia tenia un pare que era capità de marina de cabotatge, mestre d'aixa, i el cabotatge el feien entre Seta i Barcelona. I allà va anar a l'École. A fer de mestra. Però no en va fer mai, perquè així que van tornar a viure a Barcelona va conèixer un jove alt i d'ulls clars que es deia Rafael Folch i es van enamorar.

—I d'aquí ve la vostra mare, Núria Folch. Universitària.

—Va fer filosofia i lletres. Havia anat a classe durant la guerra. Però la va acabar quan vam tornar de l'exili. Abans no l'havia poguda acabar. El meu pare tampoc tenia la llicenciatura de dret. I no la va treure mai.

—Conclusió: a casa de Joan Sales, les qui tenien títols universitaris eren la dona i la filla. Ell, no.

—Ha! Ha! A la nostra família, sí.

—I els fills, també estudiosos?

—La Maria, llicenciada en lletres per la Universitat de Barcelona. El meu fill Pere és metge. Cardiòleg. A la Universitat de Lió, em sembla recordar. I a l'Anna li agradava molt el violí i la música. I feia violí. I més violí. I es va casar amb un músic. Una filla meua es va casar amb un rossellonès que de cognom es deia Bonet. Si hi ha Bonets a Mallorca és perquè descendien dels Bonets del Rosselló, que a l'Edat Mitjana solien ser jueus.

—Per tant, ara a la vostra família potser són jueus, per la banda de Bonet?

—O per la banda de Sales. L'avantpassat més antic de qui tenim referències, a l'arbre genealògic, es deia Aaron. I el segon també. Aaron Bouqué. Mon pare des de petit que mirava papers de la família a les golfes de la casa de Vallclara. I s'ho anava estudiant.

—I què deia, que els Sales eren jueus?

—Ui, no. No li agradava això, a ell. Però l'avantpassat Aaron sí que el tenim...

—No sé on he llegit que la vostra mare no es creia que tinguéssiu inquietuds intel·lectuals.

—La meua mare, quan vam tornar de Mèxic, va decidir que jo no tenia curiositat intel·lectual. I que, per tant, estava descartat que fes el batxillerat. I què feia? Agafava feinetes. Una temporada, vaig entrar en un taller de decoració de porcellanes. A l'estudi Maia, de l'avinguda República Argentina, número 2. Allà vaig conèixer l'Eulàlia Riba, filla de Carles Riba. També pintava porcellana.

—I com vau convèncer la vostra mare que sí que teníeu curiositat intel·lectual?

—No va caldre. L'Oriol, quan vam començar a sortir, tenia moltes ganes de tocar el dos. I vacil·lava entre demanar una beca per a Anglaterra o per a França. I vam anar a París. Ens estàvem a la ciutat universitària. I l'únic col·legi que admetia parelles era l'holandès. Allà vam passar un parell d'anys o tres. Els seminaris d'en Pierre Villar m'encantaven. Ens convidava a casa seva. La seva dona també era encantadora amb nosaltres. A casa en Pierre Villar t'ho passaves bé. I aprenies moltes coses. I coneixies gent interessant de tot el món: argentins, colombians, vietnamites, tothom hi desfilava, per aquella casa.

—Quantes llengües parleu?

—Català, castellà, anglès i francès. De francès i anglès tinc molt de vocabulari. I els lleigeixo perfectament. Parlar-los, els parlo malament. I entendre'ls, han de parlar a poc a poc perquè els entengui. ■

Ara seria fumuda, la independència, també. Perquè ens separaria encara més de valencians i mallorquins

Una temporada, vaig entrar en un taller de decoració de porcellanes

Investigadors de l'Institut de Recerca de la Sida. IC

Les línies d'investigació més esperançadores per a derrotar la sida

Investigació A l'Institut de Recerca de la Sida IrsiCaixa treballen en quatre línies de recerca per a enfortir el sistema immunitari i eliminar el virus

ARNAU LLEONART

Aquest 2018 fa trenta-cinc anys que la revista Science va publicar l'article on s'identificava un retrovirus com a l'agent causant de la sida, un descobriment clau per a desenvolupar el tractament antiretroviral que ha convertit en crònica una malaltia altament mortal. Amb el pas dels anys, aquest èxit ha comportat un inconvenient: la gent gran amb VIH envellaix més de pressa i

desenvolupa amb més facilitat malalties associades a l'edat, com ara la diabetis, l'osteoporosi i càncers. 'La recerca que hi ha ara és aconseguir d'evitar la infecció crònica', explica el doctor Roger Paredes, metge i investigador de l'Institut de Recerca de la Sida IrsiCaixa. En aquest centre amb seu a Barcelona, que dirigeix el doctor Bonaventura Clotet, es desenvolupen algunes de les línies de recerca més esperançadores de la lluita contra la sida.

Segons que explica el Dr. Paredes, per curar la malaltia

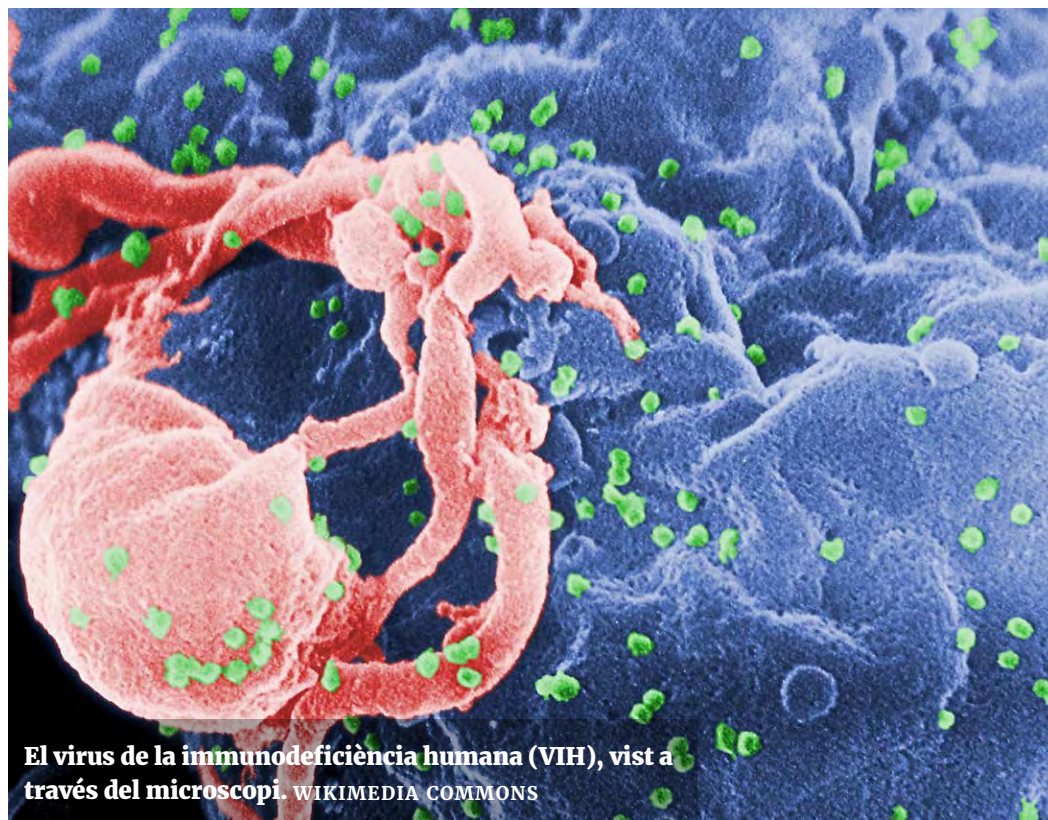
La gent gran amb VIH envellaix més de pressa i desenvolupa amb més facilitat malalties associades a l'edat

caldrà atacar-la des de diferents flancs, molts dels quals ja s'investiguen. Però primer pas és diagnosticar com abans millor els contagis i començar el tractament antiretroviral per a aturar la multiplicació del virus. 'El congelen i el deixen indetectable, sabem que hi és, però quan mirem a la sang no el veiem. Si s'atura el tractament, el virus torna a sortir', explica. És culpa del reservori viral, format per cèl·lules infectades pel virus que romanen en estat latent i no poden ser detectades ni destruïdes pel sistema immunitari.

El següent pas per a curar la sida és no conformar-se a congelar les cèl·lules infectades, sinó destruir-les. Per aconseguir-ho caldria, d'una banda, despertar aquestes cèl·lules i, d'una altra, reforçar el sistema immunitari perquè pugui atacar-les. A l'IrsiCaixa treballen en quatre línies de recerca per a enfortir el sistema immunitari: la vacuna terapèutica, fàrmacs per a estimular el sistema immunitari, anticossos capaços de matar cèl·lules infectades i la modulació del microbioma, que és el conjunt de bacteris d'un organisme i són fonamentals per a regular el sistema immunitari.

‘Un dels problemes quan ens infectem per VIH i el tenim controlat pel tractament és que el virus adorm el sistema immunitari’, explica el Dr. Paredes. ‘Podem ensenyar al sistema immunitari trossos del VIH amb una vacuna terapèutica perquè el reconegui i pugui enfortir-se contra ells.’ A banda de la vacuna terapèutica, a l'IrsiCaixa desenvolupen vacunes preventives per a evitar les infeccions que ja es proven amb ratolins i models de cultius. Un dels punts positius és que aquestes mateixes vacunes poden curar altres patologies: ‘Nosaltres la fem servir per al VIH, però també es pot fer servir com a vacuna contra el càncer o altres malalties. Al final, la base és la mateixa i només en canviem els antigens.’

‘Anem avançant, tenim a prop una vacuna que es prova en assaigs clínics amb pacients que sabem que va tan bé, o millor, que les vacunes que es proven als EUA o Anglaterra. També tenim uns

El virus de la immunodeficiència humana (VIH), vist a través del microscopi. WIKIMEDIA COMMONS

anticossos desenvolupats a l'IrsiCaixa en fase d'estudi en ratolins', explica.

El Dr. Paredes és el cap del grup de genòmica microbiana, un àmbit en què l'institut és centre centre punter. ‘Comencem a veure que la composició del microbioma de cadascú pot afectar la capacitat de respondre del sistema immunitari.’ Segons que explica, a l'IrsiCaixa hi ha una línia de recerca molt potent per a entendre com es pot modificar el microbioma per enfortir la resposta del sistema immunitari.

Prevenir contagis: primer pas per a derrotar la malaltia

Tenint en compte que quan una persona infectada amb el VIH està en tractament antiretroviral ja no pot transmetre el virus, la prevenció i la detecció són cabdals. El

Aquestes mateixes vacunes poden curar altres patologies

problema és que, segons el departament de Salut, el 12% de les persones infectades no ho saben. ‘Fa molts anys que recomanem d'utilitzar el preservatiu i no hem aconseguit d'aturar les infeccions, en canvi, als llocs on s'implementa la PrEP les taxes de noves infeccions es redueixen’, diu l'investigador.

La PrEP (profilaxis pre-exposició) és un fàrmac que impedeix el contagi del VIH tot i l'exposició al virus. ‘Els

primers estudis es van fer prenent la pastilla de manera continuada cada dia, però estudis posteriors van demostrar que si prens la pastilla unes hores abans i unes hores després de la relació sexual, també et protegeix moltíssim’, explica l'investigador.

Ara per ara, el Ministeri de Sanitat espanyol no permet que els metges receptin la PrEP, però això no impedeix que se'n consumeixi. La recepten per fer assaigs clínics i es pot comprar per internet i al mercat negre, cosa que el Dr. Paredes critica perquè impedeix de fer un seguiment adequat dels seus efectes.

‘Si a Barcelona diagnòsticàssim i tractàssim totes les persones infectades, i implantàssim la PrEP, molt probablement podríem eliminar el virus o disminuir-lo a nivells molt baixos els cinc anys vinents’, aventura. ■

El sobiranisme andalús es nega a desaparèixer

L'Aravot Els nacionalistes d'Andalusia es presenten fragmentats a les eleccions i en plena reconstrucció

SEDA HAKOBYAN I ALEXANDRE SOLANO

Aquest diumenge, es fan eleccions a Andalusia, uns comicis que han mobilitzat fortament els partits i els mitjans de comunicació. La votació servirà per a mesurar el suport dels partits en un nou cicle electoral en què hi ha previstes, els mesos vinent, eleccions municipals, autonòmiques, europees i, possiblement, espanyoles.

La campanya ha estat marcada per les sortides de to contra Catalunya, per la candidatura de Vox i per l'absència del Partit Andalusista, referent del nacionalisme i amb un paper protagonista en la política fins que, fa tres anys, va dissoldre's.

Aquesta vegada, el sobiranisme, que ha arribat a governar Sevilla, Jerez de la Frontera i Algesires, entre més, es presenta fragmentat i amb poques possibilitats de retornar al parlament. Però encara és molt present.

Un nacionalisme d'arrels profundes

L'andalusisme té una llarga història. Es va conformar ideològicament a principi del segle XX, quan va començar organitzar-se en centres que feien activitats i difonien les reivindicacions culturals i nacionals. Cal assenyalar que la consciència d'una identitat pròpia és molt anterior: el 1883 s'havia redactat la Constitució Federal d'Antequera, un projecte per a constituir un estat andalús en el marc d'una federació ibèrica.

El principal referent del nacionalisme andalús és Blas

Infante (1885-1936), considerat el 'pare de la pàtria andalusina', qui va tenir un paper clau en la creació dels centres andalusos, els quals van dotar de contingut ideològic el moviment. De tarannà clarament progressista, Blas Infante era partidari d'una reforma agrària, de la democràcia i les llibertats i era avançat en afers socials.

És justament en les assemblees d'aquells centres on es va reconèixer Andalusia com a 'realitat nacional', es va optar per abolir els poders centralistes i es va dissenyar l'actual escut i bandera. Els centres andalusos van ser clausurats per Primo de Rivera, però en arribar la república, el nacionalisme andalús es va reorganitzar i, fins i tot, va redactar un estatut d'autonomia, que no es va arribar a aprovar per mor de la guerra del 36-39.

La repressió franquista va desarticular el moviment, amb l'afusellament i l'exili dels principals dirigents. Blas Infante va ser assassinat l'11 d'agost de 1936.

La reivindicació nacional no va reaparèixer fins unes dècades més tard, amb una nova generació que, malgrat no conèixer en un primer moment l'obra de Blas Infante, va arribar a les mateixes conclusions d'existència d'una identitat pròpia, de la defensa de la democràcia i de la necessitat d'un govern propi.

La formació de l'autogovern andalús

En plena transició espanyola, el 4 de desembre de 1977, milions d'andalusos van sortir al carrer en favor de l'autonomia. La reivindicació era

Mítin del Partit Andalusista el 2013. E.P.

Blas Infante. ARXIU

L'andalusisme té una llarga història. Es va conformar ideològicament a principi del segle XX

una resposta al centralisme existent i se sostenia en la necessitat d'una reforma agrària, la industrialització i la millora de serveis.

A la manifestació de Màlaga d'aquell dia, hi va haver un mort per un tret de la policia. Això, afegit a les mobilitzacions que hi va haver arreu, van fer que el 4 de desembre sigui reivindicat com a Dia Nacional pel sobiranisme andalús.

La mobilització va ser l'inici d'un procés per a assolir l'autonomia per la 'via ràpida' i equiparar Andalusia a les comunitats que havien aprovat estatuts abans del franquisme (Catalunya, País Basc i Galícia). Per accedir a aquesta via, calia fer un referèndum i que els vots favorables representessin més del 50% del cens a totes les províncies. Però, malgrat que es va superar la majoria absoluta a tot Andalusia, a la demarcació d'Almeria només es va arribar al 42% del cens electoral.

La situació era insostenible, atès que haurien hagut d'esperar cinc anys per a fer una nova votació. De manera que es va forçar el dret i es va aprovar una llei orgànica que va deixar sense efecte el precepte de la constitució espanyola sobre els requisits per a la via ràpida.

El nacionalisme com a actor clau

El Partit Andalusista es va constituir el 1976, en un primer moment com a Partit Socialista d'Andalusia, quan l'andalusisme va sortir de la clandestinitat. El partit va obtenir cinc escons i un 11% dels vots a les eleccions es-

panyoles de 1979 i va ser clau per a assolir l'autonomia i, especialment, perquè la resta de formacions no afluïessin.

Posteriorment, va arribar a assolir deu escons al Parlament d'Andalusia i dos al Parlament de Catalunya, però va veure com el PSOE s'apropiava d'un discurs andalusista més retòric que pràctic.

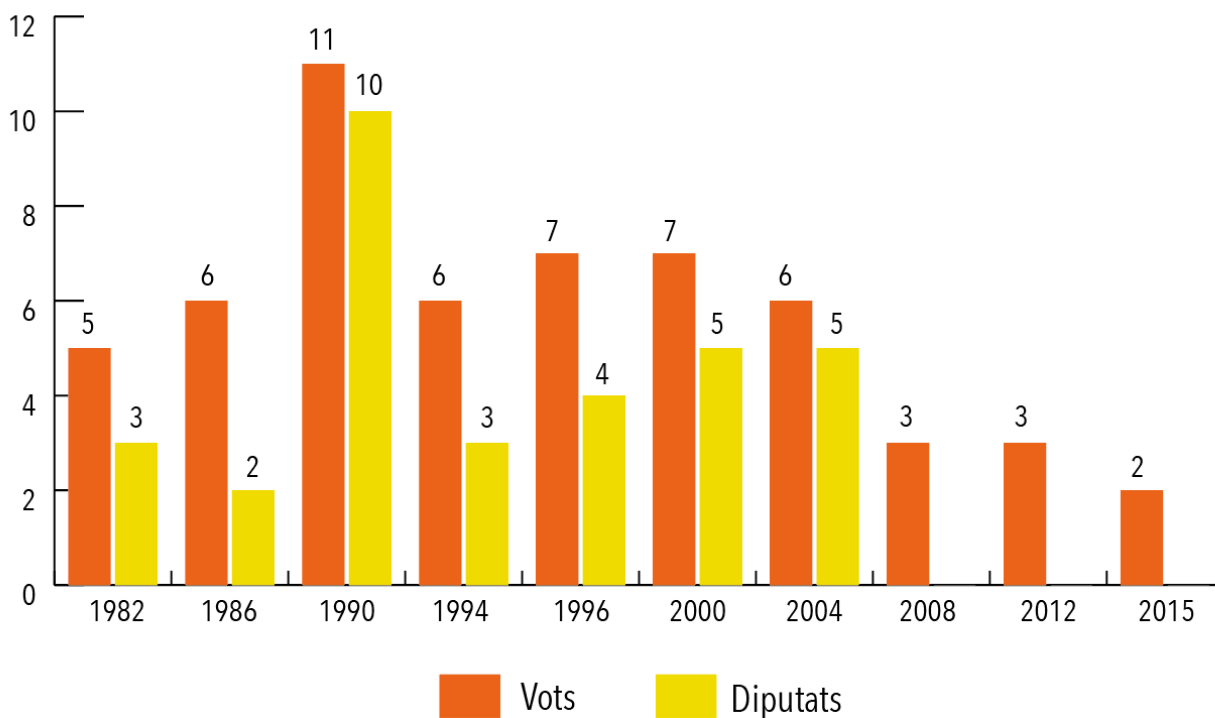
El paper més important el va tenir en l'àmbit municipal. Ha governat desenes de municipis, incloent-hi Sevilla dues legislatures (1979-1983 i 1991-1995), Jerez de la Frontera (1979-2003) i Algesires (1991-2003).

Però els bons resultats van topat amb diverses discrepàncies internes, tant ideològiques com personals, i també amb incoherències entre el discurs i la pràctica. Tot i declarar-se progressista, el partit va fer de frontissa entre el PP i el PSOE i va donar-los suport en algun moment.

A les eleccions del 2008, malgrat unir tot el nacionalisme, ja no va obtenir representació, i més tard, les escissions, la marxa de polítics a les formacions grans i les diferències ideològiques van enfonsar el partit. Finalment, el 2015, en un congrés extraordinari se'n va aprovar la dissolució, tot i que avui encara hi ha una comissió gestora que dona cobertura legal als 319 regidors que va obtenir a les eleccions municipals.

Un poble per mobilitzar

Un dels principals dirigents del Partit Andalusista, Alejandro Rojas-Marcos, fundador i ex-batlle de Sevilla, considera que la dissolució va ser un acte de dignitat i

Percentatge de vot i nombre de diputats a les eleccions al parlament andalús. vw

lamentava que el poble andalús no estigui convençut de la necessitat d'un partit propi.

Per Rojas-Marcos, no hi ha cap clam per a sustentar l'autonomia, sinó que l'interès de mantenir-la és exclusivament dels poders establerts. Ho compara amb les diputacions, que se sustenten per plataformes de poder i acusa el PSOE de jugar a l'andalusisme. Les institucions públiques, i especialment el govern autonòmic, tenen un paper central en la vida de molts andalusos. Vora un 25% dels treballadors són treballadors públics, i gairebé 200.000 reben la prestació del Programa de Foment del Treball Agrari (l'antic PER). Això fa que gran part de la població tingui interès a mantenir l'estat quo i no en tingui tant en cap ideologia, segons el dirigent andalús.

És veritat que també hi ha una identitat forta i la majoria

d'andalusos reivindiquen el seu andalusisme, amb un 15% de la població que se sent més o únicament andalusos i un 22% que vol més autogovern.

Cal remarcar que un dels principals motius per a voler obtenir l'autonomia era la pobresa i la desigualtat i, actualment, continua havent-hi els mateixos problemes, de manera que sembla que l'espai per a una formació nacionalista encara hi és.

Un 42% de la població viu en risc d'exclusió social i els barris més pobres de tot l'estat espanyol són a Andalusia. És el cas de Polígono Sur i Los Pajaritos, a Sevilla, on la renda familiar mensual mitjana és de 1.000€.

La situació s'explica, principalment, per un procés històric que ens fa recapitular fins al període de la 'reconquesta', tal com s'anomena, en què es cedien grans terres a nous senyors feudals. L'agri-

La burgesia agrària, els grans terratinents, no han tingut mai gens d'interès en la industrialització

cultura en aquest territori ha estat molt polaritzada, amb un pes important de la gran propietat i, en canvi, salaris molts baixos.

Per tant, la burgesia agrària, els grans terratinents, no han tingut mai gens d'interès en la industrialització, la qual podria comportar la migració de mà d'obra barata del camp a la ciutat i, de retop, el seu encariment. Per evitar cap risc i mante-

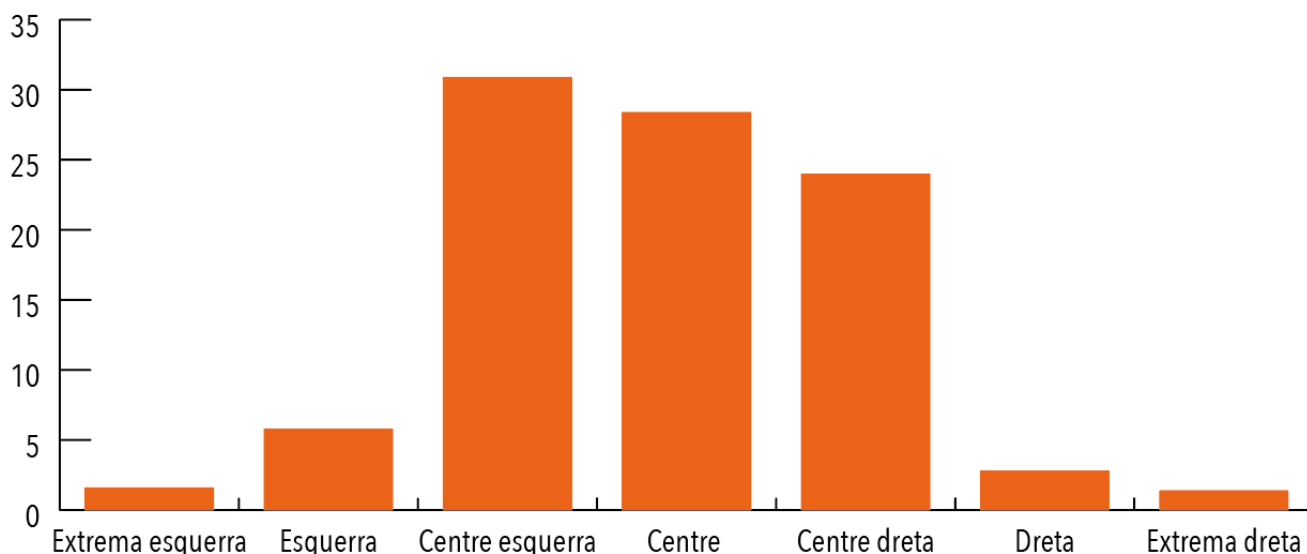
nir els grans beneficis, s'ha mantingut el sector primari (agricultura, mineria i pesca), ara mateix juntament amb el turisme, feines sense valor afegit que comporten activitats pitjor remunerades.

Sorprenentment, això no ha portat a cap radicalització de la societat ni a cap mobilització forta, ans al contrari, la majoria de la població se situa en el centreesquerra, amb un PSOE que ha governat ininterrompudament des de la formació de l'autonomia.

El partit més mal vist és Podem: un 61% de la població puntuava amb un zero la possibilitat de votar-los. És un percentatge molt més alt que la resta de formacions, com ara el PSOE (30%), Ciutadans (22%) i PP (50%).

El fragmentat nacionalisme andalús

A les darreres eleccions autonòmiques, el Partit Andalusista

Dades de l'Estudi General d'Opinió Pública d'Andalusia. Hivern del 2018. vw

lusista es va quedar només amb un 1,52% dels vots. I es va considerar que ja no era cap actor útil, tot i que es va mantenir com a quarta força en representació municipal, amb 319 regidors i un 3,9% dels vots.

A les eleccions d'aquest diumenge, hi ha cinc formacions que es reivindiquen com a nacionalistes, tres de les quals es consideren successors del Partit Andalusista.

Hi ha una candidatura continuista, l'anomenada Andalusos pel Sí, que es presenta en solitari perquè descarta la col·laboració de forces espanyoles. Formada el 2016, la candidatura ha tingut el suport de l'últim secretari general del Partit Andalusista, Antonio Jesús Ruiz; Javier Delmás Infante, nét de Blas Infante; José Chamizo, ex-Defensor del Poble Andalús; i el guitarrista Manolo Sanlúcar. Hom preveu que tinguin uns resultats modes-

tos, de la vora de l'1% dels vots, tot que hi ha enquestes que l'han situat amb possibilitats d'obtenir un escó.

També es presenta una formació anticapitalista i independentista, Nació Andalusia, que a les últimes eleccions que es va presentar al parlament va obtenir 5.800 vots.

Dos dels partits que es reivindiquen successors del Partit Andalusista formen part de la confluència Endavant Andalusia, juntament amb Podem i Esquerra Unida. D'una banda, Esquerra Andalusista, encapçalat per Pilar Tàvora, candidata del Partit Andalusista a les europees i la batllia de Sevilla. I d'una altra, Primavera Andalusia, amb Pilar González, secretària general del Partit Andalusista entre 2008 i 2012, i que va provar de fer un gir del partit cap a l'esquerra, però es va trobar amb les reticències de part de la formació que es negava a posicionar-se neta-

L'èxit de la confluència d'esquerres serà important, atès que se situa en un marc força diferent d'altres comunitats

ment a l'esquerra. A aquesta coalició també dona suport la Candidatura Unitària de Treballadors (CUT), especialment present al camp, amb cares conegudes com Diego Cañamero i Juan Manuel Sánchez Gordillo.

Finalment, hi ha Andalusia en Marxa, que agrupa diverses formacions nacionalistes, amb Pedro Altamirano com a portaveu nacional. Però no es presentarà a aquests comicis

perquè, diuen, l'avançament electoral ha evitat que poguessin registrar formalment la candidatura.

Totes les forces andalusistes estan situades lluny dels llocs que els possibilitarien d'obtenir algun escó en aquestes eleccions.

L'èxit de la confluència d'esquerres serà important, atès que se situa en un marc força diferent d'altres comunitats, amb un Podem encapçalat pel corrent anticapitalista i unes formacions andalusistes que diuen que s'emmirallen en Compromís. Podria ser un nou model per al sobiranisme arreu de l'estat espanyol.

El nacionalisme andalús té unes arrels profundes, amb les reivindicacions originàries encara presents. Però el moviment és en ple procés de reconstrucció i té poques possibilitats en aquestes eleccions. Això sí, aplega les condicions adequades per a tornar a néixer. ■

‘Tard o d’hora tindrem un accident’: les principals reivindicacions dels Bombers de la Generalitat

Vaga Parlem amb el responsable de la secció sindical de bombers de la UGT de Catalunya sobre les demandes d’aquest col·lectiu, que dimecres va manifestar-se davant el parlament

CLARA ARDÉVOL MALLOL

Metges, mestres, bombers i funcionaris en general han reivindicat aquesta setmana els seus drets laborals amb diverses vagues i mobilitzacions. Una de les concentracions més destacades ha estat la dels Bombers de la Generalitat dimecres davant el parlament, on es van viure moments de tensió amb els Mossos d’Esquadra.

Segons que explica Antonio del Río, responsable de la secció sindical de bombers de la UGT de Catalunya, la precarietat del col·lectiu va començar el 2012, quan la Generalitat va excloure els Bombers dels serveis essencials en el decret de l’estalvi de despesa de la funció pública. Malgrat que aquesta situació només va durar dos anys, les conseqüències s’arrossegueu i els sindicats encara reclamen que s’incrementi la inversió en aquest sector.

La primera de les conseqüències és la manca de personal. ‘El 2012, vam perdre un nombre important de places de bombers. No es

Una de les concentracions més destacades ha estat la dels Bombers de la Generalitat. ACN

Calculen que falten 600 bombers en una plantilla de 2.000

va fer cap més convocatòria fins a l’any passat, i això ha generat un dèficit de personal. Calculen que falten 600 bombers en una plantilla de 2.000. Però els sindicats pensen que són més’, diu Del Río. La manca de personal, a sobre, dificulta l’exercici del dret de vaga dels bombers. ‘Ens van posar un decret de mínims. Com que estem de

mínims sempre, no hi ha cap bomber que pugui demanar de fer vaga. És a dir, si a Badalona hi ha vuit bombers de guàrdia cada dia, el decret de mínims diu que només podrà fer vaga el bomber que fa nou. No tenim el novè bomber, de manera que no podem exercir el dret de vaga.’

No és l’única mancança que denuncien. Consideren

‘Dins el parlament no tenen autoritat per a detenir ningú. El van tenir com un gos a terra molt de temps fins que Carles Riera, de la CUP, va demanar un tracte digne pel company’

que la falta d'inversió també ha deixat obsoletes infraestructures com els parcs de Moià, Granollers, Terrassa i Cambrils. ‘Tenim uns parcs de vehicles mòbils amb una mitjana d'antiguitat de més de quinze anys, mentre que els cossos europeus moderns tenen vehicles de quinze anys de vida com a màxim. El vehicle dels Bombers de Terrassa, per exemple, té 28 anys. No és un parc qualsevol, dona servei al cinturó metropolità de Barcelona’, explica. ‘Són vehicles que constantment tenen accidents. L'altre dia, per exemple, es van trencar les rodes d'un vehicle en marxa a Llançà.’

Del Río també denuncia mancances bàsiques com mànegues, botes, guants, pantalons, camises i equips de protecció: ‘Cada estiu, donem de baixa bombers que no poden sortir a foc perquè falten botes, guants o equips de protecció adients. Aquesta és la situació. Sembla dantesca o exagerada, però convido tothom a acostar-se al parc que tingui més a prop i ho comprovi.’

Alerta dels perills de tot plegat, tant per als treballadors com per a la població en

general. ‘Preparem una querebella criminal contra la Generalitat per delictes greus contra la seguretat dels treballadors. Tard o d'hora tindrem un accident. També hi ha risc per a la població, davant una denegació d'auxili. Si en un parc hi ha tres bombers de guàrdia i han d'atendre una emergència, no en podran atendre una segona per manca de personal.’

Del Río també explica que, des del 2008, els Bombers de la Generalitat no revisen les condicions laborals mitjançant un acord sinó que s'han anat signant via decret. ‘El 2014 es van adonar del dèficit de personal i van augmentar les hores dels treballadors a 102 hores de manera lineal, amb un preu per hora inferior. També demanem que això es reverteixi.’

Per subratllar la manca de recursos dels Bombers de la Generalitat, Del Río els compara amb els de l'Ajuntament de Barcelona, que són un cos que funciona de manera autònoma. ‘Quan hi ha un foc a una banda o una altra del Besòs o el Llobregat, es noten les diferències. Quan l'incendi és a la banda de Barcelona, la resposta és de vuit dota-

cions de setze bombers i de set minuts. Si el foc és a Sant Adrià o Santa Coloma de Gramenet, la resposta és de set bombers amb tres vehicles i de vint minuts. De fet, volem demanar asil professional a l'Ajuntament de Barcelona.’

Del Río lamenta que, després de dos anys de negociacions, l'última resposta del govern hagi estat que les possibles solucions depenen de l'aprovació del pressupost. ‘Tornen a fer servir els serveis públics i la seguretat de la població com a ostatges i com a coartada i xantatge als altres grups polítics per demanar el suport als pressupostos’, denuncia.

El sindicat també lamenta les càrregues dels Mossos d'Esquadra de dimecres: ‘Van fer entrar un company al parlament i el van detenir. Dins el parlament no tenen autoritat per a detenir ningú. El van tenir com un gos a terra molt de temps fins que Carles Riera, de la CUP, va demanar un tracte digne pel company. Lamentem aquests episodis, però agraïm el cos de guàrdia de Mossos del parlament, que va col·laborar amb nosaltres en tot moment’, conclou. 📺

7 DIES

{ La selecció de la setmana { 26-30 de novembre

Dimecres 28.
'Escriure per a mi
és com respirar',
Josep Maria Espinàs
conversa amb Tina
Vallès

ALBERT SALAMÉ

Dijous 29.

L'hora de la defensa en
el camí cap al judici contra l'1-O

ALBERT SALAMÉ

Divendres 30.

Els silencis i interrogants de
Jaume Plensa arriben al Macba

ALBERT SALAMÉ

JOSEBA AZKARRAGA

‘La corona, el Suprem i la Guàrdia Civil han comès l'autèntic cop d'estat’

Entrevista a l'ex-conseller de Justícia del govern basc

ALBERT SALAMÉ

JOSEP CASULLERAS NUALART

Joseba Azkarraga sap de fa dècades com és el sistema judicial espanyol; com funciona, fins a quin punt és polititzat i els magistrats de la cúpula són capaços de vulnerar drets fonamentals en nom de la unitat d'Espanya. És nebot d'una víctima d'ETA. Va ser diputat del PNB i d'Eusko Alkartasuna després de l'escissió. Durant els anys del pla Ibarretxe va ser conseller de Justícia del govern basc i darrerament, al capdavant de la plataforma Sare, s'ha dedicat a treballar pels drets dels presoners bascs i a denunciar la política penitenciària espanyola de dispersió. Hi parlem la setmana de l'escàndol de la justícia espanyola arran de la revelació del sistema de repartiment polític de jutges al Consell General del Poder Judicial.

—Quin escàndol al poder judicial espanyol!

—En parlava amb un magistrat amic meu, dels pocs que se salven a la cúpula judicial, i jo li comentava que era un desprestigi enorme. I em va dir una cosa que crec que és certa: 'perquè hi hagi desprestigi hi ha d'haver una mica de prestigi.' I la judicatura a l'estat espanyol, el prestigi, el va perdre ja fa molt de temps. I això que ha passat aquests últims dies sembla que sigui un escàndol de màxima potència. Primer el WhatsApp de l'imprescindible aquest d'en Cosidó en què es vanta de controlar la sala segona i la 61, que és la que pot tractar la il·legalització dels partits independentistes, de la qual ja parla l'extrema dreta. I després apareix el senyor Marchena, l'expressió més clara de la prevaricació a l'estat espanyol, i de sobte és presentat a la justícia com la divinitat perquè presenta la dimissió.

—Una dimissió de no res...

—És clar, perquè no havia estat ni nomenat. Però la cosa més curiosa és que ja s'havia pogut retirar abans, quan encara van dir als vocals no elegits encara que havien de votar un president determinat. Però no; pren la decisió quan el despre-

No es pot girar la cara quan hi ha aquestes vulneracions de drets

No em pensava pas que Llarena anés tan lluny en la seva actitud prevaricadora

tigi ja és absolut. La justícia es converteix en un esperpent quan un jutge com Lla-rena es pot permetre de dir qui pot ser candidat a presidir la Generalitat i qui no. Això no passa ni a Turquia. I a Espanya ho fan amb el beneplàcit dels partits que es diuen progressistes, com el PSOE, i de la premsa autoanomenada progressista però que no en vol saber res quan són vulnerats els drets bàsics dels ciutadans.

—Després d'aquest escàndol hem tornat on érem, on el PP volia, amb Marchena i Lesmes controlant el Suprem?

—No ho veig pas així, sóc una mica més optimista. L'escàndol aquest és conegut a Europa. A les decisions de la justícia europea en relació als processos d'extradició de Puigdemont i els consellers, s'afegeix això d'ara. Els estats i la justícia europeus saben que aquí hi ha un deteriorament progressiu i que qui jutjarà els independentistes catalans és una justícia prevaricadora i directament dependent del poder polític. Ho saben. Crec que ara ja no hi ha l'opció de mirar a una altra banda quan alguns drets són vulnerats constantment. Desmond Tutu solia dir que en situacions d'injustícia no pots ser imparcial perquè això et situa al costat de l'opressor. És que no parlem d'una qüestió d'independència sí o no; la base de tot això és democràcia sí o no. I aquest estat no és democràtic.

—A Europa ho saben però sembla que vulguin mirar a una altra banda.

—El judici del procés no haurà de ser als independentistes, sinó a l'estat espanyol. Cal capgirar-lo. Perquè si al final esdevé un judici tècnic en què cadascú defensarà el seu client d'un punt de vista estrictament jurídic, estarem llests. I jo m'hi incloc. Crec que ha de ser un judici contra l'estat espanyol davant Europa, i això requereix la unitat en la defensa dels presos, i aquesta és la imatge que s'ha de projectar. No sé si hem d'anar a trinxar el judici, però sí a defensar els presos denunciant fonamentalment l'estat espanyol. Això serà clau, i espero que passi, però requereix un cert grau d'unitat.

—Els drets dels presos no són els únics en joc.

—Sí, els de tots els catalans, de tothom a l'estat espanyol. Per això insisteixo que és un problema de democràcia, i cal traslladar-lo. I hi ha un element que és molt important: aquestes institucions tan deteriorades a l'estat espanyol, com la monarquia, per corrupta, antidemocràtica i caduca, i la justícia, per prevaricadora, cal continuar-les desprestigiant. Perquè s'ho han guanyat. I això és clau també en tot el procés que feu a Catalunya però que afecta el conjunt de l'estat espanyol i tot Europa. No es pot girar la cara quan hi ha aquestes vulneracions de drets. Ara fa poc el Tribunal d'Estrasburg ha condemnat el govern turc per l'ús i abús de la presó preventiva i d'haver apartat un diputat, dissident polític, amb l'empresonament. Aquest és exactament el mateix cas que el dels polítics independentistes.

—Estrasburg ja ha establert un precedent molt important.

—És clar. I jo hi tinc una certa confiança, en Europa. Ja sé que políticament els estats no seran gaire favorables al reconeixement d'un procés d'independència a Catalunya. Perquè, a molts, els pot afectar als problemes interns. Però quant a la justícia, podem guanyar aquesta batalla. I això requereix unitat en la defensa dels presos i dels demòcrates a l'estat espanyol i a Europa. No és un problema català, això afecta la democràcia en general.

—La sentència ja és escrita?

—Sí. Jo crec que sí. Si ja ho han dit. La desimboltura amb què el prevaricador jutge Llarena trasllada a la seva interlocutòria que ell mateix es considera part afectada en el procés és prou greu perquè, haguessin apartat aquest home de la carrera judicial. I tot això s'ha de fer servir per a continuar burxant allà on més els cou, en l'acusació de manca de democràcia a l'estat espanyol.

—Us van sorprendre les interlocutòries de Llarena?

—No t'amago que no em pensava pas que aquest personatge anés tan lluny

Aquí, l'únic cop d'estat que hi ha hagut, l'ha fet l'estat espanyol

ALBERT SALAMÉ

en la seva actitud prevaricadora. I per descomptat que cada passa em sorprenia més. No em pensava que li permetessin d'arribar tan lluny.

—Al començament els advocats dels presos fins i tot hi tenien esperança.

—Sí, és que l'alternativa era la jutgessa Carmen Lamela. És la que va portar el cas d'Altsasu: un baralla nocturna d'uns joves que es barallen amb guàrdies civils. Els detenen, els porten a l'Audiència espanyola i instrueix el cas la muller d'un tinent coronel d'aquesta policia, que és la jutgessa Lamela, que alguna vegada han condecorat, fins i tot. En qualsevol país del món hauria estat motiu d'apartar-la de la causa.

—Hi ha qui diu que en realitat era Marchena qui controlava la instrucció de Llarena.

—Sí, és així. I la manera com obtenen ell i la filla la plaça a la judicatura és tota una argúcia, una mena de mercadeig en què es van protegint els uns als altres. Això és la justícia prevaricadora, que no tan sols depèn del poder polític de torn, sinó

que és així. I aquí hi ha jugat un paper fonamental el PSOE, que no pot acusar el PP d'utilització de la justícia per un WhatsApp del Cosidó. No, home, no, que el PSOE n'és una part activa! I, quant al procediment contra els independentistes catalans, té molta responsabilitat del fet que avui siguin acusats de sedició. Perquè no s'hi val que l'advocacia retiri l'acusació de rebel·lió quan la fiscalia general de l'estat també podia haver-la obligat a fer-se enrere i no ho va pas fer.

—Perquè no vol o perquè no pot?

—Jo crec que el PSOE té una gran por de la pressió de la dreta. És un complex que tenen. No pot ser de cap manera que diguis que assumeixes el poder polític arran d'una moció de censura contra Rajoy però que en aquest aspecte mantinguis la política del PP. Hi ha una connivència.

—Amenacen amb les pitjors penes possibles perquè qualsevol rebaixa sembli que s'hagi d'agrair.

—Però no s'hi val. Només és acceptable l'absolució. Ni l'indult, no serveix. Tot i que en aquest cas crec que és una

cosa molt personal dels presos si fossin condemnats.

—Però l'indult és l'assumpció d'una responsabilitat, i que un pres l'acceptés podria repercutir en la situació dels altres, oi?

—Sí. Però no l'ha de demanar necessàriament el condemnat. Ara, això és reconèixer un delictes, i aquí no n'hi ha. Però vull ser molt caut amb això, perquè cal respectar molt les decisions que pugui prendre el pres que pot ser condemnat.

—Què pot passar al judici?

—Vejam, una cosa d'entrada: aquí, l'únic cop d'estat que hi ha hagut, l'ha fet l'estat espanyol. Hi ha tres poders que no han estat elegits democràticament i que la seva actuació és absolutament colpista i antidemocràtica: la corona, el Tribunal Suprem amb Marchena i Lesmes i la Guàrdia Civil. Són tres poders que han comès l'autèntic cop d'estat; no el comet pas qui posa urnes per fer possible democràticament l'exercici d'un dret. No hi ha hagut violència aquí, sinó una actitud pacífica i democràtica.

Això es podrà demostrar al judici, i per això és important que hi hagi observadors internacionals; que el món sàpiga què passarà. A l'estat espanyol, li sol fer molta por com pensi Europa.

—L'estat espanyol prova d'aplicar a Catalunya el model de repressió del País Basc?

—El 'tot és ETA' de Garzón, que va possibilitar el tancament de diaris i la il·legalització de Batasuna, és un esquema semblant al que volen aplicar aquí. Ara tot és un procés independentista il·legal, que s'ha de reprimir perquè vol destruir Espanya; conceptes d'aquests patriòtics caducs. Jo crec que el jutge Llarena, una part important de la judicatura, els partits polítics d'una banda i de l'altra haurien volgut que hi hagués un procés violent. Perquè això els hauria donat arguments, però la realitat els ha descol·locat. L'estat espanyol no perdonarà mai a Catalunya, al moviment sobiranista, que hagi tingut el coratge d'haver-se-li enfrontat. I intentarà reprimir-lo fins al final. La defensa d'això que feu ens afecta a tots.

—Penseu que al final aconseguiran de forçar que hi hagi violència?

—Jo vull creure que s'evitarà. La societat catalana, si més no els independentistes, si han demostrat res és un tarannà pacífic i democràtic. I això és clau. Qualsevol índex de confrontació violenta anirà contra aquest procés, i naturalment els dirigents de les entitats civils i els polítics el podran evitar.

—Una altra cosa és el grau de repressió que estigui disposat a suportar aquest poble.

—Sí, és clar. Però tu pots defensar les teves posicions de manera estrictament pacífica. Perquè això els fa mal. Si l'estat i la justícia espanyola pretenen res, és una confrontació violenta. I això s'ha d'evitar.

—Albert Rivera era incapaç de dir si Vox era un partit d'extrema dreta. Avui on és l'extrema dreta espanyola?

—Jo crec que compartida entre Vox, el

ALBERT SALAMÉ

PP i Ciutadans. I em fa l'efecte que molt més a Ciutadans que no pas al PP. Han demostrat que són un partit d'extrema, extrema, extrema dreta.

—La societat espanyola és més permeable avui a aquest discurs que no pas abans?

—En això hi té molta culpa el PSOE. La seva actitud de no confrontar la dreta ni l'extrema dreta possibilita que hi hagi una part de la societat espanyola permeable. Que hi hagi encara coses com la Fundación Francisco Franco, venerant un dictador sanguinari, no passa als altres països. Però a Espanya és possible. I del juny que donem voltes si treure els ossos d'aquest ocellot del forat del Valle de los Caídos o no i encara no ha passat. Hi ha massa miraments vers la família del dictador; els han de donar els ossos i que en facin brou, si volen. Però que els treguin d'allà i prou. Jo crec que, al PSOE, li manca el valor necessari per a confrontar la dreta.

—En aquesta lluita per la democràcia que demaneu, es pot confiar en el PSOE?

—Sé que hi ha un debat a la societat catalana al voltant de donar suport al presupost de l'estat espanyol i mantenir Pedro Sánchez perquè és pitjor allò que pugui venir amb Rivera i Casado. Però quina és la diferència? Si Sánchez hagués donat mostra i exemple que estava disposat a reconduir democràticament aquesta situació, impedint que fossin els jutges els qui solucionessin un problema polític... Però és que no ho ha fet!

—Diuen que ha rebaixat la tensió ambiental.

—Potser a Espanya. No pas a Catalunya. Tinc la impressió que a Catalunya hi ha hagut molta gent que ha fet un procés de comprendre que això és un problema democràtic i això els ha fet donar suport a l'independentisme.

—Penseu que la repressió fa efecte? Hi ha un sector de l'independentisme que demana de frenar.

—No voldria entrar en el debat dels partits independentistes catalans. És un procés seu. Però entenc que rere la idea d'exam-

plar la base política fóra bo que no hi hagués la idea de reduir la reivindicació de la independència ni de la República. Jo vull creure que no és això. No hi ajuda gens la divisió al parlament, entre els partits o que cadascú vagi per lliure en unes eleccions tan importants com les europees. Vist de fora, la immensa majoria dels independentistes demanen unitat als dirigents. Aquesta és la clau d'un procés guanyador.

—Otegi proposava un front comú electoral de catalans, bascs i gallecs. Hi esteu d'acord?

—És una proposta interessant. Però tal com va avui el procés a Catalunya, primer hi hauria d'haver unitat entre els partits independentistes catalans i després ja hi afegiran els altres partits independentistes de l'estat espanyol. Però la clau és què es farà ara a Catalunya. Jo respecto molt les decisions que s'adoptin aquí, però és un moviment en què cal unitat d'acció estratègica. La impressió que tinc és que en aquestes eleccions cadascú anirà per lliure, però tot i així també és important que després hi hagi una unitat estratègica.

—Heu visitat els presos. Com els heu vist?

—Els vist forts. Vaig anar als Lledoners, al Mas d'Enric i al Puig de les Basses. I els veig amb la preocupació d'un procés judicial com el que ve, però amb les idees molt clares d'allò que han de continuar fent. Hi ha una frase que Cuixart em va transmetre i que em va impactar. De fet, crec que l'assumeixen la resta de presos. Ell deia que sabia què es perdia a fora, el fill petit, el seu projecte empresarial, la família... Però que a la presó se sentia feliç perquè defensava les coses en què creia i els drets del seu poble. Això demostra una fortalesa interior important que em fa l'efecte que és assumida per tots; no faria diferència entre els uns i els altres.

—Diuen que es mana molt des dels Lledoners. Heu tingut aquesta sensació?

—Sí, és que és lògic. Els qui hi ha són dirigents polítics de diferents partits i de la societat civil. I cal escoltar molt

els qui són a la presó. Però és cert que la direcció política d'un procés s'ha de fer a l'exterior de la presó.

—Es pot dirigir un partit o un país a la presó o a l'exili?

—Jo crec que no. Però és important prendre en consideració aquestes visions a l'hora de dirigir la política. Sí que penso la direcció política ha de ser a les institucions i als carrers.

—Com estan els presos bascs?

—Estan fotuts. És un altre dels incompliments del govern socialista. Es manté una política penitenciària similar a la del PP, en què l'allunyament significa que una família recorri setmanalment una mitjana de 1.500 quilòmetres per a visitar durant mitja hora el familiar presoner. I malgrat les primeres declaracions del president del govern espanyol dient que canviaria la política penitenciària amb profunditat, pràcticament no ha fet res. Perquè té por de la crítica de la dreta. Sempre igual. No s'adonen que facin què facin, aquesta crítica, la tindran sempre. No hi ha un canvi d'actitud; hi pot haver alguna cosa de maneres, però a l'hora de prendre decisions la situació és pràcticament igual.

—Quin recorregut doneu al debat sobre el nou estatut basc?

—Hi ha unes bases que s'han creat entre el PNB i Bildu que m'agradaria que en el futur desemboquessin en una nova relació del País Basc amb l'estat espanyol. Però és cert que dins el PNB hi ha un debat obert entre les posicions del lehendakari Urkullu amb les d'una part del partit. No sé com acabarà. I a mi m'avorreix una mica aquest debat, perquè mentre el president Torra va venir al País Basc l'altre dia defensant clarament la independència del seu país, allà parlem de les transferències de viviers i plantes, de les d'un estatut de quaranta anys. Jo crec que hem perdut una situació capdavantera de reivindicació del dret d'autodeterminació i de la independència que vam tenir durant anys a l'estat espanyol. Jo gairebé diria que el meu lehendakari és Puigdemont o Torra. ■

Jo respecto molt les decisions que s'adoptin aquí, però és un moviment en què cal unitat d'acció estratègica

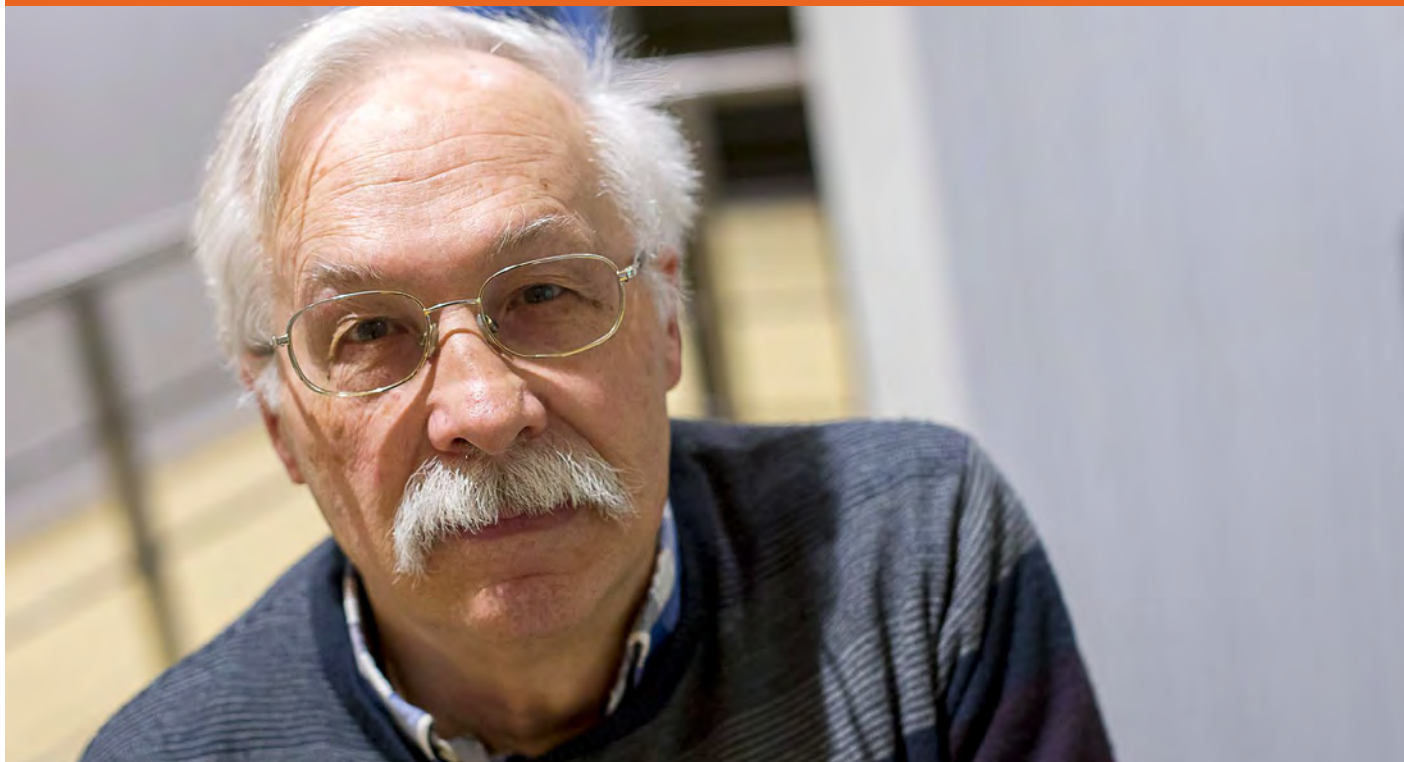

Hi pot haver alguna cosa de maneres, però a l'hora de prendre decisions la situació és pràcticament igual

JAIME PASTOR

‘El govern de Rajoy i la monarquia temien una participació multitudinària l’1-0’

Entrevista a l'intel·lectual marxista, professor de ciència política i referent ideològic de Podem

ALBERT SALAMÉ

ROGER GRAELLS FONT

Jaime Pastor (València, 1946) és un dels pocs intel·lectuals espanyols que s'ha expressat favorablement al fet que Catalunya pugui exercir el dret d'autodeterminació. És professor de ciència política de la UNED, a Madrid, i d'ideologia marxista. Pertany a la plataforma Madrileños por el

Derecho a Decidir i també és un dels impulsors i referents ideològics de Podem.

Conversem amb ell sobre el moment polític de Catalunya, la repressió, l'auge de l'extrema dreta a l'estat espanyol, el lideratge de Pablo Iglesias i el moment que travessa Podem. Creu que la solució democràtica del conflicte és un referen-

dum d'autodeterminació reconegut i opina que l'1-0 no fou prou. Recomana a l'independentisme que cerqui la solidaritat dels pobles i moviments de l'estat espanyol que també volen enderrocar el règim del 78 i que lligui la reivindicació de l'exercici dels drets democràtics amb els socials.

Ara mateix el bloc sobiranista català no cerca la confrontació directa amb l'estat

És una banalització del llenguatge, amb termes com 'cop d'estat' utilitzats de manera tendenciosa i sectària

—Heu vingut a Catalunya a fer una conferència sobre l'exposició dels presos polítics de Santiago Sierra censurada a Arco. Com veieu la situació?

—Veig un cert blocatge. El moviment sobiranista no ha aconseguit el reconeixement de la jornada del primer d'octubre ni per a l'estat espanyol ni a Europa. Però ni el govern de Rajoy ni el de Sánchez han aconseguit de derrotar el bloc sobiranista. Es pot dir que hi ha un empat. En el futur hi ha el test del judici al procés, que serà clau per a valorar fins a quin punt a Catalunya hi ha una resposta i també si a la resta de l'estat hi ha expressions de rebuig d'una condemna injusta.

—En una entrevista a VilaWeb abans de l'1-O va augurar que, si l'estat espanyol reprimia el referèndum, podia haver-hi una involució democràtica. El temps us ha donat la raó.

—El règim ha aprofitat la involució a Catalunya, amb l'aplicació del 155 i les detencions dels Jordis i els polítics, per a estendre mesures restrictives de llibertats bàsiques com la de manifestació o expressió. Ha continuat aplicant la llei mordassa. També hi ha els judicis en marxa. Tot i que hi ha desautoritzacions del Tribunal Europeu dels Drets Humans, el poder judicial fa servir dues vares de mesurar. A més, l'extrema dreta encara actua amb molta impunitat.

—Per a vós què va ser l'1-O?

—El vaig seguir a Madrid, però justament el 20 de setembre era aquí a Catalunya per raons professionals. Ja hi vaig veure un salt important. Era més que evident que no era un xoc entre elits polítiques, sinó que hi havia un moviment real que ja existia abans, però que va transformar-se en revolta i desobediència civil i no violenta completament inèdites en la història de l'estat espanyol i l'Europa contemporània. És veritat que no es va fer l'1-O amb totes les garanties necessàries per a aconseguir un reconeixement internacional i que la participació no va arribar a ser prou multitudinària, però la repressió

d'aquella jornada també va demostrar la demofòbia de l'estat espanyol, com diu l'amic David Fernández. Va revelar internacionalment la voluntat de votar d'una multitud ciutadana i la injustícia del comportament de l'estat.

—Esperàveu aquest nivell de repressió? Tant l'1-O com més endavant.

—Potser no tant. Evidentment, el comportament de la policia espanyola i la Guàrdia Civil podia haver estat millor, però recordo que quan vaig ser aquí vaig pensar, abans de l'1-O, que podrien haver pres mesures com ara el control de TV3. Era evident que el govern de Rajoy i la monarquia, és a dir, el règim en conjunt, temia una participació multitudinària. Havia de cercar diferents altres maneres d'intimidat i, com que no se'n va sortir abans de l'1-O, van fer aquell desplegament que se'ls va girar en contra.

—Ara heu comentat la importància del judici. Espanya ha tingut reversos judicials en tribunals europeus i ha rebut pronunciaments contraris d'ONG. A més, fa poc ha passat l'escàndol del repartiment dels jutges i els missatges de Cosidó. No sembla que hagi de tenir gaires garanties.

—És evident que és un judici que gaudirà d'una desconfiança profunda a Europa i amb una manca de legitimitat enorme. També veiem com hi ha, afortunadament, pronunciaments de l'àmbit universitari que diuen que les acusacions de rebel·lió i sedició no se sostenen. Els podrien jutjar per desobediència civil no violenta i argumentar que van desobeir decisions de l'estat que consideraven injustes. D'acord, es podria haver presentat en aquests termes. Però no provant d'equiparar aquelles jornades amb el 23-F i el significat d'un cop d'estat, que és un exercici de violència i una amenaça que no van existir.

—I no obstant això, el PP, Cs i l'extrema dreta sempre diuen 'colpistes' als independentistes.

—És una banalització del llenguatge,

Hi ha un desafiament important perquè Podem assumeixi amb valentia i fermesa la necessitat de trobar una solució democràtica al conflicte

ALBERT SALAMÉ

amb termes com 'cop d'estat' utilitzats de manera tendenciosa i sectària. Desgraciadament això ha calat en una part de la societat espanyola. Però crec que no aconseguirien els fruits que esperaven. Crec que l'estratègia de confrontació i criminalització presentada és completament desproporcionada i potser se'ls girarà en contra en el futur.

—La premsa espanyola també contribueix a construir aquest relat que empara la repressió. Els mitjans encara tenen tanta influència sobre el pensament de la població?

—Parlaria més de la televisió que no pas de la premsa, que és la veuen la majoria dels espanyols. Les televisions, inclosa la pública fins ara en general, són molt bel·ligerants contra el bloc sobiranista català. Això és una cosa que cala en una part, sobretot les generacions velles, socialitzades en la idea de la unitat de la nació espanyola com a nació única i en la desqualificació del catalanisme. Però crec que entre les més joves el missatge

ja no cala tant. Cal que Catalunya i els qui a la resta de l'estat estem a favor de la solució democràtica del conflicte fem pedagogia per desmuntar les mentides i tergiversacions que surten cada dia.

—Ara ve un cicle electoral important i a la dreta hi ha una pugna per veure qui és més dur contra l'independentisme.

—Però tenen un problema. Ara mateix el bloc sobiranista català no cerca la confrontació directa amb l'estat. És en un procés de divisió interna i de debatre quina és la millor estratègia. Són conscients que no van aconseguir la relació de forces suficient per a forçar el reconeixement del dret d'autodeterminació. La dreta vol provocar-los perquè cerquin la confrontació oberta. Afortunadament, en el bloc sobiranista hi ha la consciència que, posant en primer pla la defensa de la democràcia i deixant la independència en segon lloc, pot arribar a confluir amb les altres protestes i moviments de l'estat espanyol contra les tendències cada vegada més autoritàries d'aquest règim.

—A Catalunya els comuns van rebaixar l'1-O a una mobilització. En canvi, després han reivindicat aquella jornada i la gran vaga del 3 d'octubre en defensa dels drets democràtics.

—Exactament. Hi ha un desafiament important perquè Podem assumeixi amb valentia i fermesa la necessitat de trobar una solució democràtica al conflicte. Haurà de ser amb un referèndum que inclogui el dret d'independència. Cal reivindicar que la realitat plurinacional de l'estat és innegable i que és un problema no únicament de Catalunya, sinó de tots els pobles de l'estat espanyol.

—Algunes veus parlen ara del referèndum forçat. De posar l'estat espanyol en una situació en què hagi d'acceptar un referèndum que sempre s'ha negat a acordar. El PP, el PSOE i Cs fan pinya. Ho veieu viable?

—Crec que haurà d'arribar. No és fàcil de predir quan podrà ser. És evident que som en una crisi del règim que continua oberta. Ni tan sols entre els partits au-

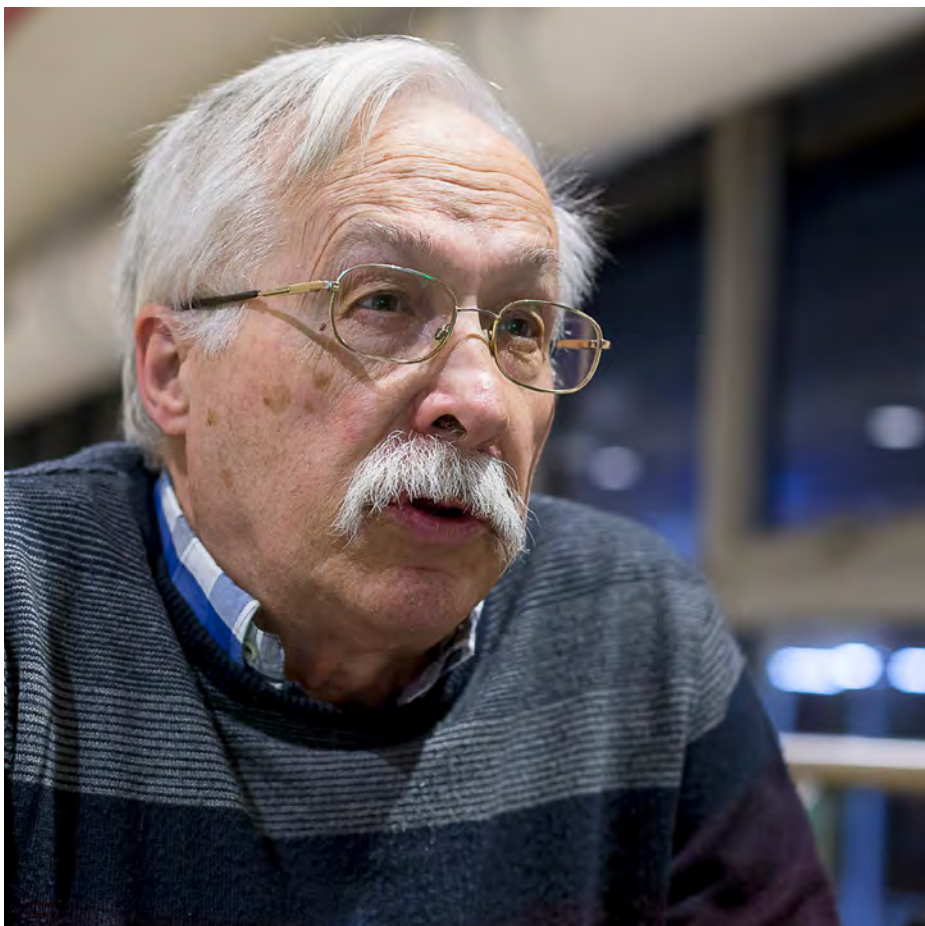
todenominats constitucionalistes hi ha consens per a oferir una alternativa com una reforma de la constitució. Fins i tot el terme 'federal' causa rebuig entre la dreta independentista i al PSOE no té un contingut substancial. Mentre no hi hagi alternativa a la demanda de Catalunya, és important que es forci un canvi que òbviament haurà de consistir en el referèndum. Ajudaria també a la resta de l'estat a qüestionar aquest règim.

—A parer vostre, quins errors ha comès l'independentisme l'últim any?

—Crec que potser ha subestimat la necessitat de cercar solidaritat a la resta de l'estat. Han sobreestimat la seva força i han subestimat de la de l'estat, que té el monopoli de la violència i el control del territori. Hauria d'haver cercat més solidaritat i haver explicat més que el problema també és relacionat amb la construcció històrica del règim del 78, la cultura política entorn d'una única nació amb un llegat heretat del franquisme... També més solidaritat europea, tot i que potser hi van treballar més. Malgrat que sentíssim molt els crits de a por ellos, també hi ha sectors populars que comprenen la necessitat de lluitar per una democràcia que també els permeti de reconèixer-se com a poble. El bloc sobiranista també podria haver lligat més bé la seva reivindicació amb els problemes de la gent, parlant més de la sanitat, de l'educació, del rebuig a les polítiques 'austeritàries' de l'estat espanyol i de la Unió Europea. Això hauria permès que es veiés que no era una qüestió d'una determinada dreta independentista, sinó d'un bloc molt plural amb sectors populars que volen el dret d'autodeterminació i la independència per a construir una societat més justa.

—Com a polític, quina opinió us mereix una institució com el Consell per la República?

—Haurem de veure quin paper té. Hi ha també el Fòrum Cívic, que em sembla més interessant perquè pot permetre d'obrir el debat sobre quin procés constituent i quina constitució calen i que pot

ALBERT SALAMÉ

ser un marc de participació popular en el qual es podrien sentir implicats amplis sectors socials. Pot deixar més clar que no és una qüestió d'elits, sinó d'un poble que cerca el reconeixement com a subjecte polític.

—Parlem de Podem. Vós en vau ser un dels impulsors, amb aquella candidatura a les eleccions europees amb plantejaments anticapitalistes. Però després el partit ha virat vers la socialdemocràcia. Com el veieu ara mateix? Us hi sentiu identificat?

—Crec que llavors no podíem dir tampoc que fos una candidatura anticapitalista, però sí que era una candidatura que apostava per la ruptura democràtica del règim, contra la casta, a favor d'un procés constituent... Desgraciadament, després de les últimes eleccions generals espanyoles, com que no va aconseguir l'objectiu d'assaltar el cel, de ser l'alternativa al PP, ha entrat en una deriva de

És evident que som en una crisi del règim que continua oberta

Realpolitik i sobretot de burocratització interna creixent. Però, vaja, malgrat les limitacions enormes que sobretot han desmoralitzat milers d'activistes i molta gent més, electoralment continua essent l'única alternativa a l'esquerra del PSOE. En qüestions com Catalunya o la monarquia manté una oposició al consens intrapartidista del règim. Podem ha empitjorat molt el model i s'ha adaptat massa a la Realpolitik amb errors com els que hem vist darrerament, com ara apostar pel consell de RTVE o intentar col·locar un jutge al Consell General del Poder Judicial i sortir-ne escaldat... cal provar de recuperar la il·lusió.

—El primer assalt són les eleccions andaluses.

—Veurem què passa amb Adelante Andalucía. És un model diferent del que predomina a Podem a escala estatal, perquè és una confluència amb Esquerra Unida i formacions andalusistes i sobiranistes. Si no obtenen un mal resultat, poden ser una confirmació que electoralment aquest model ajuda a demostrar que és possible de construir una alternativa que no es resigni a ser subalterna al PSOE, sinó rupturista amb allò que implica aquest partit. Hem vist com Pedro Sánchez ha marcat distàncies amb els barons, però després ha incomplert promeses com aturar les escandaloses devolucions en calent contra migrants que fugen dels seus països en guerra o en situacions d'absència total de futur.

—Quin recorregut té el lideratge de Pablo Iglesias?

—La prova de foc per a ell seran les eleccions generals. Suposo que esperarà a veure'n el resultat per si són una confirmació que gaudeix d'un suport ampli de l'electorat o si per contra patirà un desgast pels errors comesos que obrirà una transició del lideratge. Però ja dic, el problema de Podem no tan sols és de lideratge, sinó de model de partit i de discurs. Se'n va quedar sense a partir del juny del 2016. Avui ni tan sols pot ser considerat populista. Ha tornat a la referència convencional esquerra-dreta i

no parla tampoc de la casta. Vol prioritzar una aliança de govern amb el PSOE que pot materialitzar-se tard o d'hora.

—La proximitat a les tesis del PSOE no pot restar vots a Podem?

—La tasca i l'habilitat de Pablo Iglesias ha de ser saber distanciar-se'n. Gaudeix encara d'un marge de diferenciació política respecte de Pedro Sánchez. El pressupost que han pactat és prou avançat, però continua movent-se en el marc 'austeritari' de la Unió Europea. Té vocació governamental i ha de demostrar-ho a mesura que s'acostin les eleccions. Ha de recuperar un espai polític més autònom.

—Quin paper pot tenir l'aliança amb Esquerra Unida?

—A Andalusia era molt necessària, perquè és una força molt important. També a la resta de l'estat espanyol, però la convergència és més per dalt que per baix. Podem s'ha d'esforçar perquè la confluència fos realment un procés participatiu entre les bases de tots dos partits que pot tornar a generar il·lusió.

—Fa pocs dies Iglesias parlava de la república espanyola. En alguns barris i universitats de Madrid s'organitzen referèndums sobre la monarquia espanyola. A Catalunya tot va començar amb les consultes populars. S'hi mou res?

—Tant de bo tinguessin tan bon resultat! No veig que hi hagi un nivell de participació gaire alt en aquestes consultes, però sí que són significatives, sobretot per on han començat, en barris populars de Madrid, a la universitat amb el suport dels estudiants... És un primer assaig. A més, permet de cercar la convergència entre una democràcia republicana considerant el discurs del rei del 3 d'octubre i aquesta autonomia cada vegada més intervencionista que practica Felipe VI en la política espanyola. Hi ha la consciència que no es va poder votar el 1978, però que cal votar sobre la monarquia perquè és una institució preconstitucional. Ni tan sols Juan Carlos va jurar la constitució. Això és una anomalia històrica que cal superar. ■

El Fòrum Cívic em sembla més interessant que el Consell per la República

El problema de Podem no tan sols és de lideratge, sinó de model de partit i de discurs

Guerra a la mar d'Azov?

Europa El conflicte entre Ucraïna i Rússia creix després de l'incident naval i amenaça d'originar una confrontació mundial

REDACCIÓ

Ucràina va proclamar ahir l'estat d'excepció alhora que posava en màxima alerta les seves forces armades. Era la resposta a l'incident naval en què dissabte s'havien enfrontat vaixells de tots dos països a la mar d'Azov i el tancament consegüent d'aquesta mar per la marina russa. L'estat d'excepció té també un component intern important: podria permetre al president d'Ucraïna Petró Poroixenko d'ajornar uns quants mesos les eleccions presidencials en què Iúlia Timoixenko, ex-primera ministra i dirigent de la Revolució Taronja, es presentava amb possibilitats de guanyar.

Dissabte Rússia va impedir el pas de vaixells ucraïnesos a la mar d'Azov i acusà Ucraïna de violar les seves aigües territorials. L'armada d'Ucraïna acusa als guardacostes russos de capturar tres dels seus vaixells i de disparar i ferir uns quants tripulants de la flotilla ucraïnesa que es dirigia a l'estret de Kertx, que separa les mars Negra i d'Azov.

Els vaixells capturats eren les llanxes artillades Berdiansk i Nikopol i el remolcador Iani Kapu, que havien

partit del port d'Odessa, a la mar Negra, amb rumb al de Mariúpol, a la mar d'Azov.

L'atac, precedit de l'acusació de Moscou a la flotilla ucraïnesa d'haver violat les seves aigües territorials, va anar a càrrec d'una embarcació guardacostes del Servei Federal de Seguretat (FSB, l'antic KGB). La llanxa russa va atacar les ucraïneses en aigües neutrals, després d'eixir de la zona de dotze quilòmetres d'aigües territorials russes. Abans Ucraïna ja havia acusat una llanxa guardacostes russa d'haver envestit un remolcador que circumnavegava la península de Crimea. Segons l'FSB, tres vaixells ucraïnesos que havien partit del port de Berdiansk per socórrer la flotilla van tornar al port d'origen per no ser capturats.

La tensió a l'Azov ha crescut molt d'ençà del maig passat, quan Moscou va inaugurar el pont de Crimea que uneix la península amb Rússia. Aleshores es van començar a intensificar les inspeccions dels vaixells ucraïnesos, cosa que Ucraïna considera un bloqueig dels seus ports.

Una mar en disputa

La mar d'Azov, que comparteixen Rússia i Ucraïna d'ençà de la caiguda de la Unió Soviètica, el 1991, és un apèndix

Un dels vaixells a la mar d'Azov. EFE

Dissabte Rússia va impedir el pas de vaixells ucraïnesos a la mar d'Azov i acusà Ucraïna de violar les seves aigües territorials

Bengales amb els colors d'Ucraïna en una manifestació. EFE

de la mar Negra que el Kremlin controla de fa gairebé tres-cents anys. El control d'aquesta mar interior és clau per a garantir la seguretat de Crimea. Ho era quan l'imperi rus va arrabassar Crimea a l'imperi otomà, a mitjan segle XVIII, i ho és ara, d'ençà de l'annexió de la península per part de Rússia, que ha estat condemnada per gairebé tota la comunitat internacional.

L'annexió de Crimea (que va pertànyer a Ucraïna del 1954 al 2014) i el control de la mar d'Azov impedeixen a l'OTAN d'accedir-hi, impediment que és encara més gran des que Moscou va construir un pont entre la península i la Rússia continental, motiu de l'escalada de la tensió d'aquests últims mesos.

L'imperi rus no s'ha pogut entendre mai sense el domini de la mar d'Azov, on desemboquen els rius russos Don i Kuban, perquè aquestes eren

Ucraïna considera que Crimea és territori ocupat per Rússia i, per tant, en reivindica les aigües territorials

les úniques aigües navegables tot l'any –al costat de les de la mar Negra. Rússia només pot considerar-se una potència marítima de ple dret a partir de la conquesta de l'Azov. L'estret de Kertx, que té entre 4,5 i 15 quilòmetres d'amplada i uneix les mars Negra i d'Azov, va garantir de llavors ençà el control d'aquesta massa d'aigua i va tenir un lloc estratègic de primer ordre durant la Guerra Freda.

La situació va canviar amb la fi de l'URSS: Ucraïna es va quedar la major part de l'Azov i els ports principals, particularment Mariúpol, Berdiansk i Kertx. Però el 2017, amb l'annexió russa de Crimea, Ucraïna va trobar-se blocada i ara depèn del beneplàcit de Moscou per a poder transitar per sota del pont de 19 quilòmetres inaugurat el maig pel president Vladímir Putin. Una part de la mar d'Azov és d'aigües territorials ucraïneses,

però la major part pertany a Crimea. Ucraïna considera que Crimea és territori ocupat per Rússia i, per tant, en reivindica les aigües territorials; però Rússia les considera aigües russes. El problema principal és que la mar d'Azov és com una ampolla amb un coll que és l'estret de Kertx. I els ucraïnesos es troben ara al fons d'aquesta ampolla, sense possibilitat de manobrar, perquè Rússia els en pot tancar l'entrada o la sortida en tot moment.

Després de l'annexió de Crimea, Putin va dir que si Rússia no hagués fet aquella annexió, l'OTAN hauria desplegat tropes i armament a la mar d'Azov, afirmació no contrastada per la realitat. Després del tancament de l'Azov, el Kremlin podria controlar fàcilment la resta de la costa ucraïnesa que hi dóna, especialment Donetsk, cosa que les autoritats ucraï-

El problema per a Ucraïna i per a occident és saber si hi ha cap manera de frenar l'expansionisme rus sense arribar a una guerra generalitzada

neses sospiten que el Kremlin estudia d'ençà de la revol·ta pro-russa a l'est del país. D'aquesta manera, controlant l'anomenat corredor de Mariúpol, Rússia podria unir les repúbliques autoproclamades del Donestk i Luhansk amb Crimea i consolidar així l'avanç territorial de Rússia en aquella zona.

Una guerra perillosa per la possible escalada

Ucraïna té poques possibilitats de reaccionar militarment. Una batalla naval entre Rússia i Ucraïna seria impensable, perquè l'armada ucraïnesa és inferior d'ençà que Crimea va tornar a passar sota control de Rússia.

És per això que Ucraïna voldria revisar l'acord de cooperació entre tots dos països del 2003. Però Rússia ja ha dit que no acceptarà cap canvi de l'estatus i que no reconeixerà mai la demarcació unilateral de la frontera en aigües de l'Azov. Si es fes el canvi o si Ucraïna denunciés l'acord, aleshores el govern de Kíev podria convidar els països de l'OTAN, especialment la VI Flota nord-americana, a atracar en els seus ports de l'Azov, cosa que Moscou

ha dit que no permetria de cap manera. A tot estirar, el Kremlin admetria que vaixells de l'OTAN atraquessin al port ucraïnès d'Odessa, a la mar Negra. I deixa clar que qualsevol altra acció seria interpretada com un acte hostil que podria agreujar el conflicte fins a convertir-lo en un enfrontament bèl·lic obert entre l'OTAN i Rússia.

De moment, l'OTAN ha demanat contenció a les dues parts i evitar l'escalada bèl·lica, però alhora tots els països membres han fet costat a Ucraïna. La Unió Europea també ha pres partit en suport de la unitat territorial d'Ucraïna i ha exigit a Rússia que permeti als vaixells ucraïnesos de navegar lliurement a la mar d'Azov.

El problema per a Ucraïna i per a occident és saber si hi ha cap manera de frenar l'expansionisme rus sense arribar a una guerra generalitzada, amb la intervenció de l'OTAN, que significaria de fet una guerra mundial.

Fins el 2013, la situació era estable perquè Ucraïna formava part de l'àrea d'influència russa, però tot va canviar el novembre d'aquell any, quan van esclatar grans

manifestacions pro-europees a Kíev, per a demanar que Ucraïna abandonés l'esfera russa i s'acostés a la Unió Europea i a l'OTAN. El 16 de març de 2014, el president pro-rus d'Ucraïna se'n va anar del país. Tot seguit es va organitzar un referèndum d'autodeterminació a Crimea que va resultar favorable a la integració a Rússia. A l'abril, una part de dues de les regions d'Ucraïna frontereres amb Rússia i amb una forta població russa (Donetsk i Lugansk) van proclamar la independència i van proposar d'unir-se a Rússia, fet que originà a una guerra amb l'exèrcit ucraïnès. A l'agost tropes russes van entrar en territori ucraïnès adreçant-se cap a Mariúpol, però al cap d'un mes es va signar un tractat de pau a Minsk, que no ha acabat de ser mai respectat. Així i tot, el tractat ha servit per a contenir els fronts i mantenir la situació estable. Fins que aquest cap de setmana Rússia ha fet el pas de blocar la mar d'Azov, amb la qual cosa ha obert una etapa, encara més perillosa, del conflicte entre tots dos països. ■

*‘Escriure per a mi
és com respirar’*

JOSEP MARIA ESPINÀS CONVERSA AMB TINA VALLÈS

ALBERT SALAMÉ

TINA VALLÈS

De casa meva a ca l'Espinàs diu Google Maps que hi ha nou-cents metres que són dotze minuts caminant, deu comptar que el camí fa pujada i que hi ha uns quants semàfors, però per a mi el carrer llisca com mai i diria que algun pas el faig més aviat saltant, que estiro més les cames, que tinc ganes d'arribar al carrer d'Aragó amb Villarroel. nou-cents i quaranta-nou anys ens separen, però avui vaig a buscar-hi tot el que ens uneix. I m'enduré alguna **sorpresa**. M'hi planto en menys de dotze minuts, doncs.

Truco a l'interfon, dic qui sóc i sento la veu de l'Espinàs que diu 'Endavant!' i se'm fa llarga la pujada en ascensor a l'àtic. L'olor de pipa que sento només d'obrir la porta de l'ascensor m'acompanyarà tot el que queda del dia. Me'l trobo esperant-me amb un somriure de noranta-un anys, vestit de fosc i amb una pipa apagada a la mà. La pipa no se'n

separarà durant les dues hores llargues que durarà la nostra conversa.

No sé fer entrevistes. Això és una conversa. No tinc preguntes, tinc temps per a escoltar-lo i li he dedicat temps llegint-lo, confio que amb això n'hi hagi prou. Entrem a la sala d'estar, em fa passar a mi primer, em diu que seguiu on vulgui, del tot predisposat al que li demani, ell camina a poc a poc –després m'explicarà que fa un parell d'anys va caure a l'autobús i des de llavors camina amb por– i se m'asseu al costat. Engego la gravadora i les dues hores llargues següents passen volant.

El que ve aquí sota no és una transcripció íntegra de la nostra conversa, però gairebé. Hem anat amunt i avall, ens hem repetit, ens hem interromput, hem perdut el fil i l'hem trobat, hi ha hagut pauses per anar a buscar aigua o uns papers, hem sentit un veí que foradava una paret amb un trepant, la dona i la filla xerrant pels

descosits a l'habitació del costat, i un silenci sorprenent per ser el carrer d'Aragó, però és que és un àtic, el mateix àtic on viu des de l'any 1953. A *Inventari de jubilacions* Espinàs ja ens diu: «Em vaig jubilar del silenci molt abans de néixer. L'oïda és el primer sentit que es desperta quan som encara en el ventre de la mare, i per l'oïda vam començar a descobrir que hi havia, més enllà de nosaltres, un món que ens esperava.» Espinàs ha mirat i escoltat atentament aquest món que l'esperava i és d'això, sobretot, i de com escriure el que ha mirat i escoltat, que parlarem essencialment. De com mirar, viure i escriure, de com mira, viu i escriu Josep Maria Espinàs. «Explica'm què vols», em diu només de seure: té les mans fredes, la pipa reposa al seu costat al sofà i vol saber què vull i per a què.

—El juny passat, arran de l'homenatge que li van fer a l'Ateneu, vaig començar a

M'interessen més els detalls que les proclames

La meva curiositat em fa escriure textos curts plantejant alguna cosa, sense voler transcendència

rellegir-lo amb calma. Si escrius articles en aquest país nostre tard o d'hora has de llegir i parlar d'Espinàs.

—I què has llegit tu ara?

—Vaig començar amb *Vida articulada*, que és una joia.

—Jo ja no el recordo, però em sembla que n'he fet més de noranta...

—Noranta llibres publicats són moltíssims.

—No recordo les bestieses que hi dic.

—No n'hi ha, de bestieses, o no gaires! (Em demana que li parli de tu; li dic que em costarà i escoltant després la gravació m'adono que al principi li he parlat més de vostè que de tu, però cap al final ja m'he decantat força pel tu, amb algun vostè quan hem entrat al seu despatx i la presència de l'Olivetti m'ha impressionat. Ell sempre em tracta de tu, de manera que finalment he optat pel tuteig en la versió escrita.)

—Jo només en volia fer un article, però l'Assumpció Maresma, la meva editora a VilaWeb, em va proposar d'entrevistar-te, i aquí em tens.

—Molt bé. Estic a les teves ordres.

—M'interessa molt la teva faceta d'articulista. Amb en Toni Sala, que també és articulista, no fa gaire parlàvem de la dificultat de trobar un tema per a l'article, que arriba a ser una obsessió, i que un cop el trobes escriure ja ve rodat. Per tant, fer-ne un cada dia durant tants anys...

—Jo també me'n meravello. Milers i milers d'articles...

—Com t'ho fas per tenir un tema cada dia? Els deus esgarrapar d'on sigui.

—Mira, un dia vaig trobar un periodista pel carrer [es refereix a Josep Faulí, el primer director del diari *Avui*. Es van trobar al passeig de Gràcia] i em va dir: 'Escolta, Espinàs, tu hauries d'escriure un article de tant en tant...'; llavors jo encara no havia començat a produir. I em diu: 'Ni que sigui una vegada el mes.' I li vaig dir: 'Això impossible; estar pendent tot un

mes del que he d'escriure, mai.' I se'm va escapar dir: 'És molt més còmode fer-ho cada dia', perquè llavors ja ho incorpores al teu sentit vital, saps? I em va dir: 'I ho faries, això d'escriure un article cada dia?' I li vaig dir que ho provaria, i que si passat un mes no m'hi veia amb cor plegaria.

—Quin repte.

—És que sóc bastant inconscient. Em va dir: 'Provem-ho.' I fins ara. Em penso que no hi ha cap escriptor al món que ho faci, això.

—No?

—Durant tants anys com jo, no.

—Ara ja no en fas un cada dia, sinó tres per setmana.

—Sí, i em resulta més pesat que fer-ho cada dia.

—A *Vida articulada* n'hi ha una tria i passa de les cinc-centes pàgines. I llegir-los així, tots seguits, endreçats per anys, dóna tota una idea de l'evolució tant de l'autor com del món on viu. En paper, sense la pressa del dia a dia, en fem una lectura més reposada i els teus articles resisteixen aquesta lectura. Els articles els solem llegir el mateix dia o l'endemà i després cauen en l'oblit. Rellegir-los després, en format de llibre, és posar-los a prova.

—Jo els he llegit després i m'hi trobo molt còmode. No penso: 'Mira llavors, què feia...' Hi sento una continuïtat.

—Els articles que fas del món més immediat teu són els que més m'interessen. En tinc exemples...

—Digues, digues, m'interessa molt!

—Hi ha un article, del 1979, on parles de «la música del temps perdut». Expliques que entres en un bar i sents una música que no havies sentit mai i aquesta música et fa enyorar una cosa que no ha passat. D'una cosa tan petita i tan quotidiana en treus una reflexió ben profunda que em fa dir que l'Espinàs és un filòsof. Sense voler-ho ser, amb aquest treball diari d'observar i escoltar,

La pipa de l'Espinàs. T.V.

amb aquestes petites píndoles. En Pere Antoni Pons, un crític literari...

—Ai, ai, ai...

—En Pere Antoni Pons diu que fas «eixutes filosofades». Ho diu en una crítica de *Combat de nit*, però també val per als articles. Poses una idea molt primeta enmig de l'article, però només és primeta al paper, després agafa cos al cap del lector.

—Jo tinc tendència a ser breu. Hi ha gent que es posa en marxa i amb una transcendència que jo no comparteixo van parlant i parlant i s'allarguen. A mi em sembla que la mesura jo la tinc, i penso: 'Ja n'hi ha prou.' Si em diguessis que parlés una hora sobre això que hem vist, jo ho faria, però no m'interessa. M'interessen més els impactes. M'interessen més els detalls que les proclames.

—A partir d'un detall petit extreus una idea i després no l'infles. La deixes allà, t'atures. Tens una manera d'escriure molt precisa. La teva precisió té punteria. Després no t'atures a observar la idea, a enllaminir-t'hi. Dónes confiança al lector, li dónes una llavor.

—Jo no hi confio, ni tan sols confio en mi! És que m'interessa l'observació, la petita observació quotidiana. Jo miro la gent. No hi ha dues persones que mirin igual. La gent em desperta la curiositat. La meua curiositat em fa escriure textos curts plantejant alguna cosa, sense voler transcendència. Escriure amb transcendència és fàcil, després fer-ho bé ja és més difícil, però d'entrada és fàcil. Tenim molts recursos a l'abast per fer-ho. Jo he intentat una certa austeritat.

—Però a tu et surt de natural, aquesta austeritat. Vull dir: tu escrius així, no refàs gaire...

—No he tocat mai res del que he escrit!

—Doncs hi ha una feina de rumiar prèvia molt intensa.

—Habitualment jo no em preparo. Em toca fer un article? Sec a l'Olivetti i sempre en surt alguna cosa. Ve potser d'una observació de fa tres dies o vés a saber d'on. No he pres mai notes. I això no m'ha fallat mai. El cervell és molt estrany i cadascú té el seu. Suposo que hi ha alguna cosa interior que em va dictant

I a mi sempre m'ha interessat molt el ritme

Anar encadenant preguntes em dona aquesta manera de viure, d'observar i d'escriure

Josep Maria Espinàs a la sala d'estar de casa seva amb setze motlles de bac al fons. ALBERT SALAMÉ

el ritme. I a mi sempre m'ha interessat molt el ritme. Aquesta gent que escriu coses bones i interessants però llargues i sense ritme em fatiguen molt. Tens alguna cosa a dir? Doncs la dius, amb les mínimes paraules possibles.

—Però hi ha autors austers, precisos o breus que per ser-ho comencen escrivint molt i després ve la feina de polir i retallar fins que en queda la peça neta. —Possiblement perquè ja saben què volen dir. Jo he escrit sempre sense saber què diria, a partir d'una tonteria.

—Això és que confies molt en el teu cap, doncs.

—Sí. Per exemple, allà hi ha una peça de roba. [És el meu abric damunt del sofà que tenim davant d'on estem asseguts.] Vols que te'n parli durant deu minuts? M'hi he fixat però no es veu gaire perquè els colors s'assemblen, el de la peça i el del seient. Quantes coses es repeteixen al món, com ara els colors? La passió de molta gent per trobar el seu color. Tanta importància té el color? Més que el contingut? I ja he engegat.

—Però això és perquè tens un múscul en marxa que no para mai.

—I alguna cosa dins del cervell que m'ho va dient... m'ho diu algú.

(Fem una pausa per beure aigua i estirar les cames. És ara quan m'explica la seva caiguda a l'autobús, i ho fa amb un present tan vívid que em fa pensar que va caure ahir, però m'aclareix que va ser fa dos anys, i que això l'ha marcat molt.)

—M'ha quedat la por. Em va quedar gravat... M'ha quedat la por. Va ser una escena fantàstica, de pel·lícula, allà aturat al mig del bus. Ara tinc la por de caure. No tinc cap altre problema. Però camino amb la por de caure.

—Fa poc més d'un mes vas publicar un article, 'La vida en una escala de veïns', on expliques que se'n va la llum a l'escala i tots els veïns sortiu al replà a les fosques. I quan torna la llum t'adones que la teva dona i tu i una altra veïna sou els únics grans que quedeu a la finca. I amb això expliques el pas del temps. Hi ha tota una reflexió amb una cosa tan

petita...; és molt més interessant que no pas que ens diguin què hem de pensar.

—És que la transcendència em fa molta mandra. Jo puc explicar el que tinc al meu voltant. Tothom té coses al seu voltant però no tothom s'hi fixa o s'hi interessa. Jo sí. Sóc un badoc professional. Què puc fer? Una reflexió sobre el que he observat. No faig cap especulació. Mira, vaig fer uns cursos d'expressió oral en una acadèmia i els posava una prova als alumnes, els deia: 'Descriu-me com és casa teva.' És una experiència tremenda que encara l'estic veient perquè es van quedar molt parats. Va, comença. Entres a casa teva i què hi trobes. Concreta. I llavors començaven a parlar i em deien 'tenim una taula', i jo 'petita o gran? I per què és gran? Quants sou a casa?', i així tota l'estona, i els anava posant a prova perquè precisessin i argumentessin. Jo això ho porto a dins, és un instint o el que sigui. No generalitzar. Sóc un anti-generalitzador. Sempre estic pensant si allò es pot centrar o reduir en una cosa que sigui única, que tingui valor en aquell moment. És interrogar el que t'envolta, però no dient si t'agrada o no t'agrada,

o si és important o no. Sempre hi ha una pregunta per fer. Això és el que et dona la capacitat d'anar creixent en l'observació, habitar-te a mirar les coses i interrogar-les sempre. Anar encadenant preguntes em dona aquesta manera de viure, d'observar i d'escriure. Jo t'he vist entrar i m'has fet una sensació de naturalitat enorme. A partir d'aquí puc preguntar-me: no són una mica pedants els escriptors? I això és el que faig sempre. Jo no m'he tancat mai a pensar. Observar la realitat, si tens el cervell predisposat, és d'una riquesa enorme.

—Un escriptor és per damunt de tot algú que mira i escolta. A vegades quan explico alguna cosa que m'ha passat em diuen: 'És que a tu et passa tot', i no és això, és una altra cosa: és que em fixo en tot el que em passa.

—Ofici de tafaner. És automàtic. No és el tafaner inconvenient. És que no me n'adono i he observat. Per això es diu «Petit Observatori» la meua secció al diari.

—Aquesta manera teva d'escriure és la més essencial: mirar i fer preguntes. Però sembla que si mires la quotidianitat la cosa perd interès, que has de mirar coses extraordinàries. I en canvi em diu molt més algú que pugui explicar-me el món on visc amb aquesta precisió, m'aporta molt més com a lectora, que no pas si em parles d'un lloc on a tot estirar hi aniré de viatge. Sembla que els quilòmetres de distància a vegades donin valor afegit...

—Potser per això vaig fer vint viatges a peu. El viatge a peu significava sortir del meu món habitual, entrar en un territori (físic) que desconec, trobar una gent (psíquica) que no sé com és, no sé qui hi trobaré. Per mi la sorpresa és molt important. La sorpresa és creativa —ara em surt una frase, jo que no vull fer frases. Has d'estar disposat, obert, a veure què trobes, i saber-ho observar. Mira, Camilo José Cela va fer un viatge a peu amb mi, perquè m'ho va demanar i no li podia dir pas que no. La primera nit, quan sopàvem em va preguntar: 'Josep Maria, què hem

vist avui?' [El lector ha de saber que Espinàs imita la veu de Cela!] Com que 'què hem vist avui'? Què has vist tu? Què he vist jo? Em va servir de lliçó per dir això no va així, tu ets un escriptor i jo un altre, i cadascú veu el que vol. Potser jo, m'hi fas pensar tu ara, sense adonar-me'n, em faig aquesta pregunta: què he vist avui? No em pregunto què és important? He d'estar obert, innocentment i sense importància, al que passi, sense tancar-me en les meves idees, cada dia hi ha tres o quatre coses que no esperaves veure o saber. T'has de preguntar coses...

—I provocar preguntes.

—Sí, tens raó. I no cal trobar les respostes.

—La teva editora, la Isabel Martí, diu que el temps és el teu tema, però sempre relacionat amb l'espai.

—No ho sé, això, jo. Jo ja m'he desinteressat del que he fet just després de fer-ho. No visc del que he fet. Jo vaig fent cada dia. El que he fet ja està fet. Ara he de trobar una cosa nova.

—Això enllaça amb una cosa que dius a *El meu ofici*: que fas una literatura que camina. Per tant, sempre vas cap endavant.

—Sí.

—En aquest sentit, et volia llegir uns trossets d'*El nen de la plaça Ballot*...

—Si en fa d'anys que vaig escriure això!

—És un llibre preciós. Entre la teva infantesa i la meua hi ha uns quants anys de diferència, però vaig identificar-m'hi molt, amb l'Espinàs nen. I és veritat que et queden més records lligats als espais que al temps, no saps quan van passar però sí on, i com era l'espai on van passar. El llibre comença així:

«Jo no tinc memòria històrica, o potser seria millor dir-ne cronològica. No és un defecte aparegut amb l'edat, sinó constitucional, perquè de jove ja se m'esborraven les dates. Havia de fer un gran esforç per situar un record en l'any

Sóc un badoc professional. Què puc fer? Una reflexió sobre el que he observat

Jo sóc molt innocent, i em deixo seduir per l'inesperat

corresponent. En canvi, m'era ben fàcil situar-lo en el seu espai.»

Més endavant hi ha una altra reflexió en aquest sentit:

«Dels dos permanents acompanyants de l'home, el temps és el més poderós, el temps sempre acaba modificant l'espai.»

I acabes el llibre així:

«Diuen que el temps passa. Però no ens n'adonàrem tant si, en passar, no se'ns endugués els espais.»

Això de l'espai lliga molt amb els teus viatges a peu. La gent que no ha llegit els teus viatges a peu se'ls imagina plens de descripcions de la natura, es deuen pensar que hi descrius tots els arbres que veus. I no és gens això. Ets un autor urbà –vas ser un «nen de pis», com expliques a *El nen de la plaça Ballot*–, t'interessa la gent. Sempre hi

ha un moment que dius que tens ganes d'arribar al poble següent. I si mai ningú et recull en cotxe a mig camí, li demanes que et deixi a l'entrada del poble perquè hi vols arribar a peu. T'interessen els pobles, la gent i els espais, molt més que el camí entre poble i poble. Als viatges a peu hi surt més gent que no pas espais. Aquesta relació entre espai, temps i gent és el gran tema de la teva obra, en qualsevol gènere que toquis. Les persones relacionades amb l'espai, i el temps que hi passa per sobre.

—L'espai és fonamental. Vols una cosa més important que el lloc on vius? [Sentim un trepant, un udol, no sabem què és. Espinàs té l'oïda finíssima i atura la conversa per descobrir d'on ve.] A mi l'espai sempre m'ha interessat molt més que el temps, potser perquè el temps no el puc dominar, i l'espai sí, del temps en pots fer quatre frases més o menys brillants; si es tracta d'escriure sobre el temps, ja ho sé fer, però no m'interessa gens. El que m'interessa és com un espai modifica una pila de coses per a una

persona. Canvies una persona d'espai i què passa? Si canvia de pis, li costarà molt adaptar-se: té la mateixa parella, els mateixos mobles... Els viatges a peu els faig per trobar espais, i als espais ja hi trobes la gent. Però no és la mateixa gent que trobes cara a cara. Ara, no tinc cap mètode gaire rumiat. No he fet mai cap anàlisi sobre la meva escriptura.

—Però el mètode es dedueix a partir de llegir els viatges. Hi ha la caminada entre poble i poble que és la part d'exercici físic i de rumiar, i després hi ha el contacte amb el que deies, els espais i la gent que hi ha en aquests espais. Més que un mètode és una manera de moure's. I d'arribar a un lloc, a la part urbanitzada, i anar al bar del poble i mirar a veure què passa.

—És això! A veure què passa. Això és molt important. És potser la meua vida com a conjunt. No m'he proposat mai res. No m'he proposat ser escriptor. Jo m'he trobat fent les coses. Em fatiga la gent que va per la vida adoctrinada,

Jo no m'he tancat mai a pensar

La sorpresa és creativa

ALBERT SALAMÉ

sabent què faran. Jo sóc molt innocent, i em deixo seduir per l'inesperat. Em sento còmode sense tenir cap programa.

—Això és molt saludable. És ser molt obert. És dir a veure què passa, i a par-tir del que passi a veure què en dic. No sortir de casa sabent què diràs.

—Sóc un enamorat de les sorpreses, de no saber res. Jo jugo amb la ignorància. I tinc la sort que em meravello. Seria in-capaç de fer una biografia, i si fos meva, no me n'interessa res. He sigut molt més actiu que programador o reflexiu. M'he trobat fent les coses, és això. La falta de premeditació no l'entén, la gent. Jo no penso!

—Més aviat, no planifiques, perquè pensar, penses molt!

—És que volia ser provocatiu, ara. Dius: jo no penso, i et diuen, ja es nota, ja, que no penses quan escrius, i els serveixes l'atac tu mateix. Ja m'entens.

—És sortir pensat de casa, o sortir, mirar i després pensar.

—Si jo fes d'escriptor clàssic m'avorriria molt. No tinc la paciència de convertir-me en un escriptor clàssic. Només has de veure què he fet. Com és que

m'he dedicat a cantar, que he fet l'himne del Barça? El caos. Llavors l'Espinàs és fàcilment criticable, és aquella persona que no sap què es fa. [Riu.]

—Però alhora és l'Espinàs sempre, faci el que faci. Al pròleg de *Vida articulada* dius: «Mai m'he sentit diferent quan canviava de gènere. La meua vida d'escriptor ha sigut una navegació feta amb una única barca.»

—Hi ha un punt fatalista, en el sentit filosòfic. Hi ha unes coses que no preveus però que et toquen. Si tens sort, faràs allò que et toca. Ara, si et proposes fer coses perquè tindràs èxit o et donaran diners..., amb aquests motius a mi no em surt fer res. Jo només sé fer el que em surt que he de fer.

—És que a més hi ha una cosa que marca molt les nostres vides, que és la casualitat i sembla que cada cop la tenim menys en compte. Si ho planifiques tot tant, la casualitat és un entrebanc i no una oportunitat. Cal tenir el cap obert per a la casualitat. Quan em pregunten quan vaig decidir ser escriptora, no sé mai què dir, perquè no és una decisió. Sí que tens un interès per la literatura, però en el fons és el que dius tu, t'hi

trobes, les coses t'hi porten. Estàs atent a les casualitats i vas fent el camí.

—És clar! No es decideix, ser escriptor.

—Hi ha gent que s'espanta amb el fenomen de la casualitat. Sobretot la gent més jove, que encara ho té tot per decidir. Es queden desconcertats, espantats. L'actitud ha de ser una altra, tampoc parlo d'improvisar constantment, però hi ha una dèria malaltissa avui dia a planificar-ho tot molt. Si ara per exemple busques un llibre a internet, el trobes o no el trobes...

—No tinc internet!

—Ja ho sé, ja. Vull dir que si busques el llibre per internet, el trobes o no el trobes, però si el busques a la biblioteca, hi ha l'afegit de veure els llibres que hi ha a la mateixa lleixa. Si busco un llibre teu i vaig a la E, puc trobar altres llibres teus i altres llibres d'autors amb el cognom que comenci per la mateixa lletra, això vull dir, i això em sembla que és un exemple, si tu vols molt simplificat, de com es perd la casualitat avui dia.

—Mira, amb la E ara em ve la paraula *espant*, així sense pensar. [Riu.] Jo sóc un escriptor que no s'assembla gens a qui es programa. Jo vaig començar a es-

criure llibres, novel·les, en un cafè. M'hi estava dues hores allà escrivint; no anava a escriure a un lloc solitari i en silenci, anava a escriure on hi havia vida. Pujava a l'altell d'aquell cafè mentre a baix hi havia quatre o cinc parelles, pujava i escrivia l'article. Necessito soroll, presències, per fer coses. Mirar-me a mi m'és impossible i no m'interessa gens. Després tornava a casa amb quatre o cinc folis escrits. Necessito fixar-me en el que m'envolta per posar-me en marxa. Hi ha gent que es tanca a la seva habitació, pensa i pot fer un llibre esplèndid, i creativament pot ser molt important. Jo en seria incapaç. A mi m'han de deixar lliure, perquè el meu cervellet en el seu moment digui això o allò i fer-ho. No serveixo per fer conferències, saps què vull dir. Si no sé com ho he fet, com puc explicar-ho?

—Hi ha una part intuïtiva.

—Molt.

—Però la intuïció, si has llegit massa o has rumiat massa sobre què vols escriure, se't pot desactivar. I llavors quan se t'activa, de vegades en parles com qui parla d'alguna cosa esotèrica, i dius coses com ara 'els personatges se m'emporten', però en realitat passa que tornes a tenir la intuïció activada. De cop i volta una cosa tan natural com la intuïció passa per esotèrica, per màgica, fins i tot.

—Jo he estat sempre antiprogramador. No m'he sabut programar mai. La meua vida no ha estat prevista. No he tingut cap referència ni estímul ni res, i als set anys m'he trobat escrivint. No sé què devia escriure, però escrivia. La gent sempre malpena i pot dir que l'Espinàs fa això per allò, però no he escrit mai per aconseguir res. Si parlem de lletres, de literatura, jo m'he trobat sempre escrivint una cosa que no havia previst. En aquest sentit jo dono confiança al meu cervell, que em posa en marxa. Si ara he de fer un article, cada vegada és més complicat. Com ho puc fer? No he de pensar en un fet teòric, m'és més fàcil observar, que en el fons ha estat el meu ofici general. Si entro en una situació que no sigui

ALBERT SALAMÉ

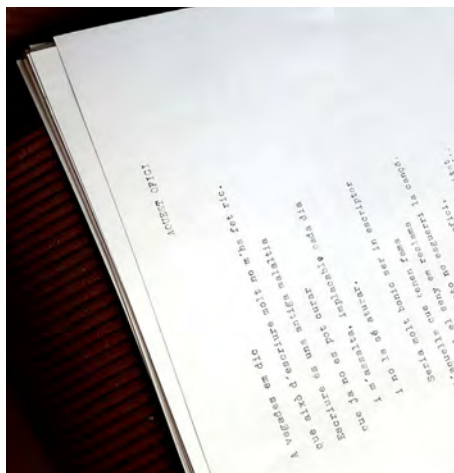
l'habitual, observo. I després hi ha els límits. Jo sé que hi ha uns límits que no puc passar-los perquè fracassaria. Això és el que em meravella de molta gent, d'escriptors que treballen com si fossin capaços de poder-ho fer tot. I jo sé que podem fer unes coses determinades, unes que tu fas i que jo faig. I quan veus que la diferència existeix, hi ha una cosa molt important per a mi que és l'exploració. És un instint que va evolucionant amb el temps. Si no explores, renunciïs a coses que no saps i podries saber. Admiro l'explorador que realment surt de zero, per dir-ho així, i diu a veure què veig, a veure què trobo. I jo he estat aquest. Se'n diu curios.

—I si fas exploració a partir de zero pots trobar qualsevol cosa.

—Explorar em fa adonar que encara puc mirar i veure, observar i opinar. No és que vulgui parlar de la vida i la mort, perquè d'això no en parlo.

Cada dia hi ha tres o quatre coses que no esperaves veure o saber

El que escriu ara Josep Maria Espinàs. T.V.

Espinàs diu que és inculte, que no llegeix. Però a tocar de la seva taula de treball hi té 'Onomasticon Cataloniae', de Joan Coromines, per exemple. T.V.

—No en vols parlar però són temes que surten als teus escrits.

—Hi surten?

—La vida i la mort? Sí. Constantment. Però no dius: ara parlaré de la vida, sinó que surt de fons.

—Ah d'acord. Molt ben dit! Saps per què? Perquè formen part de la naturalitat.

—M'agradaria saber què llegeixes ara.

—Jo sempre he llegit poc. Si diuen està influït per tal, menteixen, perquè no l'he llegit. Queda molt malament, això, perquè la gent és culta. Ara llegeixo molt poc. Sóc un mal lector, un inculte. Sí, jo sóc inculte. I això no m'ha impedit ser escriptor, fixa't! [Riu.] Quan era més jove, em meravellava l'aplom i la seguretat amb què parlaven els meus col·legues de fets importants i més. I jo com que he estat sempre tan antitranscendent i tan poc seriós, m'he sentit sempre que no era l'escriptor, que no era un escriptor d'aquests que marquen, que reuneixen unes condicions. Jo no reuneixo aquestes condicions. No tinc cultura, no he llegit el que teòricament havia d'haver llegit, i en canvi he llegit coses que altres no deuen haver llegit, tinc una fitxa, per dir-ho així, que no és bona.

—Bé, més aviat volia saber si estaves al cas del que s'escriu ara.

—Home, una mica sí. Però no gaire. A través de la Campana vaig sabent coses, de les modes, i puc llegir algun llibre. Jo tampoc he estat un lector ortodox, ni un escriptor ortodox. Però no és que sigui protestatari, és que m'hi he trobat. Jo sóc un d'aquells desgraciats que no tenen grans interrogants. No em plantejo coses que interessin a molta gent, que tinguin un interès social per parlar-ne. Un interrogant particular com el teu o el meu no tenen interès... És que has de partir de la base que tinc noranta-un anys i estic fent encara un paper que em sembla que la gent no fa a aquesta edat.

—Tens cap projecte en marxa ara?

—De llibre? No tinc temps. Si hagués de deixar els articles, possiblement faria un llibre. Perquè en certa manera potser una

part dels articles que escric són un llibre. És un llibre amb capítols.

—És un dietari públic, ho deia Julià Guillamon.

—Però no un dietari personal. No m'explico a mi.

—No hi ha un jo.

—Exacte, no hi ha un jo.

—Precisament Xavier Antich, el dia de l'homenatge a l'Ateneu, deia: 'El jo hi és sempre, en els textos de Josep Maria Espinàs, és una manera d'evitar la pedanteria d'aquella escriptura abstracta que no se sap qui l'escriu.' Però és un jo que no parla del jo. Tu escrius en primera persona però no parles de tu. No t'observes a tu mateix, observes des de tu mateix. Si un article teu en primera persona el passem a tercera, de sobte es torna transcendent d'una manera que no ens interessa gens.

—Sí. A tu què t'interessa saber de mi?

—Què és per tu escriure ara, amb els anys que tens. Què et mou a escriure? Avui escriuràs?

—Mira, a vegades escric un article. Ahir vaig escriure un article. [Aquest article el veuré mecanografiat a la taula del rebedor quan me'n vagi. L'han de venir a buscar.] Un cop cobert el deure, jo no en tinc prou. Continuo no sentint-me però sí funcionant com un escriptor. *Funcionant* és molt neutre, molt bonic. I tinc més de cent textos petits sobre les coses més diverses. I quan és de nit i penso que encara no vull anar a dormir...

—Encara escrius a part dels articles, doncs.

—Sí. Després t'ho ensenyaré si vols. Són petits textos que ocupen una pàgina.

—Això ho puc explicar?

—Que estic escrivint? Sí. Digues: l'Espinàs és tan boig que als noranta-dos anys encara escriu.

—És que has escrit cada dia de la teva vida.

ALBERT SALAMÉ

*Necessito fixar-me
en el que m'envolta
per posar-me en
marxa*

—I seguiré escrivint. Vaig a buscar els textos, no els ha llegit ningú.

(Se'n va a buscar els textos i torna amb un feix de fulls. Després sabré que n'hi ha encara més, de textos d'aquests. Espinàs ja en va lliurar uns quants a la seva editora.)

—Mira, veus? Coses que em passen pel cap. Aquí parlo de la paciència. Aquí d'una altra cosa. Aquí de la meua penya, perquè jo tinc una penya d'amics i ens trobem de tant en tant. Té, agafa'n un. Llegeix-ne un, el que vulguis. Ai, quina vergonya. Bé, no, vergonya... La Isabel quan ho vegi... Són idees ritmades, rigorosament ritmades, poèticament marcades. Té, agafa'n un qualsevol. Llegeix-lo en veu alta, perquè té ritme. Tot això està escrit per dir-ho rítmicament, tararà-tararà, saps? Em fas aquest favor? Ets la primera persona que ho fa. A poc a poc i ritmant.

(I em trobo llegint en veu alta un text inèdit d'Espinàs mentre ell em marca el ritme amb la mà com un director d'orquestra.)

Aquest ofici

A vegades em dic
que això d'escriure molt
no m'ha fet ric.
Escriure és una antiga malaltia
que ja no es pot curar
i m'assalta implacable cada dia
i no la sé aturar.

Seria molt bonic ser un escriptor
d'aquells que tenen fama,
però el seny em reclama
que si canto no esguerri la cançó.
Quin difícil ofici escriure i refusar la
vanitat!
Escriure pot ser un vici que pot quedar
arrelat,
o caure finalment al precipici d'allò que
és oblidat.
Quin lamentable ofici si l'ha de defensar
la vanitat.

—I això ho has escrit a raig? És tenir un ritme intern espectacular. Com tota la teva prosa. És gairebé cantat.

—El ritme. No puc evitar-ho. Ara faig això. El ritme sempre m'ha interessat molt. I ara no estic per tenir grans idees i pensar què és el món. Em supera i no

m'interessa res. Però agafar un tema qualsevol i explicar-ho ritmadament... em surt. En tinc un centenar. I amb això m'entretinc i continuo essent escriptor.

—Joaquim Carbó deia fa poc en un acte públic on vam coincidir que el 2019 publicaria la seva última novel·la. I quan ho va dir em vaig estremir. Una decisió tan conscient sacseja. Potser és més aviat no publicaré més, i no pas no escriuré més. Com es fa això de deixar d'escriure? —Amb tota naturalitat. A mi espontàniament no em surt que jo sóc escriptor. [txtimp txt="Necessito fixar-me en el que m'envolta per posar-me en marxa"]

—Per cert, tinc una curiositat. He llegit que vas triomfar molt als Estats Units l'any 1961 amb la traducció a l'anglès de la novel·la *Tots som iguals*. Com va ser això? La van traduir a l'anglès i a cinc o sis llengües més. Com va anar tot això? —Ni me'n recordo. No penso mai en mi. Sóc d'un presentisme absolut. I no ara que em falla la memòria, sempre. He fet el que m'ha semblat, no m'he preocupat per res. Jo m'he trobat escrivint, i no ho he analitzat mai. És com qui respira. Com respire? No et preocupes, respire com pots. Escriure per a mi és com respirar. Si llegeixo això que he escrit, respiro d'una altra manera. No em dono transcendència. És tan natural escriure. No puc dir: ara escriuré una novel·la i em presentaré al premi tal i veuràs.

—Home, però això ho havies fet, no? I n'has guanyat uns quants, de premis... —Sí, però hi vaig donar la importància que es pot donar a un senyor que et fa una carícia. El que em sembla bastant estèril és els que troben el plaer a ser rebels. Ara presumeixes que t'han donat un premi? Doncs sí. Ara què? He de fer el purista i no acceptar el premi que he rebut. El purisme és mortal. La puresa mata. Tot està barrejat, és fantàstic. Jo només tinc dret a dir això no m'interessa.

—I la crítica?

—La crítica acostuma a ser molt formal, i l'escriptura és informal per naturalesa. La

literatura no és la presentació d'un dogma. Cada crític i cada veí de l'escala tenen dret a tenir una opinió sobre el que escric. He escrit com m'ha semblat, i ja està. A mi que em llegeixin d'aquí a vint anys no m'importa gens. Ara ha de modificar la meua manera de ser, això? Jo em limito a viure per viure, i ja és prou complicat.

—A principi d'aquest any, quan la Campana va reeditar *Combat de nit*, en van sortir moltes crítiques.

—Jo l'he rellegit, la novel·la, i l'he trobat molt bé.

—I llegint aquestes crítiques tenia la sensació que d'alguna manera s'aprofitava per resoldre alguna cosa amb la recepció de la teua obra en general, de passada. Com si et tornessin a valorar literàriament, et tornaven a posar al teu lloc.

—Jo no sé quin és el meu lloc, no en tinc cap, de lloc. *Combat de nit* és la història realista d'un fet que pot passar i ja està. Potser és l'escenari, que és diferent. La literatura és com es diu i no què s'explica. És una novel·la molt moderna.

—És una novel·la que no ha estat prou llegida. De vegades tornem als clàssics quan celebrem centenaris dels autors i ja no hi són, i ho podríem fer abans. Els autors més joves hauríem d'acollir més els autors que han escrit abans que nosaltres i ens han obert camins.

—Jo l'he rellegit ara. I m'ha sorprès molt. Primer per l'audàcia del tema. No és gens afalagador per al lector. Pel ritme que té. Per l'especialitat del tema. Perquè no dramatitza. M'he quedat bastant parat d'haver-lo escrit.

—És tan diferent i més de cinquanta anys després funciona molt bé. Hi veig molt d'Espinàs, a la novel·la: els viatges a peu, l'Espinàs advocat, el teatre (pels diàlegs, que sense dir diuen molt). I la reflexió que se'n treu sobre els espais que es visiten. Quan el vas reeditar no el vas retocar gens?

—Mai. Re de re. Què hi havia de canviar? Res. La diversitat dels personatges, la

No penso mai en mi. Sóc d'un presentisme absolut

Jo no sé quin és el meu lloc, no en tinc cap, de lloc

Em fa tanta mandra millorar una cosa que no ho faig

situació inèdita perquè ningú havia escrit sobre un camioner. Les parades que són contactes amb gent diversa. Una cosa tan rígida com un viatge en camió es diversifica. Un camió dona per a tant? El meu instint és anar explorant, anar escrivint.

—Però aquesta novel·la sembla molt planificada. Té una estructura...

—Gens. Està escrita a mà i seguit. Potser en aquell altell d'aquell cafè que et deia abans.

—Doncs és molt rumiada. Abans d'escriure, vull dir.

—Et puc assegurar que no.

—Doncs aleshores tens un cap endreçadíssim!

—Em fa tanta mandra millorar una cosa que no ho faig. Et puc assegurar que escric literalment sense retocar res. No he retocat mai res. Alguna errada o alguna repetició, res més. Modificar la base, l'expressió, no. Sóc mandrós. És que no puc! Quan acabo faig una altra cosa. Ja està fet. Ja està!

—Caminar. Això és com caminar. Sempre endavant.

—Sí. És això. Com caminar.

Ja han passat més de dues hores, i penso que he abusat prou de la seva generositat. Només li demano una última cosa, que em dediqui el seu *Vida articulada*, un llibre que tindrà sempre a prop d'on escric, com ell hi té Coromines.

Després, m'ajuda a posar-me l'abric, m'acompanya fins a la porta, m'ensenya el seu despatx i l'últim article que ha escrit, que s'espera a la taula del rebedor que el vinguin a buscar i li dic:

—Cuida't, eh.

—Jo no m'he cuidat mai!— Aixeca la pipa que no ha deixat anar en cap moment tret de quan m'ha dedicat el llibre (és quan l'he retratada).

—Doncs que no et cuidis per molts anys!

—Anys? Jo demano quinze dies i després ja en demanaré quinze més.

Mentre em tanca la porta del l'ascensor i em diu adeu amb la mà, m'adono fins a quin punt Josep Maria Espinàs viu en el present: a la dedicatòria hi diu «el que escric» i no pas «el que he escrit». Sempre en primera persona i sempre en present. ■

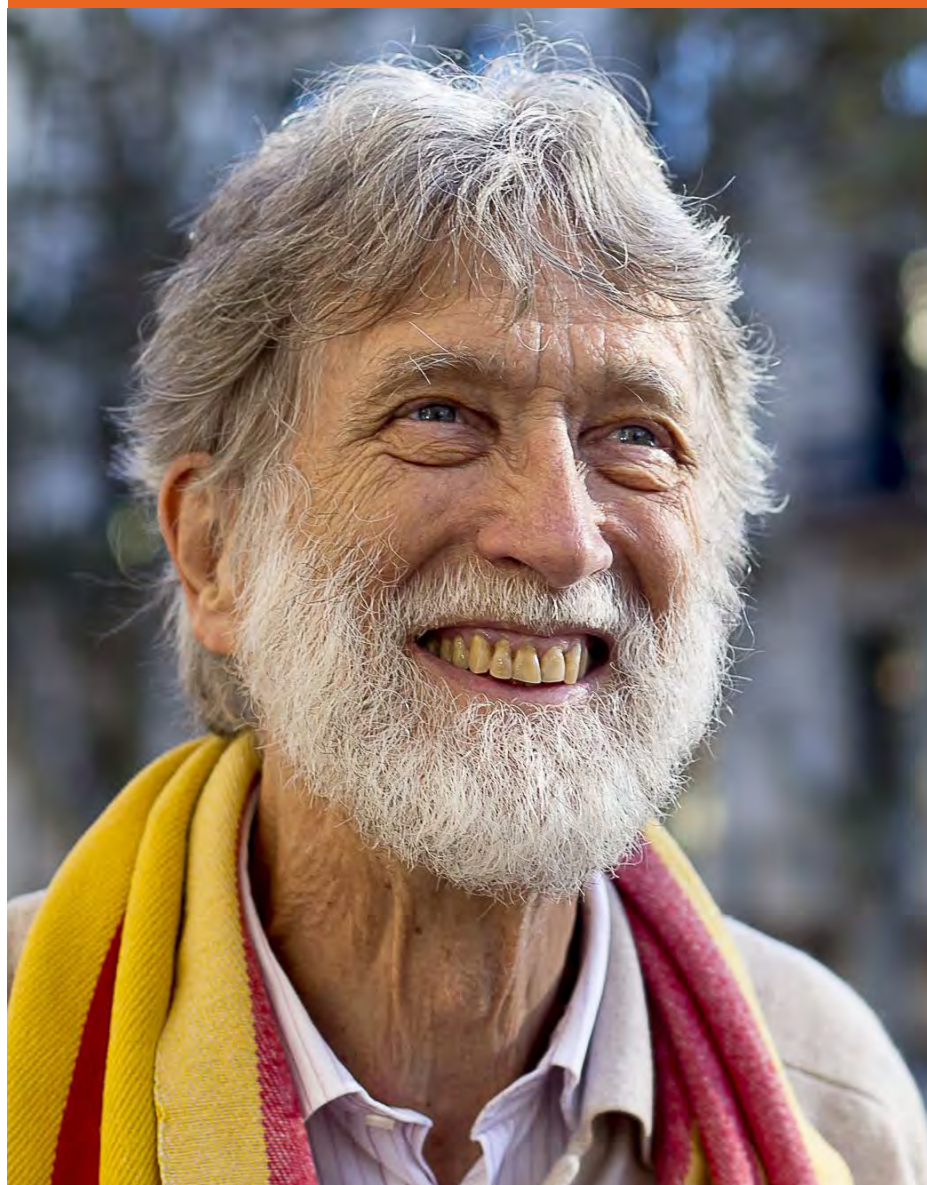

El teclat de la vella Olivetti. Espinàs ho ha escrit tot amb aquesta màquina. T.V.

TIL STEGMANN

‘Els jutges alemanys no tenen esperit de venjança’

Aquest vespre es presenta a l'Espai VilaWeb el seu darrer llibre, ‘Servir Catalunya des d’Alemanya’

ALBERT SALAMÉ

MARTÍ ESTRUCH

Té 77 anys, però no ho sembla. A Til Stegmann, l'etern activisme l'ha mantingut jove. Arriba a la cita alegre i somrient, amb una bufanda quadribarrada al voltant del coll. Han passat alguns anys des que ens trobàvem regularment a Berlín i a Frankfurt, on recordo que em mostrava orgullós els símbols catalans de la Universitat –on feia de catedràtic de filologia romànica–, com la Biblioteca Catalana, l'escultura de Jaume Plensa i, fins i tot, un humil castanyer. Tots aquests símbols apareixen també a *Servir Catalunya des d'Alemanya* (Pagès Editors), la segona part de la seva biografia, que es presenta avui a les set del vespre a l'Espai VilaWeb. Demà, divendres, el presentarà al Cafè de les Lletres de Vic, i dissabte, a la Casa Europa de Berga.

—*Servir Catalunya des d'Alemanya* reprèn la vostra biografia l'any 1993 i arriba fins al present. Això vol dir que la vostra vida no cap en un sol llibre?

—No, i en dos llibres tampoc!

—Amb quin criteri trieu els episodis que expliqueu?

—He agafat els que m'ha semblat que serien més interessants per als lectors catalans i he mirat d'afegir-hi certa gràcia narrativa perquè la gent no s'avoreixi.

—Al principi dieu que la memòria a vegades és fràgil...

—Sí. He tingut sort, perquè fa molts anys que tinc agendes i faig anotacions que m'han ajudat molt. Fullejant-les, recordava escenes viscudes. Després, és la memòria que et permet de reviure-les i recrear-les. Però he après que la memòria i la realitat no sempre van juntes. Per als darrers quinze anys, internet també és una gran ajuda.

—Les autobiografies sempre tenen un punt d'exhibicionisme i de narcisisme, oi?

—Certament. Jo m'he sentit còmode escrivint perquè parteixo de la bona

La Fira del Llibre de Frankfurt va ser una presentació magnífica de Catalunya a tots els nivells

ALBERT SALAMÉ

predisposició dels meus lectors catalans. Espero no equivocar-me ni decebre'ls.

—De la vostra trajectòria catalanista i de catalanística a Alemanya, de què us sentiu més orgullós?

—En primer lloc, de la Biblioteca Catalana que hi ha a la Universitat de Frankfurt. Haver reunit 37.000 volums en 37 anys —per tant, uns mil volums cada any—, només amb donacions, té molt de mèrit. I fa molt de goig. Després, em fa molt feliç haver ajudat que Alemanya sigui el país amb més universitats que ensenyen la llengua catalana. I també, és clar, haver aportat el meu granet de sorra a promoure la literatura catalana a Alemanya, a partir de les Setmanes Catalanes de Berlín de 1978.

—Entenc que no esmenteu la presència catalana a la Fira del Llibre de Frankfurt perquè no en vau ser organitzador directe, tot i que sí que hi vau estar implicat i en parleu al llibre. Hi ha qui diu que s'hauria pogut aprofitar millor i, fins i tot, que va ser una oportunitat perduda...

—No va ser una oportunitat perduda en cap cas! Va ser una presentació magnífica de Catalunya a tots els nivells, feta amb creativitat, amb un punt de surrealisme deliciós com el de Quim Monzó i Carles Santos, amb recursos. Vam situar la cultura catalana a primer nivell mundial i els alemanys ho van copsar.

—I el debat lingüístic que va precedir Frankfurt es va entendre?

—Es va veure que el debat sobre les llengües era un debat sense sentit perquè literatura catalana és la que es fa en català i escriptor català és qui escriu en català i no hi ha gaire més a discutir.

—Fem un salt en el temps: com es veu Catalunya a Alemanya després de l'episodi Puigdemont?

—Va ser molt important. Com que els jutges alemanys no tenen esperit de venjança i es limiten a aplicar les lleis, el van alliberar i van dir que les acusacions no eren pertinents. Això va tenir una gran repercussió en l'opinió pública en general, que es va solidaritzar amb una persona perseguida, més i tot que en els

mitjans de comunicació, que avancen més lentament.

—Els partits tampoc no van fer grans pronunciaments, tret de Die Linke.

—No, als partits alemanys no els interessa posicionar-se en aquest debat, clarament.

—Molts mitjans continuen tractant els catalans d'insolidaris i egoistes.

—Massa sovint, sí. O tracten els independentistes de separatistes radicals o il·luminats. O acusen Catalunya de fomentar la *Kleinstaaterei*, el provincialisme d'estats petits, tot i que n'hi ha molts de més petits que Catalunya. Darrerament, els responc que la qüestió catalana és una qüestió de democràcia i de drets humans.

—Veieu Alemanya fent el paper de medidora en el conflicte català?

—De moment, no ho veig. Alemanya pensa en termes d'Unió Europea i d'integració. Només si Espanya actués encara més brutalment contra Catalunya, això faria moure Europa.

—L'altre dia, Aamer Anwar recomanava de confiar més en la força de la gent i menys en els ajuts externs.

—Hi estic completament d'acord. El problema és que ja s'han provat totes les possibilitats d'actuació i no han donat resultat, és més, ara tenim presos polítics i exiliats.

—Sou optimista sobre el futur de Catalunya?

—Jo sóc optimista de mena i això em fa creure en el futur de Catalunya, és clar. Com? No ho sé. Un referèndum acordat seria ideal i confio que arribarà.

—Esteu oficialment jubilat, ara?

—Sí, estic jubilat, tot i que encara tinc el despatx a la universitat i hi vaig de tant en tant, per veure com va la Biblioteca Catalana. Vaig deixar de fer classes perquè em prenia temps i volia fer aquests dos llibres. És trist no fer més seminaris, però és una etapa superada.

ALBERT SALAMÉ

—I un cop acabats els llibres, quins projectes teniu?

—N'hi ha un de molt personal, que és que he tornat a agafar el violoncel i a fer música. Tinc un quartet de corda i un trio de piano i és un gran goig. L'altra cosa són els viatges. Però la meua dèria cada matí quan em llevo és engegar l'ordinador i mirar què ha passat a Catalunya. A vegades em deprimeixo i aleshores parlo amb els amics catalans i em torno a animar. És com una muntanya russa. Sort de l'energia d'alguns dels presos polítics, que ens transmeten força, ells a nosaltres!

—Veniu gaire sovint a Catalunya?

—Déu n'hi do. Hi vaig viure els primers deu anys de vida, hi venia de vacances amb els pares, també a Mallorca i al País Valencià, i després he vingut molt per conferències, presentacions i premis. A més, tenim una casa a Garrigàs que, de tant en tant, ens reclama. I els amics, és clar. Tinc més amics a Catalunya que no pas a Alemanya!

Un referèndum acordat seria ideal i confio que arribarà

L'hora de la defensa en el camí cap al judici contra l'1-O

Tribunals El Suprem s'haurà de pronunciar abans no acabi l'any sobre la petició de les defenses perquè s'inhibeixi i el cas es jutgi al TSJC

ROGER GRAELLS FONT

La sala segona del Tribunal Suprem espanyol enllesteix aquests dies els preparatius del judici contra l'1-O i divuit dirigits de l'independentisme. Les defenses han presentat recursos perquè el Suprem s'inhibeixi en favor del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC). Argumenten que els fets s'han d'enjudiciar al TSJC perquè van succeir a Catalunya. Consideren que el Suprem no és competent per a jutjar aquest cas i que es vulnera el dret de tenir un jutge natural. El Suprem ha donat tres dies a la fiscalia espanyola, l'advocacia de l'estat i l'acusació popular perquè es pronuncii sobre aquesta petició de la defensa.

Les defenses també han presentat les últimes recusacions arran de l'escandalós pacte fallit del PP i del PSOE per a situar el ponent del tribunal, Manuel Marchena, al capdavant del Suprem i del Consell General del Poder Judicial.

Quan falta un mes i escaig perquè comenci el judici, els divuit processats –els nou presos polítics i els ex-membres de la mesa del parlament– han d'acabar d'acordar l'estratègia política conjunta. Alguns dels advocats, tant dels presos polítics com dels exiliats, han advertit que la clau de volta és la defensa política. Com que és un judici polític, diuen, cal defensar-se fent política i acusant l'estat espanyol. És una tesi en què ha aprofundit especialment el president d'Òmnium Cultural, Jordi Cuixart.

Alguns dels advocats, tant dels presos polítics com dels exiliats, han advertit que la clau de volta és la defensa política. ALBERT SALAMÉ

Una altra de les qüestions pendents és si el judici serà televisat. ACN

L'estratègia judicial conjunta, la tenen gairebé enllestida, amb una defensa tècnica que mirarà de desmuntar, punt per punt, la instrucció de Pablo Llarena i totes les acusacions, amb el suport de la sentència del Tribunal Superior de Slesvig-Holstein que descartava l'acusació de rebel·lió contra el president Carles Puigdemont.

L'esgotament de totes les vies i recursos interns pretén posar de manifest les nombroses irregularitats de la instrucció de Llarena i del judici i totes les vulneracions de drets fonamentals. L'objectiu és no deixar res a l'atzar en el camí posterior cap al Tribunal d'Estraburg i aplegar arguments que ajudin a bastir una demanda que acabi donant la raó a l'independentisme.

Vista abans de Nadal

Hi haurà una vista de qües-

tions prèvies entre el 17 i el 21 de desembre perquè el Tribunal Suprem decideixi, entre més qüestions, si és competent o no per a jutjar el cas. Serà l'últim pas abans de començar el judici, a mitjan gener. És probable que el Suprem desestimi la petició de les defenses, com ha fet fins ara. Si és així, una volta desestimada, donarà un termini de deu dies perquè els advocats presentin la qualificació dels fets. És previst que totes les defenses demanin l'absolució dels divuit processats de tots els delictes que els imputen les tres acusacions.

Tenint en compte la complexitat del cas, amb centenars de pàgines que cal estudiar, les defenses havien demanat noranta dies per a presentar els escrits respectius. Però el Suprem ja ha denegat d'ampliar el termini. La

La internacionalització de la repressió és un dels objectius immediats de l'independentisme i l'interès públic que desperta aquest judici,

intenció del jutge, segons que va explicar l'advocat Jaume Alonso-Cuevillas, és accelerar tant com pugui els tempos perquè el judici acabi abans de la campanya de les eleccions municipals del 26 de maig. La sentència pot arribar entre el juny i el juliol.

Pel que fa als presos polítics tancats als Lledoners, al Puig de les Basses i al Catllar, els traslladaran a presons de la Comunitat de Madrid una volta comenci el judici. Serà un nou trasbals per a ells i per a les famílies, que hauran de

tornar a fer molts quilòmetres per visitar-los. Quan acabi el judici, i fins que no es publiquin les sentències, podran tornar a demanar el trasllat a presons catalanes.

Una altra de les qüestions pendents és si el judici serà televisat. La internacionalització de la repressió és un dels objectius immediats de l'independentisme i l'interès públic que desperta aquest judici, que és públic per naturalesa, sembla que és un argument suficient perquè s'emeti per televisió. ■

L'escultor Jaume Plensa. ALBERT SALAMÉ

Els silencis i interrogants de *Jaume Plensa* arriben al *Macba*

MONTSERRAT SERRA

L'artista Jaume Plensa torna a exposar al Macba després de vint-i-tres anys de no fer-ho. L'artista hi presenta una retrospectiva, que s'obrirà al públic el dissabte primer de desembre i es clourà el 22 d'abril de 2019.

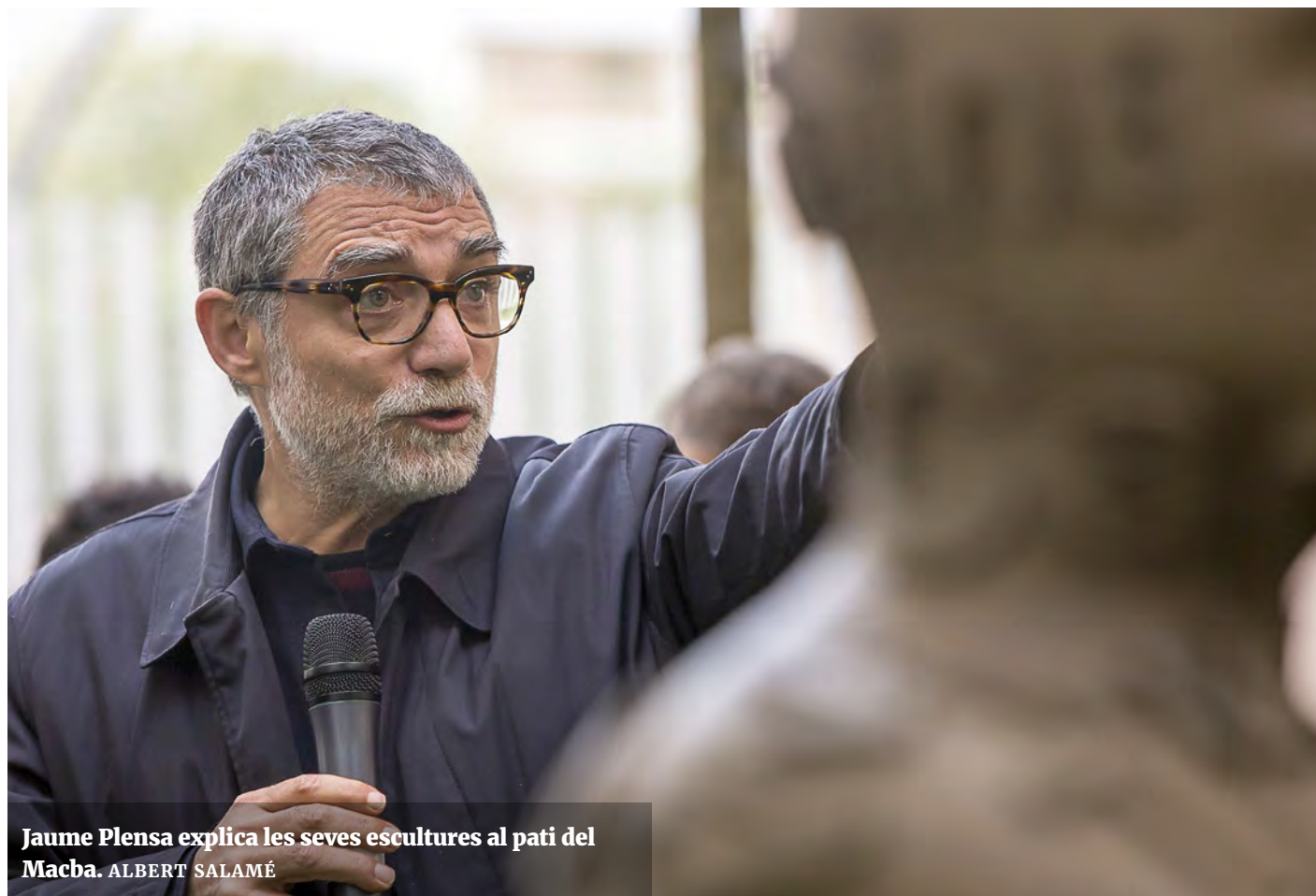
El Macba ha resolt finalment la seva relació amb Jaume Plensa, un dels artistes de renom internacional del país, que feia vint-i-tres anys que no hi exposava (i no feia cap exposició important a Barcelona des que la Fundació Miró va

dedicar-li'n una d'antològica, el 1996). La retrospectiva que ara es presenta, coordinada pel director del Macba, Ferran Barenblit, ocupa la planta baixa del museu, amb una vintena d'obres, que abracen de la dècada dels vuitanta fins a l'actualitat. No té ordre cro-

nològic. Conté una peça que Plensa ha elaborat especialment per a aquesta mostra, alhora que una part d'instal·lacions, tot i ser datades de fa anys, les ha adaptades a l'espai.

L'exposició expressa els grans temes de reflexió de l'artista, si bé Barenblit n'ha reclamat el vessant més polític, el que qüestiona les expectatives truncades de la modernitat, el que entén l'art com un espai per a fer-se preguntes i posar en dubte les coses establertes; com també aquelles obres que es-

tableixen un diàleg amb la història de l'art. Ara, doncs, els espectadors més joves descobriran Plensa i, alhora, els qui ja en coneixen l'obra s'endinsaran en el Plensa més matèric i conceptual: el de les esferes de ferro colat, material amb què es va fer present en l'àmbit internacional a final dels vuitanta (que ens vincula amb la peça que ja fa dècades que va instal·lar al passeig del Born); el Plensa inspirat pels grans poetes i pels compositors; el Plensa que es fa preguntes; el Plensa més polític, que a la dèca-

Jaume Plensa explica les seves escultures al pati del Macba. ALBERT SALAMÉ

da dels noranta fotografiava cuines buides de Caracas i de Dallas; el Plensa que es qüestiona la relació de l'individu amb els altres; un Plensa amb poques cares, tot i que tanca l'exposició una instal·lació, *Silent*, on sí que incorpora la bellesa de les nenes de rostre allargassat i ulls aclucats, que ens recorden la Carmela instal·lada davant el Palau de la Música Catalana.

L'exposició del Macba, que no té nom, coincideix amb una instal·lació al Palacio de Cristal del Centro de Arte Reina Sofía de Madrid, que es diu *Invisibles*, amb tres caps suspesos, fets amb una malla fina, que segons la llum del dia i de la nit es fan transparents, i que reclamen silenci. En l'exposició del Macba també s'ha

tingut molta cura de la llum i el resultat és que l'exposició s'apreciarà diferent segons si es visita de dia o al capvespre.

Jaume Plensa ha ironitzat sobre la referència que ha fet Barenblit, en la presentació, als anys que fa que no exposava al Macba. Plensa ha dit que sonava com una condemna. Però ha continuat: 'Després de vint-i-tres anys i un dia, torno al Macba amb una riquesa extraordinària de vivències que m'han fet madurar un pensament. Perquè l'art és una conseqüència, una manera d'entendre't millor. I si t'entens millor a tu mateix, també tens més capacitat de participar en la vida dels altres, en la memòria col·lectiva. Perquè l'art crea ponts, ponts que ens ajudaran, que ens uniran.'

'L'espai públic l'entenem com la casa de tots, però manen els altres'

Preguntat sobre la realització tan comentada d'una escultura per a un espai públic de Barcelona, ha dit: 'No tinc resposta sobre això. L'espai públic l'entenem com la casa de tots, però manen els altres. Els polítics, en l'espai públic, han confiat més en els arquitectes que en els artistes. Els polítics a vegades oblidem la bellesa en l'espai públic, perquè sovint donen prioritat a la

funcionalitat. Però d'aquesta manera poden perdre tendresa. I l'hem de reivindicar, la tendresa, en l'espai públic també, perquè la necessitem.'

Plensa ha explicat que el mes d'abril instal·larà una escultura a Montserrat i que ara n'instal·larà una altra a la plaça Colón de Madrid, però que aquesta és temporal. I tot seguit ha afegit: 'El millor d'aquests projectes temporals

és quan retires l'obra, perquè és quan la gent la troba a faltar. Recordo quan vaig fer una intervenció al nord de Liverpool, en una zona minera. Un mitjà va entrevistar un ex-minaire que, defensant l'escultura, va dir: "L'art és etern, la crisi és temporal." Aquelles paraules em van fer plorar.'

Sobre la importància de l'art per a canviar el món, explica: 'Pau Casals va dir una vegada que calia portar Bach a les fàbriques. Admiro Pau Casals. És una manera de dir que no s'ha d'abaixar el nivell cultural, perquè quan crees coses extraordinàries la gent les rep com a extraordinàries. A mi m'han nodrit la literatura, especialment els poetes, i la música. Ells ens han ensenyat que per escoltar has d'estar en silenci. En aquest moment que vivim, es parla poc d'escoltar. L'escriptor Octavio Paz parlava de la importància de l'espai blanc entre les línies. Crec necessari

de reintroduir el silenci, també des de les arts plàstiques.'

I Ferran Barenblit explica així la mostra: 'En l'obra de Jaume Plensa, la interrogació radical, el dubte, penetra i es manifesta fins i tot en les contundents peces de fosa, en el mateix metall incommovible que tan sovint ha servit per a immortalitzar personalitats i gestes històriques. Potser per això ens assenyalava que és possible que només quedi un últim reducte de relativa certesa: *Firenze II*, l'obra que encetava el recorregut, porta inscrita a la superfície la paraula *rêve*, "somni", aquest lloc que s'esmuny de la consciència, on el desig i les pors es tornen imatge. El somni, com l'art, ens acosta la resposta a una pregunta que no s'ha formulat mai expressament. No hi ha somni sense desig, però sense somni només hi ha signes d'interrogació que es drecen en el buit. Ens trobem, de nou, davant per davant de la pregunta.'

La cortina de lletres dóna pas a l'esfera musical.
ALBERT SALAMÉ

GLÜCKAUF (2004)

Una cortina de lletres de bronze travessa la sala gran, de dalt a baix. La cortina conté escrita la Declaració Universal de Drets Humans. Hi pots passar pel mig tot generant un so, el que es produeix per la percussió de les lletres. 'És el so de les paraules', diu Plensa. I també: 'La Declaració Universal de Drets Humans és un poema meravellós ple d'intencions i d'un desig de ser millors com a humanitat. I en aquests moments que vivim, tan convulsos a tot el món,

ens dóna esperança. Conviendria que els polítics se'n llegissin. Que la humanitat hagi estat capaç de crear un text com aquest és un brot d'esperança, malgrat que no en seguim ni una coma. I en moments tan difícils com els d'ara, aquest text ens fa millors.' La cortina de lletres és també un record d'infantesa associat a la seva mare i a la vida mediterrània, el record de quan ell de petit l'acompanyava a comprar i les botigues tenien aquestes cortines metàl·liques.

FIRENZE II (1992)

Jaume Plensa ha dit més d'una vegada que l'escultura és la millor manera de formular preguntes. Aquesta peça, un gran signe d'interrogació recolzat a la paret, obre l'exposició. Tota una declaració d'intencions. Ferran Barenblit reitera que no és una exposició de contemplació sinó d'actitud. I Plensa explica: 'L'interrogant és la base de la vida, la creació és el dubte permanent, dubte que entenc des de la màxima positivitat.'

ISLANDS III (1996)

Conté setanta-tres rectangles de resina de polièster i a dins hi ha una ampolla. Cada peça porta gravat un número, a sota el cognom d'un artista universal i a sota la data de naixement i defunció d'aquest artista. Hi trobem per exemple: Kahlo, Boticelli, González, Zurbaran, Vermeer, Klein, Le Corbusier, Duchamp, Cezanne, Beuys, Klee, Massaccio, Warhol, Picasso, Pollock, Rousseau, Goya, Rembrandt, Gaudí... Plensa diu que aquesta instal·lació té la voluntat de construir un autoretrat a través dels altres.

DALLAS?... CARACAS?
(1997)

Dues-centes fotografies de cuines buides de gent fetes en dues ciutats: Dallas i Caracas. Segons Plensa, és l'antecedent d'una de les seves obres en espai públic més conegudes i celebrades, *The Crown Fountain*, a Chicago. Per a l'artista, les cuines buides són un homenatge a la gent anònima que construeix una ciutat. Per a Ferran Barenblit és una manera de mirar dues ciutats paral·leles, que van créixer amb el petroli, que van créixer amb la promesa de progrés, però, en canvi, són dues ciutats que han motivat decepcions arran del fracàs de les expectatives.

MATTER-SPIRIT (2005)

El silenci és un tema destacat del moment creatiu que viu Jaume Plensa: 'Aquesta exposició demana silencis, construeix silencis. Vivim un moment de gran soroll mediàtic, i cal tornar-nos a escoltar a nosaltres mateixos. En aquest sentit, hi ha una peça que es diu *Matèria i Esperit*, que són dos gongs encarats i que convidem a fer sonar. Però no cal picar fort, al contrari. L'experiència ens porta a entendre que l'escultura és una vibració de la matèria, una vibració del pensament. Per això penso que aquesta peça és escultura en estat pur.'

RUMOR (1998)

‘De fet, el silenci no existeix, és un estat d'ànim, perquè el teu cos és sorollós i acostuma a dificultar el silenci. Però aquesta peça requereix fer silenci, perquè si no no podem sentir com la gota cau i percudeix en el plat i fa un so. I també és meravellós quan la gota cau a l'aigua i mirant al sostre, la mitja lluna que s'il·lumina ens mostra les aigües que fa la gota’, explica Plensa. La peça s'inspira en un poema de William Blacke.

**THE HEART OF TREES
(2007) I THE HEART OF
RIVER (2016)**

Per primera vegada en la història del museu, l'exposició inclou un espai exterior que es concep com una sala més. En l'espai que hi ha entre el Macba i el CCCB, Plensa hi ha creat un jardí d'escultures i hi ha posat uns bancs, a fi que el visitant hi pugui passejar, seure i estar en silenci. Per això Plensa diu que és una instal·lació romàntica. El defora remet a la quantitat d'obres que Plensa ha fet en l'espai públic durant la seva trajectòria. I també té la voluntat que el museu es retrobi d'una manera nova amb el carrer. Són catorze escultures d'un personatge, un autoretrat de l'artista, que s'abraça a catorze arbres disposats pel pati. Set escultures contenen noms de compositors; les altres set, noms de rius. La música i l'aigua, dos elements de fluïdesa.

**D.E.S.
C.O.N.N.E.C.T.A.**

ARTS ESCÈNIQUES
GASTRONOMIA / LLIBRES / MÚSICA
CULTURA POPULAR
CINEMA / ARTS VISUALS / MUSEUS
FIRES I MERCATS

Gastronomia Comença la temporada de la tòfona

Cultura popular Fira de Santa Llúcia

Lletres Mercat de Nadal del Llibre

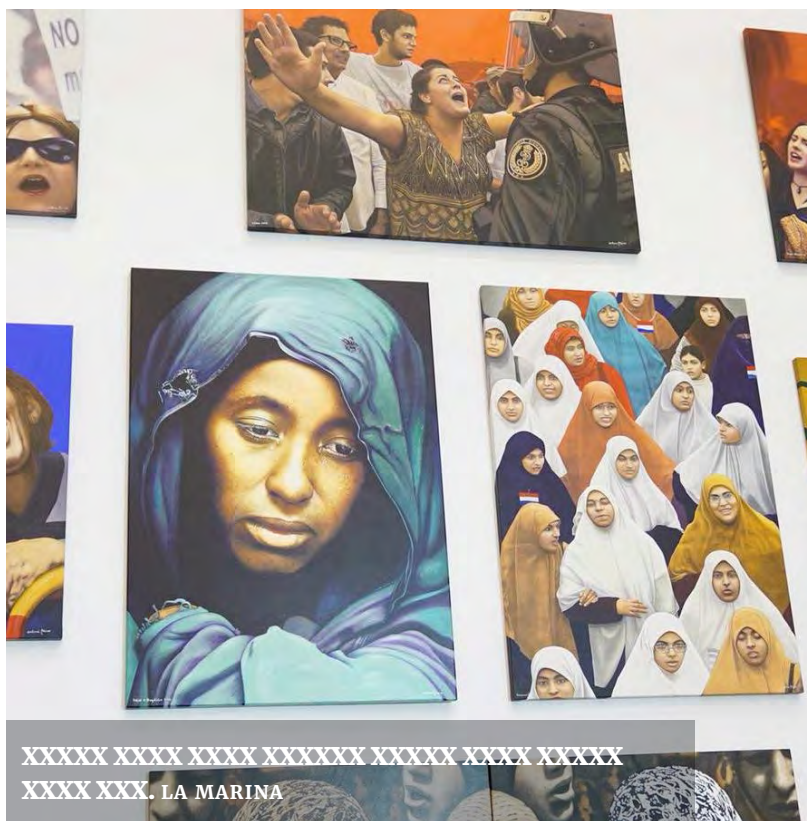
1-2/12/2018 > VilaWeb {Paper

*Els músics participants en el disc 'Antoni
Miró, pintura musicada' ofereixen un concert
envoltats d'obres del pintor*

**MIQUEL GIL, FELIU VENTURA, PAU
ALABAJOS HOMENATGEN L'ART
D'ANTONI MIRO**

MÚSICA, PINTURA, PARAULA: MIQUEL GIL, FELIU VENTURA, PAU ALABAJOS HOMENATGEN L'ART D'ANTONI MIRÓ

Exposicions Els músics participants en el disc 'Antoni Miró, pintura musicada' ofereixen un concert envoltats d'obres del pintor

REDACCIÓ

El mes d'octubre passat, es va presentar el disc *Antoni Miró, pintura musicada*, en què músics com Miquel Gil, Pau Alabajos, Cesk Freixas, Mireia Vives, Borja Penalba i el Diluvi posaven música a les obres del pintor alcoià. I ara, quan l'exposició retrospectiva que Miró té dedicada a la Marina de València és a punt d'acabar, li faran un concert d'homenatge. Serà

diumenge al migdia a la Pèrgola de la Marina. Un concert molt especial en què actuaran la majoria dels músics que han participat en el disc, i ho faran envoltats dels quadres del pintor. Les actuacions es completaran amb la intervenció de la Jove Muixeranga de València, la Colla de Dolçainers la Socarrà i Xaranga'm.

'La pintura d'Antoni Miró està íntimament relacionada amb la música i la cançó', explica al catàleg que acompanya el disc el director artístic del projecte, el músic Feliu Ventura. Aquest estiu, es

va encarregar de coordinar nou músics i cantants que es van conjurar per crear nou cançons inspirades en nou quadres del pintor. Un estudi musical de l'obra d'Antoni Miró fet en diversos estils musicals i accents. A més, les obres escollides pertanyen a diferents moments de la trajectòria de l'artista.

Estela Tormo, del grup Júlia, ha creat el tema 'Celeritats' a partir del quadre del 2009 *Una tardor a París*; Pau Alabajos ha compost 'Vencerem' inspirant-se en un quadre homònim pintat el 1972; i de *Quatre crits* (2011), Miquel Gil n'ha extret la peça 'Crits'. L'Antoni Miró més reivindicatiu es veu a 'Estel d'horabaixa', una peça que ha creat Lu Rois a partir de l'obra *La poli a Rio de Janeiro* (2014), i també és ben present en l'obra de 1993 que denunciava l'especulació urbanística *Costa blanca*, que el Diluvi ha fet servir per compondre el seu tema. Per la seva banda, Cesk Freixas ha escollit *Catalunya diu prou*, una imatge de les manifestacions sobiranistes del 2013, per crear 'Tornar'.

En el projecte, també hi han participat Mireia Vives i Borja Penalba, Mara Aranda i el mateix Feliu Ventura. Un mapa incomplet però obert, com moltes de les sèries del pintor. El disc es completa amb les veus dels actors Francesc Anyó i Pepa Alòs, que interpreten textos poètics d'Isabel-Clara Simó, Josep Piera, Marc Granell i Ovidi Montllor parlant del pintor i la seva obra. El conjunt és un viatge singular, gairebé didàctic, per la vastíssima i mai indiferent obra de Miró. ■

A la Fira de Santa Llúcia les més de dues-centes parades s'apleguen de cap a cap de l'avinguda de la Catedral. AB

BARCELONA FA OLOR DE SURO I MOLSA: OBRE LA FIRA DE SANTA LLÚCIA

Tradicions Aquest mercat nadalenc tradicional es fa des del segle XVIII al voltant de la Catedral

REDACCIÓ

A Barcelona hi ha un senyal inequívoc que indica que ens acostem a Nadal: l'obertura de la Fira de Santa Llúcia. Aquest mercat nadalenc tradicional, que es fa des del segle XVIII al voltant de la Catedral, obre la porta aquest cap de setmana. I la seva germana petita, la Fira de Nadal de la Sagrada Família, porta oberta des del passat 24 de novembre. Tot i que l'una fira és més antiga que l'altra –la de la

Sagrada Família es va començar a fer a la dècada del 1960, quan la de Santa Llúcia ja no donava l'abast–, els productes que hi venen són molt similars.

En totes dues hi trobareu tota mena de productes típics de Nadal: elements per a fer el pessebre, arbres de Nadal, guarniments, figuretes... A la Fira de Santa Llúcia les més de dues-centes parades s'apleguen de cap a cap de l'avinguda de la Catedral en quatre sectors principals: pessebres i figures, secció de verd i vegetació, artesanía i un sector musical amb diversos instruments de la tradició natalenca.

Mentre dura la Fira de Santa Llúcia, hom pot gaudir d'espectacles i d'activitats relacionats amb els costums de Nadal. Un dels més tradicionals és les sortides de la Carassa, una carota que passeja entre les parades escopint caramels per a la mainada. Enguany farà sis sortides, sempre a migdia: els dies 1, 2, 15, 16, 22 i 23 de desembre. De l'1 al 19 de desembre també s'instal·larà un tió gegant en un lateral de la fira i el dissabte 15 de desembre es farà la Diada de les Tradicions i els Costums Nadalencs a Catalunya. ■

La Fira de l'Avet d'Espinelves va néixer l'any 1981 de la mà d'un grup de joves que volia recollir diners per a fer activitats al poble. ACN

LA FIRA DE L'AVET D'ESPINELVES: UN CLÀSSIC DE NADAL

Tradicions El certamen dura fins al 9 de desembre

REDACCIÓ

Aquest cap de setmana, comença la fira de l'Avet d'Espinelves, que s'allargarà fins al 9 de desembre. El principal reclam de la fira és la venda d'arbres de Nadal, que es conreen en aquesta àrea de la comarca d'Osona. Les tres varietats més demandades són l'avet de Normandia (*Abies nordmanniana*), l'avet vermell (*Abies excelsa*) i l'avet de Masjoan (*Abies masjoani*). De fet, el de Masjoan és l'avet més comú

a Espinelves perquè es va crear fent un empelt entre l'avet autòcton de les Guilleries i un avet andalús. En total, es preveu que les set parades especialitzades en la venda d'avets despatxaran uns 4.000 arbres durant els deu dies de fira.

Però a la Fira de l'Avet no es venen arbres de Nadal i prou, sinó tota mena de productes per a guarnir la llar durant aquestes festes. També hi ha parades que es dediquen a la venda de tot allò que cal per fer el pessebre, de cases de suro a figures passant per animals i elements vegetals. La fira es completa amb més de

vuitanta parades de venda d'artesanía i productes naturals i menges de la terra com ara embotits, formatges, neules i torrons. I en paral·lel, diversos artesans que treballen durant tot l'any al poble faran una mostra d'oficis.

La Fira de l'Avet d'Espinelves va néixer l'any 1981 de la mà d'un grup de joves que volia recollir diners per a fer activitats al poble. Des d'aleshores, la fira ha anat creixent en nombre de parades i, sobretot, en nombre de visitants i ha esdevingut una de les fires de Nadal més importants i concorregudes de Catalunya.

EL BERGUEDÀ ENCETA LA CAMPANYA DE LA CUINA DE LA CAÇA I LA TÒFONA

Fires Onze restaurants ofereixen plats on els ceps, rovellons i carlets conviuen amb la carn de caça i la tòfona

La companya té per objectiu difondre els diversos productes de temporada de la comarca.

DIBA

REDACCIÓ

La llei estableix que la temporada de la collita de la tòfona va del 15 de novembre al 15 de març, i per això cada any, a partir de la segona quinzena de novembre, diversos restaurants del Berguedà enceten la campanya de la cuina de la tòfona. A aquesta campanya, s'hi afegeix la de la carn de caça, que amb l'arribada del fred arriba al seu punt òptim, i la temporada de bolets, que enguany és especialment llarga. Per això els ceps, rovellons i

carlets conviuran als plats amb la carn de caça i la tòfona.

La campanya té per objectiu difondre els diversos productes de temporada de la comarca i, molt especialment, la tòfona. Les possibilitats gastronòmiques d'aquest fong són relativament desconegudes i molt sovint se l'associa amb una menja elitista. Però res va més lluny de la realitat, perquè tot i que la tòfona en conserva ha estat utilitzada de sempre en la cuina més tradicional, avui l'ús d'aquest producte fresc ha obert noves possibilitats en l'àmbit gastronòmic. A més, ara és quan la tòfona nega, una

de les variants més apreciades, és en el millor moment de maduració.

Hi participen onze restaurants repartits per municipis de tota la comarca: ca l'Amagat Rústic Gastrohotel i el restaurant Niu Nou de Bagà; l'hostal la Muntanya de Castellar de N'Hug; el restaurant els Roures d'Espinalbet; el restaurant la Cabana i el restaurant Terra de Berga; el restaurant el Racó de l'Avi de Guardiola de Berguedà; el restaurant Sant Cristòfol de Santa Maria de Merlès; el restaurant Hostal Cal Fuster de Serrateix; el restaurant cal Candi i el restaurant del Molí del Cavaller de Vilada.

ELS **NOUS TALENTS** DEL CINEMA ESTRENEN AL FESTIVAL **REC** DE TARRAGONA

Festivals Una de les temàtiques del festival és el 50è aniversari del Maig del 68

REDACCIÓ

Aquest cap de setmana, comença el Festival Internacional de Cinema de Tarragona, el REC, que durarà fins al 9 de desembre. Conegut pel seu caràcter emergent, portarà a concurs una desena de primeres obres d'arreu que s'estrenaran al país. La secció 'Opera Prima a Concurs' projectarà *L'Époque* (Young&Alive), del francès Matthieu Bareyre; *Trinta Lumes*, de la gallega Diana Toucedo; *I hope you'll die next*, de l'hongarès Mihály Schwechtje; *Irina*, de la realitzadora búlgara Nadejda Koseva; *Las Herederas*, del paraguaià Marcelo Martinessi; *What have we done to deserve this*, de l'austriaca Eva Spreitzhofer; *Little Tickles*, dels francesos Andrea Bescond i Eric Metayer; *Young&Beautiful*, de la navarresa Marina Lameiro; *The Heart*, de la sueca Fanni Metelius, i *Ruben Brand, Collector*, de l'hongarès Milorad Krsitic. Els treballs competiran per quatre distincions diferents, entre les quals el premi a millor *opera prima* que decidirà un jurat internacional.

A més, el REC d'enguany posa l'accent en el concepte de revolució i commemora els cinquanta anys del Maig del 68 de maneres molt diferents. Així, durant la inauguració de dissabte al teatre Metropol s'estrenarà l'últim film del director Emir Kusturica: *Pepe, una vida suprema*. És un documentari que versa sobre la figura de José Alberto, Pepe, Mujica, president de l'Uruguai entre el 2010 i 2015. Recorre diferents moments de la vida de Mujica, tot fent

El REC d'enguany posa l'accent en el concepte de revolució. FR

un retrat amable d'un home humil que va esdevenir president mentre es mantenia fidel a les seves creences. El film es va estrenar mundialment a la Mostra de Venezia, on va rebre el Premi CICT-Unesco.

Però els homenatges a l'esperit del Maig del 68 no s'acaben aquí i continuen amb un programa on els joves creadors recullen els impulsos, revolucions personals i canvis col·lectius que mouen l'actualitat. A més, el certamen ha im-

pulsat el cicle RECvolucions, que inclou propostes com ara *La revolución silenciosa*, inspirada en la revolució hongaresa de 1956; *M.I.A.*, un documentari sobre la cantant; i *Comandante Adrian*, l'aclamat film d'Alba Sotorra que explica la lluita militar de les dones kurdes. A banda dels films a concurs, el REC també ha programat films que han aconseguit el ressò de la crítica internacional, com ara *Blue my mind*, *The guilty* o *Viaje al cuarto de una madre*.

Un dels plats fots del mercat és la presència dels autors, que signaran llibres. ACN

ARRIBA EL **MERCAT DE NADAL DEL LLIBRE**, EL SANT JORDI D'HIVERN

Fires Màrius Serra, Toni Soler, Carme Riera, Najat El Hachmi, Sergi Pàmies i Antoni Bassas són alguns del centenar d'escriptors que hi participaran

REDACCIÓ

Juntament amb Sant Jordi, Nadal és l'època de l'any en què es venen més llibres. Sabent-ho, el Club TR3SC ja fa cinc anys que organitza a començament de desembre el Mercat de Nadal del Llibre, conegut popularment com el Sant Jordi d'hivern. Es fa dissabte a l'Antiga Fàbrica Estrella Damm de Barcelona, on la literatura inundarà tots els racons amb més d'un centenar d'autors, activitats literàries per a tots els públics, tallers i concerts infantils, venda i signatures de llibres, música en directe, botigues i gastronomia.

Un dels plats fots del mercat és la presència dels autors, que signaran llibres, participaran en taules rodones i presentaran les seves obres. També faran col·loquis. És el cas de 'Lletres d'infantesa', amb Màrius Serra i Joan Margarit; 'L'amor per la sàtira', amb Sergi Pàmies i Màrius Serra; 'Records d'infantesa', amb Pilarín Bayés i Roser Capdevila; 'Protagonistes de la H(h)istòria', amb Víctor Amela i Martí Gironell; 'L'humor canalla', amb Rodrigo Septién i Álvaro Pascual; i 'Trencar silencis', amb Paula Bonet i Natza Farré.

També hi haurà Eva Baltasar, Marta Orriols, Marta Carnicero, Laura Pinyol i Luna Miguel amb Clara M. Clavell al

col·loqui 'Noves veus de la novel·la'; les il·lustradores Croqueta y Empañadilla i Escarolota, que conversaran sobre 'Il·lustrar la quotidianitat'; Toni de la Torre, Xavier Pàmies i Tandem Entertainment, que reflexionaran sobre 'Els llibres, inspiració de les sèries actuals'. I pel que fa als còmics, hi haurà, d'una banda, Antonio Altarriba, Keko Godoy i Toni Guiral, que parlaran del llibre 'Yo, Loco' i, d'altra, Albert Monteys, Pep Brocal i Jordi Pastor, que se centraran en 'La ciència-ficció en el còmic'.

Una de les novetats d'enguany és que s'ha reforçat el nombre d'activitats destinades al públic infantil. 'Vine

Una de les novetats d'enguany és que s'ha reforçat el nombre d'activitats destinades al públic infantil. ACN

a conèixer la vaca Florentina', 'Una aventura extraràtica amb Geronimo Stinton', 'Aprèn a comptar amb en Pep Pollet' i una activitat relacionada amb el llibre 'Retorn al futur', en són alguns exemples. Tampoc no hi faltaran els espectacles del Litterarum 'La Mirada Violeta' i 'Darrera l'esquerda' i l'espectacle literari 'Pompeu Fabra, jugada mestra!'. Els amants de la literatura gastronòmica podran gaudir amb les activitats culinàries 'Cuina de Nadal' amb Manel Sousa i 'La gastronomia de la Mediterrània' amb Enric Herce i Jaume Fàbrega.

Aniversaris literaris

El Mercat de Nadal del Llibre vol homenatjar alguns autors dels quals enguany s'ha commemorat l'aniversari: Raimon Panikkar, Manuel de Pedrolo, Maria Aurèlia Capmany, Montserrat Abelló i Pompeu Fabra. Per aquest motiu, les

sales i els espais de la Fàbrica portaran els seus noms. A més, també hi haurà col·loquis relacionats amb les seves figures: Ignasi Moreta i Martí Gironell protagonitzaran la conferència 'Llegir Raimon Panikkar: per on començo?'; Oriol García, Gemma Pauné i Agustí Alcoverro analitzaran 'La passió per la llengua de Pompeu Fabra'; i Ana Maria Villalonga, Aina Torres, Ilya Pérdigo, Raquel Gámez i Alba Cayón faran una 'Lectura de Pedrolo'.

Llibres i gastronomia

L'activitat literària es complementa amb una oferta gastronòmica de furgoteques. La proposta és variada: cuina mediterrània de Pebre Negre; les crepes més vintage de la Creperie de Mariöne; productes ecològics i de proximitat de Happy Foods; la versió sobre rodes del restaurant El Filete Ruso i begudes calentes a The Corner Food Truck.

L'activitat literària es complementa amb una oferta gastronòmica de furgoteques

Fotograma del film 'Entre dos aguas' d'Isaki Lacuesta, que s'estrena aquesta setmana. ACN

ISAKI LACUESTA I ORIOL PAULO S'INSTAL·LEN A LA CARTELLERA AMB ELS FILMS 'ENTRE DOS AGUAS' I 'DURANTE LA TORMENTA'

El film *Entre dos aguas* d'Isaki Lacuesta, guanyador de la Conxa d'Or del Festival de Cinema de Sant Sebastià, arriba aquest cap de setmana als cinemes. La cinta narra la història dels germans gitanos Isra i Cheíto que Lacuesta ja va retratar a *La leyenda del tiempo* i representa, segons ell mateix, el projecte més important de la seva filmografia. En paral·lel, aterra a la cartellera l'última creació d'Oriol Paulo, *Durante la tormenta*, basada en una història personal i amb un motor purament emocional. Altres estrenes destacades de la setmana són la comèdia argentina *El amor menos pensado*, amb Ricardo Darín, i *Los fantasmas de Ismael*, que protagonitzen Charlotte Gainsbourg i Marione Cotillard.

Entre dos aguas

Direcció: Isaki Lacuesta. Intèrprets: Francisco José Gómez Romero, Israel Gómez Romero. Gènere: Drama.

Isra i Cheíto són dos germans gitanos: Isra està empresonat per narcotràfic i Cheíto enrolat a la marina. Quan Isra surt de la presó i Cheíto acaba una llarga missió que l'ha portat a Somàlia i les Seychelles, tots dos tornen a l'illa de San Fernando. El retrobament dels germans renovarà el record de la mort violenta del pare quan eren petits. Film guanyador de la Conxa d'Or al Festival de Cinema de Sant Sebastià.

Durante la tormenta

Direcció: Oriol Paulo. Intèrprets: Adriana Ugarte, Nora Navas, Mima Riera; Chino Darín, Javier Gutiérrez, Álvaro Morte. Gènere: Enjòlit.

Barcelona, entre 1989 i avui. Una interferència entre dos temps fa que Vera, una mare feliçment casada, salvi la vida d'un noi que va viure a casa seva 25 anys abans. Però les conseqüències de la seva bona acció provoquen una reacció en cadena que fa que desperti en una nova realitat on la seva filla no ha nascut mai.

El amor menos pensado

Direcció: Juan Vera. Intèrprets: Mercedes Morán, Claudia Fontán, Andrea Pietra; Ricardo Darín, Luis Rubio, Jean Pierre Noher. Gènere: Comèdia.

En Marcos i l'Ana fa més de 25 anys que són casats i quan el fill s'en va de casa per estudiar a l'estranger, tots dos es troben en una crisi existencial que els porta a separar-se. Inicialment, la vida de solters els sembla fascinant, però aviat passarà a ser monòtona per a ella i un malson per a ell.

The Grinch

El Grinch

Direcció: Yarrow Cheney, Scott Mosier. Gènere: Animació.

El Grinch és una bèstia que porta una vida solitària només pertorbada una vegada a l'any per les celebracions de Nadal del poble de Villa Quién. Quan la població decideix que aquest any prepararan un Nadal més desmesurat, lluminós i sorollós que mai, el Grinch s'adona que només hi ha una manera de recuperar la pau: robar el Nadal.

ESCAMARLANS AMB CAVA

La cuina de la Neus ens ofereix un primer lliurament d'una sèrie de receptes encarades a les festes de Nadal

Ingredients

(per a 4 persones)

- de 8 a 12 escamarlans grossos
- una copa de cava
- sal normal
- sal Maldon
- pebre negre
- 50 g mantega
- el suc d'una llimona

Per a acompanyar:

- patates fregides gruixudes
- cebolí per a decorar

NEUS CUSCÓ

Obrim els escamarlans de dalt a baix, per la banda de la panxa (amb tisores o amb un ganivet que talli molt).

Els traiem la tripa. Ho salpebrem i posem un raig de llimona per sobre.

Fonem la mantega i la barregem amb la copa de cava. Ho aboquem per sobre els escamarlans. Tot seguit, els posem al forn de 8 a 10 minuts, a 200°, quan el forn sigui calent.

A banda, fregim unes patates tallades gruixudes per a acompanyar el plat.

Posem una mica de sal Maldon per sobre els escamarlans. Muntem el plat amb el marisc, acompanyat de les patates i una mica de cebollí al costat.

A banda, servirem una salsa feta amb mantega desfeta, cava i pebre.

Torra descarta de veure's amb Sánchez el 21-D i l'emplaça a visitar-lo 'expressament'

Amnistia Internacional serà observadora al judici de l'1-O per a vetllar que tingui garanties

L'exèrcit noruec culpa Espanya d'un greu error en els seus vaixells de guerra

ERC, BNG i Bildu decidiran si concorren junts a les europees el 15 de desembre

Onze mil politòlegs més dels EUA i d'arreu del món exigeixen la retirada de la querella contra els síndics de l'1-O